

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Furkan GÜNDOĞDU

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. İBRAHİM AKYOL

ÇANKIRI – 2021

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Furkan GÜNDOĞDU

ORCID: 0000-0002-1530-2728

Tez Danışmanı

DOÇ. DR.İBRAHİM AKYOL

ÇANKIRI – 2021

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ....iii
ONAY....iv
XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD....v
ÖZET....v
XVII. A MEVLID WHOSE AUTHOR OF THE CENTURY IS UNKNOWN....vi
ABSTRACT....vi
KISALTMALAR....vii
ÖN SÖZ....viii
GİRİŞ....- 1 -
I. BÖLÜM....- 2 -
MEVLİDİN TANIMI....- 2 -
MEVLİD GELENEĞİ....- 2 -
XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD....- 4 -
SÜLEYMAN ÇELEBİ VE VESİLETÜ'N-NECÂT....- 5 -
II. BÖLÜM....- 7 -
XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİD İLE VESİLETÜ'N NECÂT'IN YAPI BAKIMINDAN MUKAYESESİ....- 7 -
XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİD İLE VESİLETÜ'N NECÂT'IN MUHTEVA BAKIMINDAN MUKAYESESİ....- 10 -
1.1. XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİDİN MUHTEVASI- 11 -
1.2. VESİLETÜ'N-NECÂT'IN MUHTEVASI....- 11 -
2.1. BESMELE....- 12 -
2.2. BAŞLIK....- 14 -
2.3 TEVHİD VE MÜNÂCÂT....- 14 -
2.4 ÂĞÂZ-I DÂSTÂN....- 16 -
2.4.1 NA'T....- 16 -
2.4.2. HZ. MUHAMMED'İN NURU VE ÂLEMLERİN YARATILMASI....- 17 -
2.4.3 ÂLEMLERİN YARATILMASININ SEBEBİ HZ. MUHAMMED....- 18 -
2.4.4. HZ. ÂDEM'İN YARATILMASI VE HZ. MUHAMMED'İN NURUNUN İNTİKALİNİN AÇIKLANMASI....- 20 -
2.4.5 HZ. MUHAMMED'İN VELÂDETİ....- 21 -

2.4.6 HZ. MUHAMMED'İN DOĞUMU SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN OLAYLAR - 22 -
2.4.7 HZ. MUHAMMED'İN MUCİZELERİNİN BEYANI ..... - 27 -
2.4.8 HZ. MUHAMMED'İN MİRACI ..... - 30 -
2.4.9 HZ. MUHAMMED'İN VEFATI ..... - 34 -
2.4.10 HZ. FATMA'NIN VEFATI ..... - 41 -
2.5 HATİME ..... - 46 -
2.5.1 YAZARIN ALLAH'TAN AFFINI DİLEMESİ VE YAKARIŞI ..... - 46 -
ESERİN MUHTEVA MUKAYESESİNDEN ELDE EDİLEN BİLGİLER ..... - 51 -
SONUÇ ..... - 54 -
III. BÖLÜM ..... - 56 -
METİN OLUŞTURULURKEN İZLENEN YOL ..... - 56 -
XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL ..... - 58 -
BİR MEVLİD ..... - 58 -
TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE AKTARIMI ..... - 58 -
KAYNAKÇA ..... - 116 -
EK: XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD YAZMA NÜSHASI - 118 -
ÖZGEÇMİŞ ..... - 153 -

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım "XVII. Yüzyıla Ait Müellifi Meçhul Bir Mevlid" adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

… / … / 202..

Furkan GÜNDOĞDU

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Furkan GÜNDOĞDU tarafından hazırlanan "XVII. Yüzyıla Ait Müellifi Meçhul Bir Mevlid" başlıklı bu çalışma, [Savunma SınavıTarihi] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda[oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabuledilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman : Doç.Dr. İbrahim AKYOL İmza: ……

Üye : Prof.Dr. Abdullah Aydın İmza: ……

Üye : Prof.Dr. Abdulselam ARVAS İmza: ……

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 202….tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

……..

Enstitü Müdürü

Prof.Dr. Çoşkun POLAT

XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD

ÖZET

Türk edebiyatı; Türklerin yaşadıkları coğrafya, tarihi dönem, bağlı oldukları din, sosyo-kültürel değişiklikler ile gelişimini sürdürerek günümüze kadar gelmiştir. Klasik Türk Edebiyatı dönemi Türklerin, Müslüman olmasıyla başladığı kabul edilir. İslamiyetin etkisiyle oluşan Klasik Türk Edebiyatında dini ve tasavvufi temalar ön plana çıkmıştır. Bu çerçevede, Hz.Peygamber odaklı çok zengin bir edebiyat oluşmuştur.

Siretü'n-Nebî, hicret-nâme, mirac-nâme, mevlid gibi bu türlerin içerisinde Süleyman Çelebî'nin yazdığı Vesîletü'n-Necât adlı mevlidi, en çok beğenilen ve okunan eser olmuştur. Onun bu mevlidini örnek alarak birçok mevlid kaleme alınmıştır.

Yazılan bu mevlidlerden birisi de XVII. yüzyıla ait olup müellifi meçhuldür. Bu tezimizde bu yazma mevlid incelenmiş olup bu eserin transkripti yapılmış ve diliçi tercemesi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu yazma mevlid ile Süleyman Çelebî'nin Vesîletü'n-Necât'ı karşılaştırılmış, ortak ve farklı yönleri tespit edilmiştir. Bu çalışma; giriş, transkript, nesre aktarım, mukayese, sonuç ve kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kültür, Mevlit, Edebî Eser, Mevlid, Mukayese

XVII. A MEVLID WHOSE AUTHOR OF THE CENTURY IS UNKNOWN

ABSTRACT

Turkish literature; the geography in which the Turks live, the historical period, the religion they belong to, and the socio-cultural changes have continued their development and reached the present day. It is accepted that the period of Classical Turkish Literature started with the conversion of Turks to Islam. In Classical Turkish Literature, which was formed under the influence of Islam, religious and mystical themes came to the fore. In this framework, a very rich literature focused on the Prophet has been formed.

The mawlid named 'Vesîletü'n-Najât' written by Süleyman Çelebi of these genres such as siretü'n-nebi, hicret-name, mirac-name, mevlid was the most different and read work. Many mawlids were written by taking this mawlid of him as an example.

One of these mawlids written is XVII.century and its author is unknown. In this thesis, this mawlid has been examined, this work has been transcribed and translated into language.

In addition, in this manuscript, mevlid and Süleyman Çelebi's Vesîletü'n-Najat were compared and their common and different aspects were determined. This work; ıt consists of introduction, transcript, prose transfer, comparison, conclusion and bibliography sections.

Keywords: Culture, Mawlite, Literary Work, Mevlid, Comparison

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
Bk.	Bakınız
H	Hicri
Haz.	Hazırlayan
M	Miladi
S.	Sayfa
SS.	Sayfa sayısı
S.Ç.	Timurtaş, F.k. (1970) Mevlid
M, XVII	XVII. Yüzyıla Ait Yazarı Meçhul Bir Mevlid
Vd.	ve devamı ve diğerleri
S.a.v	Sallallahu Aleyhi ve Sellem

ÖN SÖZ

Kültür; edebî eserler ve bir takım gelenekler ile kendinden sonra gelen nesile aktarılan maddi ve manevi unsurların tamamına denir. Yazılı kültürün unsurlarından olan edebî eser ise geçmiş ve günümüzün edebî değerlerinin sonraki kuşaklara aktarılmasında önemli etkenlerin başında gelir.

Bu tezde, XVII. yüzyıla ait bir yazma eser transkript ve diliçi çevirisi yapılmış olup daha sonra Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât adlı eseri ile şekil ve muhteva karşılaştırılması yapılarak incelenmiştir.

Müellifi belli olmayan XVII. yüzyıla ait bu el yazması eserin başka nüshası bulunamamıştır. Elimize ulaşan bu yazma eser, transkript ve diliçi çeviri yoluyla gün yüzüne çıkarılarak edebiyatımıza kazandırılmak, dini ve tasavvufi alanda yazılan mevlid geleneğine katkı sağlanmak istenmiştir.

Klasik Türk edebiyatında mevlid, tasavvufi bir eser olarak önemli bir yer oluşturur. İnceleğimiz yazma eserin, mevlid geleneğindeki yerinin tespit ve önemini anlamak için Türk edebiyatının dini ve tasavvufi şiir alanında en sevilen ve en çok okunan mevlid'i olan Vesiletü'n-Necât ile karşılaştırılarak benzer ve farklı yönlerini belirlemek için çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında, yazma eser Latin harflerine transkripsiyonu yapılarak günümüz Türkçesine aktarılmıştır. İkinci aşamasında ise elde edilen veriler neticesinde Süleyman Çelebi'nin eseri olan Vesiletü'n-Necât ile şekil ve muhteva bakımından incelenip mukayese edilmiştir. Bu inceleme esnasında Kur'ân-ı Kerîm, tasavvuf, dini bilgiler, tarih, islâm inançları, ayet ve hadislerden faydalanılmıştır.

Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât isimli eserinin orijinal metni için, Faruk Kadri Timurtaş tarafından 1980 yılında yayınlanan mevlid'in 732 beyitlik birinci metni kullanılmıştır.

Tahlil kısmında Vesiletü'n-Necât'tan alınan kaynaklar alındığı gibi transkribe edilmeden yazılmış, mukayeselerde Vesîletü'n-Necât'ın konuyla ilgili en belirgin beyitleri kullanılmıştır. Çalışmada Süleyman Çelebi'nin eseri orijinal ismi olan Vesîletü'n-Necât olarak kullanılmıştır.

Bu çalışmadaki kusur ve eksiklikler, herhangi kabul edilebilir miktarda olan, başka çalışmalardan daha az değildir.

Bu yazma eseri, şahsi kütüphanesinden bana armağan ederek bu çalışmayı ortaya çıkarmama vesile olan değerli hocam Dr.Öğretim Üyesi Şerife ÖZER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmada eksiklerim konusunda bana yardımcı olan değerli hocalarım, Prof.Dr. Abdulselam ARVAS ve Prof.Dr. Abdullah Aydın'a teşekkür ederim.

Son olarak, tezimin tespiti ve araştırılması aşamalarında desteğini ve tecrübesini benden esirgemeyen hocam Doç.Dr. İbrahim AKYOL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Furkan GÜNDOĞDU

ÇANKIRI

GİRİŞ

Yazıldıkları çağın kültür ve sanat anlayışını bize sunan, insanı zihinsel olarak geliştirip düşünce dünyasında bedî duygular uyandıran metinlere edebî eserler denir. Edebî eserler; dün, bugün ve gelecek arasında bağ kurulmasını sağlar. Aynı zamanda gelecek nesillere bu bilgi birikiminin aktarılmasında ve yeni edebî eserlerin ortaya çıkmasında çok önemli rol oynar.

Tercüme veya farklı yüzyıllarda yazılan eserlerin dilici çevirisi, medeniyetlerin ilerlemesinde belirleyici bir rol üstlenerek tarihin tüm aşamalarında medeniyetler arası etkileşimin somut bir örneği olmuştur. Diliçi çeviri, kelime anlamı olarak, bir sözü söylendiği dilde açıklamak anlamına gelir.

Klasik Türk Edebiyatında dini tasavvufi bir tür olarak ortaya çıkan edebî türlerin en önemlilerinden biri mevlidtir. Mevlid, Klasik Türk Edebiyatının eşsiz mazmunlar, yeni imgeler, hayali unsurlarıyla ustalık isteyen, kendi aralarında uyaklı beyitlerden meydana gelen ve aruzun genellikle kısa beyitleriyle oluşturulan mesnevi nazım şekli ile yazılır. Klasik mesnevi genel itibariyle Besmele, Dibâce, Tevhîd, Münâcat, Na't, Miraciye, Medh-i Çihar-yâr-i Güzîn**,** Medhiye, Sebeb-i Telif, Âğâz-ı Dâstan ve Hatime bölümlerinden oluşur. Eserlerin konuları aşk, tasavvuf, ilim ve tarih gibi çeşitli konulardan müteşekkildir. Bu tarz ile yazılan mevlid eserleri halk içinde coşku ile karşılanmış; düğünlerde, doğum ve ölüm merasimi gibi törenlerde sıkça kullanılır hale gelmiştir. Yaptığımız çalışmada dini-tasavvufi mesnevilerden olan mevlid ele alınarak incelenmiştir.

I. BÖLÜM

MEVLİDİN TANIMI

Hz. Muhammed'in veladeti, miracı, mucizeleri gibi hayatının belirli safhalarını ele alarak yazılan manzum eserlere mevlid denir.

"Mevlid'in kelime anlamı, 'mevlid'in Arapça mimli mastar, zaman ismi ve yer ismi olarak üç manası vardır. Bu üç mana, yani "doğmak ", "doğum zamanı " ve "doğum yeri " Türkçede de kullanılmıştır. Fakat dilimizde mevlid denilince umumiyetle peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) in doğumu ve bunu anlatan eserler anlaşılır. Bazı kimselerin mevlid kelimesini mevlüt veya mevlüd şeklinde telaffuz etmeleri doğru değildir; çünkü mevlüd, yeni doğan demektir" (Timurtaş, 1971: 177).

Yukarıda da zikredildiği üzere mevlid'in, halk arasında yanlış telaffuz ve yazım hatası gibi bir takım yanlış kullanımlarının görüldüğünü dile getirmek yanlış olmaz.

"Terim olarak ise, Hz. Muhammed'in doğum yeri ve zamanı; Hz.Peygamber'in doğumu münasebetiyle yapılan merasimler ve bu merasimlerde okunan metinler için kullanılan özel bir ad olmuştur"(Bakırcı, 2003: 9).

Ayrıca mevlidler kendilerine has bir musiki ve makam ile okunarak islâm musikinde önemli bir yer teşkil eder. mevlid eserini belli bir makam ile okuyan kişilere ise "mevlidhan" ismi verilmiştir.

MEVLİD GELENEĞİ

Mevlid geleneği, Türk coğrafyasında olduğu gibi diğer coğrafyalarda da kabul görmüş ve mevlidler diğer dillere de çevrilerek okunmuştur. Necla Pekolcay, "İstanbul kütüphanesi kataloglarında kayıtlı mevlidler ve mevlide ait yazılmış eserler de 71 nüsha Arapça, 5 adet Farsça, 3 adet Arnavutça, 1 adet Kürtçe, 1 adet Rumca olmak üzere toplam 81 adet nüsha tespit etmiştir"(Pekolcay, 1954: 64). Bu çeviri eserler haricinde Çerkesçe ve Boşnakça mevlid metinlerinin bulunduğunu da belirtmiştir.

Mevlidler müstakil bir eser olarak birden bire ortaya çıkmamıştır. Yüzyıllar boyunca Hz. Muhammed üzerine yazılan, hayatının tamamını veya ahlaki özelliklerini konu alan eserler mevlide kaynaklık etmiştir.
"İslâmi Arap Edebiyatı'nın ilk mahsulleri olarak kabul edilen bu eserlerin şairleri Hasan b. Sabit (v. 54/674). Kab' b. Zübeyr (v. 24/645) ve Abdullah b. Revaha'dır (v. 8/629). Bu cümleden sayılan manzum veya mensur siyerler, şemail-i şerifler, megaziler ve kaside-i bürdeler aynı zamanda mevlidlere de kaynaklık etme vasfı taşımaktadır"(Aksoy, 2007: 323).

Arap geleneğinde ise siyer adı altında, peygamberin hayatının tamamını ele alan eserler yazılırken, sonraları ''Mevlid'', ''Mi'râciye'' gibi hayatının, belirli kısımlarını anlatan, müstakil eserler ortaya çıkmıştır.

Türk mevlid geleneğinin genel görüşle ilk eseri olarak kabul edilen metin, Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât eseridir. Süleyman Çelebi'nin edebiyatımızda başlattığı bu gelenek ile Türk mevlid geleneğinde birçok kişi tarafından Türkçe mevlid yazılmıştır. Bunların aralarında şüphesiz en sevileni ve yaygın olanı Vesiletü'n-Necât olarak kalmıştır.

Bu sahada yapılan araştırmalara göre ilk mevlid törenleri 10. yüzyılda başlamıştır. "Mevlid törenleri ilk defa Fatımiler (910–1171) zamanında Mısır'da yapılmıştır"(Bakırcı,2003: 11). Bu, zamanla gelenek halini alarak Eyyubiler, Memlüklüler ve Osmanlı Devletinde de büyüyerek devam etmiştir. Süleyman Çelebi'nin ''kurtuluş vesilesi'' anlamına gelen Vesiletü'n-Necât eseri ile bu gelenek halk içerisinde önemli bir yer kazanarak en sevilen dini eser halini almış ve mevlid metinlerinin okunmasıyla diğer bayram ve törenlerde de kullanılmasıyla kelimenin anlamı genişlemiştir.
Bu gelenek, zamanla sadece peygamberimizin doğum gününü kutlamak için değil düğün, ölüm, kutlama, hatim merasimi, asker uğurlaması ve özel dini günlerde coşkulu bir makam ile okunarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Mevlid geleneği; aynı inanca mensup insanların bir araya toplanmasını, Hz.peygamber'e hürmet ve saygılarını gösterip, onun hayatından kısımları

dinlemeleri ve dini inancın güçlenmesine vesile olmuştur. Ayrıca mevlid okumaları vesilesi ile yardıma ihtiyacı olan fakirlerin ihtiyaçları giderilmiş, toplum manevi değerler etrafında birleşerek birliktelik duygusu güçlenmiştir.

XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD

Elimizdeki müstensihi hakkında bilgi bulunmayan bu el yazması eser, kitabın bitişinde düşülen tarih ile hicri 1012, miladi ise 1604 yılında yazılmış olduğu anlaşılmaktadır. Eserin orijinali üzerinden yapılan transkript ve nesire aktarım ile mevlid geleneği çerçevesinde yazılmış bir eser daha gün yüzüne çıkartılarak edebiyatımıza kazandırılmıştır. Yazıldığı tarih sebebiyle bu yazma mevlid, elimize geçen en eski yazma mevlid nüshaları arasına girmeye adaydır.

Koyu kahverengi deri bir cilt içinde bulunan yazma eser, 17 varak ve 34 sayfadan müteşekkildir. Başlıklar kırmızı mürekkeple tek sütün üzerinde yazılırken geri kalan kısımlar siyah mürekkeple 2 sütün üzerine yazılmıştır. Yazma nüsha 21x15 cm ölçülerindedir. Eser toplam 406 beyit olup her sayfada ortalama 11 satır vardır. Eserin müellifi belli olmamakla beraber 1604 yazım yılı olarak eserin sonuna not düşülmüştür.

Çalışmamızda ele aldığımız eser içerisinde yer alan bazı beyitler sıralaması değişiklik gösterse de Vesiletü'n-Necât'tan alınarak kullanılmıştır. Bu göz önüne alındığında yazma nüshanın, Vesiletü'n-Necât'tan etkilenerek yer yer aynı beyitleri alıntıladığını ve bu yönüyle Süleyman Çelebi'nin eserinin etkisi altında kaldığı açıkça bellidir.

Yazma eser, Vesiletü'n-Necât'ın bir varyantı değildir. İçerisinde yer alan 406 beyitten 257'si Süleyman Çelebi'nin eserinde yoktur. Bu da yaklaşık %65'e tekabül ederek özgün bir eser olduğunu gösterir.

Çalışmamızda Vesiletü'n-Necât'ta olmayan beyitlerin sıra numarası şu şekildedir;

11, 12, 15, 16, 17,18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 111, 112, 115, 128, 131,132, 133, 138, 141, 143, 144, 146, 147, 150, 154, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 169, 170, 171, 172,172, 173, 174, 175, 176, 177, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 200, 205, 206, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 223, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 241, 245, 246, 404, 405, 406

Ayrıca Vefat-ı Fatıma bölümü 247-364. beyitler arası 117 beyit olup Vesiletü'n-Necât'ta bulunmamaktadır.

SÜLEYMAN ÇELEBİ VE VESİLETÜ'N-NECÂT

Süleyman Çelebi'nin hayatı hakkında çok fazla bilgiye sahip değiliz.''Bazı kaynakların kaydettiğine göre, Mahmut Paşa'nın oğlu vezir Ahmet Paşa, Süleyman Çelebi'nin babasıdır"(Timurtaş F.K, 1970: II).

İyi bir tahsil aldığı, zamanın ilim ve donanımına sahip bir kişi olduğu anlaşılan Süleyman Çelebi'nin bilinen tek eseri yüzyıllardır Türk toplumunun severek okuduğu Vesiletü'n-Necât isimli mevlidtir.

Süleyman Çelebi'nin kesin olmamakla beraber 1351–1422 yılları arasında yaşadığı bilinmektedir. Vefatından sonra yaşadığı yer olan Bursa'ya defnedilmiştir.

Vesiletü'n-Necât, "Kurtuluş vesilesi" anlamına gelmekle beraber mevlid geleneğinin ilk örneğidir. Süleyman Çelebi tarafından H.812/ M.1409 tarihinde Bursa'da yazılan eserin adı, yazılış yeri ve tarihini şu beyitlerden anlıyoruz;

"İşbu kân-ı şehd ki şîrîndür dadı
Bil Vesiletü'n-Necât oldı adı"

"Hem sekiz yüz onikide târihi
Bursa'da oldı tamâm bu iy ahî" (S. Ç: 725-726)

Vesiletü'n-Necât'ın yazılışındaki asıl amaç, Hz.Muhammed'in diğer peygamber lerden üstün olduğunu ispat etmek ve onun şefaatine nail olmak diyebiriz.

Vesiletü'n-Necât ilk bakışta basit ve kolay yazılmış gibi gözükse de asırlarca taklit edilmiş, aynı kalitede bir benzeri yazılamamıştır. Bunun ana sebebi ise eserin çok

başarılı bir sehl-i mümteni örneği olmasıdır. Sehl-i mümteni; en zor ve anlaşılması güç olan bir konuyu, en kolay ve en anlaşılır bir sadelik içinde ifade etmektir.

"Zira sehl-i mümteni sanatkârın yetkinliğine işaret eden bir husustur. Her okuyan bir şeyler anlar, hatta anlamakla kalmaz bir benzerini yazmaya da çalışır. Lakin hakikatte bu metinler çok zor, çok girifttir. Öyle kolay kolay da aşılacak değildir. Nitekim altı yüz yıldır pek çok şair mevlid yazar; lakin Vesîletü'n-Necât'a erişmek ne mümkün! Yine Ziya Paşa'nın ifadesiyle:

''Dört yüz seneden beri efâdıl
Bir söz demedi ana mümâsil''

Dört yüz senedir, büyük sanat adamları, şairler, âlimler ve bilgeler uğraşıp durdular ve bunca metin ortaya çıkardılar ama onun bir benzerini söyleyemediler'' (Kemikli,2016: 23-24).

Süleyman Çelebi, eserinde sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Halk tarafından okunup anlaşılmasını istediği eserde Arapça ve Farsça kelimelere çağdaşlarının yazdığı eserlerden daha az yer vermiştir. Çok fazla tamlama kullanarak anlaşılamaz bir eser ortaya koymaktan kaçınmıştır. Eser bölümler halinde Hz.Muhammed'in doğumu, miracı ve mucizeleri gibi hayatının belirli bölümlerini ele alınarak mesnevi nazım şekliyle ele alınmıştır.

II. BÖLÜM

XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİD İLE VESİLETÜ'N NECÂT'IN YAPI BAKIMINDAN MUKAYESESİ

İki eser arasında şekil açısından bazı benzer ve farklı noklar tespit edilmiştir. Ana mukayesemiz muhteva olduğu için bu şekil incelemesi genel bir bakış olup detaylı bir mukayeseye değildir. Tespit edilen bazı bulgular aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir.

a) Süleyman Çelebi'nin eserinde vezin kusurları daha az olup aruzun kalıpları daha başarılı kullanılmıştır. Şöyle ki:

"Ṣordu ḳabż-ı rûḥ içün mi geldüñ yâ melek

Yâ ziyâretmidür ancaḳ dilek" (M, XVII: 236)

Eserimizde yukarıda zikredilen beyitte olduğu gibi vezin aksamalarına sıkça rastlanmaktadır.

b) İki eserin dili de sade ve anlaşılır bir üslup ile yazılmıştır. Allah'ın isimlerini saydığı tevhid bölümü Arapça kelimeler yoğun bir şekilde kullanılmış olsa da genel itibariyle eserlerin dili sade ve akıcıdır.

c) Vesîletü'n-Necât'ın hacmi ve kelime haznesi çalışmamızda esas aldığımız yazma esere kıyasla daha fazladır.

d) İki eserinde bölüm geçişlerinde okuyucuyu bölüme hazırlayan dinle, bil gibi emir ve davet ifadeleri dikkat çekmektedir.

e)Her iki eserde de "Fâʿilâtün/ Fâʿilâtün/ Fâʿilün" vezni kullanılmıştır. Ele aldığımız yazma eserde vezin hiç değiştirilmemiş, baştan sona aynı kalıp kullanılmıştır. Vesîletü'n-Necât'ın kaside bölümünde gazel şeklindeki 10 beyitlik manzûmede "Mefʿûlü/Fâʿilâtü/Mefâʿîlü/Fâʿilün" vezni kullanılmıştır. Bunun dışında kalıpta herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Her iki eserde mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.

f) İki eserde de mukayyed kâfiye ve iltizâm kafiye az görülürken mücerred ve müreddef kâfiye fazlaca kullanılmıştır. Bunlar dışında cinaslı kafiye oldukça çok kullanılmıştır. Şöyle ki:

"Berḳ urup çıḳdı evümden nâgehan

Göklere indi ve mûr oldu cihân"(M, XVII: 56)

iltizâm kafiye

"Var iken ol yoğ idi ins ü melek

Arş u ferş ü ay güneş hem nüh felek" (S. Ç: 29)

iltizâm kafiye

"Her ne varsa cümle maḫlûḳ-ı cihân

*Nûr-ı Aḥmed pertevindendür nişân"(*M, XVII: 36)

müreddef kafiye

"Vardı Mehlâyil"e ol nûr-ı Resûl

Sonra Yârid alnına kıldı nüzûl" (S. Ç: 127)

müreddef kafiye

"Böyle mi olur ḳâni ḥürmet ḳâni cehd

ḳâni dostlık kani sohbet kani ʿahd" (M, XVII: 252)

mukayyed kafiye

"Anda gördüğince ol hiç akl u fehm

İrmedi ırmeyıserdür cümle vehm" (S. Ç: 391)

mukayyed kafiye

"Ṣuṣadum ḳıldum ṭaleb ṣu içmege

Ṣundılar bir câm-ı şerbet içmeğe"(M, XVII: 73)

Cinaslı kâfiye

"Her nefesde işledüm ben bir günâh
Bir günâh içün dimedim bir günâh" (S. Ç: 464)

Cinaslı kâfiye

"Nitekim kendüyi ḳıldı cüst[ü] çü

Bulamadı kendüden anda güft[ü] gü"(M, XVII: 162)

Mücerred kâfiye

"Her ne vâki" oldı ise sertesel

Cümlesin ashâbına virdi haber" (S. Ç: 394)

Mücerred kâfiye

g) iki eserde de dönemin özelliği olan emir kipinin I.tekil şahsı karşımıza -ayın şeklinde çıkar. Şöyle ki:

"Gel benüm cânum al ben öleyin

Bâbâmuñ yüzüne ḳurbân olayın"(M, XVII: 233)

''Çünki hak evvelliğin bildün ayân
Dinle imdi kılayın sun'ı beyân'' (S.Ç: 65)

e)iki eserde de "ki" bağlacı dönemin özelliklerinde olduğu gibi iki eserde de "kim"olarak karşımıza çıkar. Şöyle ki:

''Ol gice kim togdı ol hayr-ül-beşer
Ānesi anda neler gördi neler''(S.Ç: 185)

"*İltdiler ol dem resulûñ yanına*

Kim buluşturalar anı canına"(M, XVII: 351)

l) Tamlamalarda tamlananın -i hâli(belirtme eki) için "-n" kullanılmıştır. Üçüncü şahıs zamiri "o" için "ol"; "onu, ona ve onda" için "anı, ana ve anda";üçüncü şahıs bildirme eki "-dur" için "durur"; gelecek zaman için "-ısar, -iser";emir eki için "-gıl, gil"ekleri kullanılmıştır. Şöyle ki:

"Hem vesile oldugıçün ol Resûl
Âdem'in Hak tevbesin kıldı kabul" (S. Ç, 77)

"Ol mübârek ellerin ol dem hemân
Ḳabri içinden çıḳardı nâ-gehân"(M, XVII: 354)

"Pes ebûl-ervâḥ idüb anı kerîm
Eyledi ol nûra ta'żîm-i ʿażîm"(M, XVII: 26)

"Kimde kim ʿaşḳuñ nişânı var durur
ʿÂḳıbet maʿşûḳa anı irgörür"(M, XVII: 130)

"Sâçuñızı kim ṭarayısar sizûñ
Gözleriñuz kim sürmelayiser sizûñ"(M, XVII: 301)

"Didi ya Fâṭıma n'oldu saña
Niçün aġlarsın ḫaber virgil baña" (M, XVII: 307)

XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİD İLE VESİLETÜ'N NECÂT'IN MUHTEVA BAKIMINDAN MUKAYESESİ

Hz. Muhammed'in vefatından sonra onun hayatını en çok ele alan edebî türlerin başında mevlid gelir. Türklerin Müslüman olmasından sonra Türk Edebiyatında çok rağbet gören ve günümüzde dahi çalışmalara konu olan, Kur'an'ı Kerim'den sonra en çok okunan dini içerikli eser konumundadır.

Mesnevi şeklinde yazılan mevlidler; münâcat, yazar için dua, âlemin yaratılması ve Hz. Muhammed'in nurunun yaratılması, intikali, velâdeti, peygamberin vefatı ve kitabın sonu şeklinde olup, bölümlere ayrılmıştır.

Eserlerde hem okuyuş kolaylığı sağlamak hem de ezberlenmesinin kolay olması için aruzun kısa bir kalıbı olan "fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün" vezni kullanılmıştır.

Bu bölümde kronolojik bir sıra ile iki eser arasında muhteva mukayesesine yer verilmiştir.

1.1.XVII. YÜZYILA AİT YAZARI MEÇHUL BİR MEVLİDİN MUHTEVASI

Elimizde bulunan eser, toplam 406 beyitten müteşekkil olup, hacim ve içerik açısından Vesiletü'n-Necât'ta kıyasla daha kısadır. Eserin muhtevası şu şekildedir ki:

1. Tevhîd ve münâcât
2. Hz. Muhammed nurunun yaratılması
3. Hz. Âdem'in yaratılması ve Hz. Muhammed nûrunun intikali
4. Hz. Muhammed'in velâdeti yaklaşınca meydana gelen olaylar
5. Hz. Muhammed'in velâdeti ve methi
6. Hz. Muhammed'in mucizeleri
7. Hz.Muhammed'in miracı
8. Hz. Muhammed'in vefatı
9. Hz. Muhammed'in Cebrail'le konuşması
10. Hz. Muhammed'in Azrail'le konuşması
11. Hz. Fatma'nın vefatı
12. Nasihat ve dua
13. Yazana dua isteme ve tarih

Ele aldığımız yazma nüshada olup Vesiletü'n-Necât'ta geçmeyen önemli bölümler şunlardır; Merhaba faslı ve Hz. Fatma'nın vefatı bölümü.

1.2. VESİLETÜ'N-NECÂT'IN MUHTEVASI

Vesiletü'n-Necât, 15 kısımdan müteşekkil olup her bölüm kendi arasında fasıllara ayrılmıştır. Eserin muhtevası şu şekildedir k:

1. Tevhîd ve münâcât
2. Eseri nazmeden için dua isteme ve eksikliklerinden dolayı özür dileme
3. Âlemin yaratılmasının beyanı
4. Hz. Âdem'in yaratılması ve Hz. Muhammed'in nurunun soyundan intikalinin açıklanması
5. Hz. Muhammed'in velâdeti
6. Hz. Muhammed'in övülmesi
7. Hz. Muhammed'in velâdeti sırasında ortaya çıkan olaylar
8. Hz. Muhammed'in na't (gazel)
9. Hz. Muhammed'in mucizeleri
11. Hz. Muhammed'in mi'râcı

12. Hz. Muhammed'in hicreti

13. Hz. Muhammed'in bazı vasıfları

14. Hz. Muhammed'in vefatı

15. Bitiş bölümü, kitabın sonu (Timurtaş, 1980: 1).

Vesiletü'n-Necât'ta olup elimizde bulunan nüshada geçmeyen bölümler şunlardır: Sebeb-i telif, eseri nazmeden için dua isteme, eksikliklerinden dolayı özür dileme ve Hz.peygamberin hicretidir.

2.1. BESMELE

Bir esere besmele ile başlamak İslamî yazı kültürünün en önemli özelliklerindendir. Besmele, Allah ile kul arasında bağlantı vazifesi görerek yapacağı işin hayırlı, bereketli olmasına vesile olur.

''İslam dinine göre her işe besmele ile başlamak önemlidir. Yapılacak olan işe besmele ile başlamak ise şu anlama gelmektedir: Besmeleyi çeken kişi yaptığı işin cinsine uygun bir takdir yaparak örneğin: Allah'ın adı ile bu işe başlıyorum, (başlamak anlamında) O'nun adı ile yiyorum, O'nun adı ile okuyorum tarzında Bismillahirrahmanirrahim ifadesini söylemiş olur. Bir işin başında besmeleyi çekmenin, o işin bereketli olmasına vesile olacağı inancı, dinimizde yaygın olan bir kanaattir'' (Yüksel, 201: 91).

Her iki eserde de geleneğe bağlı kalınmış ve başlıktan sonra besmele ile esere başlanmıştır.

Allah'ın adını anmak zikretmek, yaptığımız işlere Allah adıyla başlamak da bir besmeledir. Müellifler iki eserin de başında bunu sıkça dile getirmişlerdir. Zira Allah adını zikiretmek vaciptir. Allah'ın adını anan kişi temizlenir ve günahlarından arınır. Her iki eserde:

''Allah adın zikr idelüm evvelâ

Vâcib oldu cümle işde her ḳula" (S. Ç: 1)

beytiyle: ''Evvela Allah'ın adını analım, söyleyelim, bütün işlere başlamadan evvel her kulun Allah'ın adını anması vacip oldu'' diyerek başlar. Devamında benzer şekilde şu beyitler geçer:

‘‘Allah adın her kim ol evvel aña
Her işi âsân ide Allah aña’’

‘‘Her nefesde Allah adın di müdâm
Allah adıyla her iş olur temâm’’

‘‘Bir kez Allah dise ʿışḳ ile lisân,
Dökülür cümle günâh miṣl-i ḥazân’’

‘‘İsmi pâkın pâk olur ẕikr eyleyen
Her murâda irişür Allah diyen’’

Bu beyitlere göre: Eğer Kim Allah’ın adını evvel anarsa Allah o kişinin işini kolaylaştırır. Her nefeste Allah’ın adını an, onun adı ile her iş tamamlanır. Bir kez aşk ile Allah dese dil, bütün günahları sonbahar yapraklarının ağaçtan döküldüğü gibi dökülür. Allah’ın temiz ismini zikir eyleyen de temiz olur, saf olur. Allah o kişinin isteklerini yerine getirir denmiştir.

Bu bölümde yer alan beyitler iki eserde de büyük çoğunlukla aynıdır. Müellif eserin giriş kısmını yazarken Süleyman Çelebi’nin eserinden büyük oranda etkilenerek aynı beyitlerle giriş yapmıştır.

İki eserde de geçen bu beyitlerle beraber farklı olan bazı beyitler ise şunlardır:

‘‘Allâh adı olsa her işün öni
Hergiz ebter olmaya anun sonu’’(S.Ç: 3)

Bu beyit, XVII. yüzyıla ait yazma eserde görülmemiştir. Ayrıca zikir bahsinde XVII. yüzyıla ait yazma eserde olan bazı beyitler ise Vesiletü’n-Necât’ta geçmez. Bu beyitler şunlardır:

‘‘İmdi bil iy ʿâşıḳân-ı maʿnevî
Sev Ḥaḳḳı zikr eyle dâ’im ol ḳavī’’(M, XVII: 11)

‘‘‘‘Feẕkûrûnî’’ didi ḳurʿân-ı mübîn

Ẕikr[i] ḳıluñ ẕikr ide tâ ol muʿîn’’ (M, XVII: 12)

Bu beyitlere göre: Şimdi manevi aşkı iyi bil ve daima Allah adını zikireyleyerek hakkı sev. Kuran-ı Kerim beni zikredin dedi, zikiredin zikir yardım edendir demiştir.

2.2. BAŞLIK

İslam kültürü içerisinde gelişen müslüman Türk edebiyatında, besmeleden önce kitabın içeriği hakkında bir başlık atılır ve eserin başlangıcı oluşturulurdu.

XVII. yüzyıla ait yazma eserimiz ‘‘Hâzâ kitabu Mevlüdü Muḥammed Muṣṭafa ‘Aleyhi’s-selatü Ve’s-selâm’’ başlığını kullanarak esere başlamıştır.

Vesiletü’n-Necât’ta ise ‘‘Hâzâ Kitâbü Mevlidin Nebiyyi Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem’’ başlığı ile esere başlamıştr.

İki eser de, başlığında Hz.peygamber’e olan saygıyı ifade eden salat ve selama yer vermiştir. Ancak XVII. yüzyıla ait yazma eserde “Hz. Muhammed Mustafa’nın mevlidi” ismi ile zikredilirken Vesiletü’n-Necât’ta “Peygamberin Mevlidi” şeklinde kullanmıştır.

2.3 TEVHİD VE MÜNÂCÂT

Dinî mesnevilerde Allah’ın birliği ve yüceliğini anlatan, Allah için yalvarış ve yakarışların olduğu, kulun işlediği günahlar için af dilediği kısımların yer aldığı “tevhid” ve “münâcât” ile esere giriş yapılır.

XVII. yüzyıla ait yazma eserimizde bu kısım 1-16. beyitler arasında işlenirken, Vesiletü’n-Necât’ta ise 1-34. beyitler arasında işlenmiştir.

Bu bölümde Süleyman Çelebi’nin Vesiletü’n-Necât eserinde geçen birçok beyit eserimizde de gözükmektedir. Ancak bazı beyitler eklenmemiş veya farklı beyitlerden meydana gelmiştir. Bu bölümde farklı olan beyitleri yukarıda “besleme” başlığında ele alıp zikrettik.

2.3.2 HZ. MUHAMMED'E SALAVAT GETİRMENİN EHEMMİYETİ

Süleyman Çelebi, cehennem ateşinden kurtulma yolunun, Hz.peygamber'e derd ve aşk ile salavat getirmek olduğunu, her kısımdan sonra tekrar eden vasıta beyitlerinde bildirmiştir. Şöyle ki:

''Ger dilersiz bulasız oddan necât,
Işk ile derd ile iydün es-salât''
Eğer ateşten kurtulmak isterseniz, samimiyet ve aşk ile salavat getirin demiştir.
"Şüphesiz Allah ve melekleri Hz.peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selâm edin.'' (Kur'an-ı Kerim, 33/ 56)[1]
XVII. yüzyıla ait mevlid'te, her bölüm sonunda tekrar eden vasıta beyitleri ile "yüce bir makam bulmak isterseniz Hz.peygamber'e din aşkıyla salavat getirin." diye söylemiştir. Şöyle ki:

"Ger dilersiz bulasız 'âlī makâm,
'İşk ile din e's-selatü v'es-salâm"
Buna göre: ''Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.'' demiştir. Her iki eserinde bölüm sonlarında, vasıta beyitlerin tekrarıyla Hz.peygamber'e salavat getirmenin önemine vurgu yapılmıştır.
"Hazreti Peygamber'e salâvat getirmek günahları, suyun ateşi söndürmesinden daha çabuk yok eder. Ona (muhabbet ve ihlasla) selam göndermek pek çok köle azat etmekten daha faziletlidir. Rasulullah sallâllâhu aleyhi ve sellemi sevmek ise riyazet ve mücahededen, Allah yolunda kılıç sallamaktan daha üstündür"(Bağdâdî, VII,166).
İki eser de tüm bölüm sonlarında Hz.peygamber'e vasıta beyitleri ile insanları salavat getirmeye davet etmiştir. Bu daveti Süleyman Çelebi, ateşten kurtulmanın yolu olarak görürken, XVII. yüzyıla ait mevlid'in müellifi, yüce bir makam bulmak isteyenlerin salavat getirmesini söyleyerek insanları Hz.peygamber için selat ve selam getirmeye teşfik etmiştir.

[1] Bu tezde geçen ayet tercümeleri, Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayımladığı Kur'an-ı Kerim Meali (Ankara-2011) adlı çalışmadan alınmıştır.

2.4 ÂĞÂZ-I DÂSTÂN

Âğâz-ı dâstân, Eserde bize anlatılmak istenen ana temanın işlendiği bölüme verilen isimdir. "Destana başlama, hikâyeye başlangıç. Mesnevilerde asıl konunun başladığı yere bu ad verilir. Genellikle Sebeb-i Teliften sonra gelir"(Pala, 2013: 9).

XVII. yüzyıla ait mevlid'te, asıl konunun işlendiği bu bölümde Hz.peygamber'e methiyelerle başlayarak, Hz. Muhammed'in nurunun yaratılması, Hz. Âdem'in yaratılması ve Hz. Muhammed'e nurun intikali anlatılmıştır. Ardından Hz. Muhammed'in velâdeti yaklaşınca meydana gelen olaylar, Hz. Muhammed'in velâdeti ve methi, Hz. Muhammed'in mucizeleri, Hz. Muhammed'in miracı, Hz. Muhammed'in vefatı, Hz. Fatıma'nın vefatını ve son olarak yazarın pişmanlıklarının anlatıldığı bölümler ele alarak anlatılmıştır.

Vesiletü'n-Necât'ta, asıl konunun ele alındığı bu bölümde; âlemin yaratılması sebebi, Hz. Muhammed'in nûrunun ve Hz. Âdem'in yaratılması, nurunun intikali, Hz. Muhammed'in methi ve Hz. Muhammed'in velâdeti yaklaşınca meydana gelen olaylar, Hz. Muhammed'in mucizeleri, Hz. Muhammed'in mucizeleri, hicreti, vefatı ve yazarın pişmanlıklarının anlatılmıştır.

Yazma eserimizde bunlardan Sebeb-i Telif, eseri nazmeden için dua isteme, eksikliklerinden dolayı özür dileme bölümleri yoktur.

2.4.1 NA'T

Hz. Muhammed'i çeşitli yönleriyle övmek, yüceltmek için yazılan, ona özel vasıfları ve üstün özelliklerin anlatıldığı şiirlere na't denir. "Hz.peygamber'i (s.a.v.) övmek amacıyla yazılan ve naat-ı şerif şekliyle de kullanılan bu manzumeler genellikle kaside nazım şekliyle yazılmışlardır"(Canım, 2010: 193).

Na't, XVII. yüzyıla ait mevlitte bir bölüm içinde başlayıp bitirilmemiş, eser içinde çeşitli yerlerde Hz.peygamber'in methiyesine yer verilmiştir. Na'tın yer aldığı beyit sayıları ve bölümleri şu şekildedir:

''Faslı fi beyâni nakli resûl 'aleyhi's-selatü ve's-selâm'' başlığı altında başlayarak 17-97. beyitler arasında geçen bölümlerde tamamen Hz.peygamber'in methi yer alır. Ayrıca tüm bölümlerde konuları anlatırken Hz.Muhammed'i yücelten beyitler serpiştirilmiştir.

Vesiletü'n-Necât'ta, na'tın anlatıldığı bölümler şu şekildedir:

Hz. Muhammed'in Ruhunun Yaratılmasının Beyanı bölümünde 65-103.beyitler arası methiye yapılmıştır. Hz.peygamber'in övülmesi bölümünde 160-184.beyitler arasında,

Kaside-i Meliha'da 207-277.beyitler arasında ayrıca 278-287.beyitler arasında yer alan ''Mustafa'' redifli gazel Hz.Muhamed'in methiyeleridir. Bu kısımlar haricinde doğumu ve mucizeleri bölümlerine Hz.peygamberi metheden beyitler serpiştirilmiştir.

2.4.2. HZ. MUHAMMED'İN NURU VE ÂLEMLERİN YARATILMASI

Vesiletü'n-Necât'ta bu bölüm 65-104. beyitler arasında 39 beyitten oluşurken, XVII. yüzyıla ait yazma eserde ise 17-27. beyitler arasında 11 beyitden meydana gelmiştir. Hz. Muhammed'in nuru tüm insanlıktan hatta ay, güneş, arz, dünya ve tüm varlıklardan önce yaratılmıştır. Hz.peygamber'in nuru birçok esere, şiirlere konu olurken mevlidlere de yansımıştır. Bu bölüme Vesiletü'n-Necât şu beyitle giriş yapar:

''Çünki hak evvelliğin bildün ayân
Dinle imdi kılayın sun'ı beyân'' (S.Ç: 65)

XVII. yüzyıla ait yazma eserde ise şu şekildedir:

''Diñle imdi miʿrâcın şâhun ʿayâñ
ʿÂşıḳısañ ʿışḳ[ı] ile durma yan'' (M, XVII: 112)

Bunu izleyen beyitlerde Vesiletü'n-Necât, Hz.peygamberin nurunun yaratılmasını şu beyitlerle anlatmaya devam eder:

"Hem sebeb olmuş ola bu varlıga
Işk ile dinleyin iy Hak yarlıga''

''Mustafa rûhını evvel kıldı var,
Sevdi anı ol kerîm ü kirdgâr'' (S.Ç: 67-68)

Buna göre: Hak buyruğunu, bu varlığa neyin sebep olduğunu aşk ile dinleyin. Yüce yaradan Mustafa peygamberi sevdi ve onun ruhunu herkesten önce yarattı demiştir.

XVII. yüzyıla ait mevlid'te ise:

''Kâ'inât[ı] daḫı anda ol ilâh
Nice yaratmış diyelüm pâdişâh'' (M, XVII: 18)

''Pes ebûl-ervâḥ idüb anı kerîm
Eyledi ol nûra ta'żîm-i ʿaẓîm'' (M, XVII: 26)

Buna göre: Tüm kâinatı yaratan Allah, nasıl yaratmış diyelim. Allah, Hz.Peygamber'in nurunu yaratılmışların başlangıç noktası yaptı. Müellif bu beyitle herşeyin başlangıç noktasını Hz.peygamber'in nuruna dayandırmaktadır.

Bu bölüm Vesiletü'n-Necât'ta uzun, detaylı ve coşkulu bir anlatımla karşımıza çıkarken XVII. yüzyıla ait yazma eserde çok kısa şekilde karşımza çıkar.

2.4.3 ÂLEMLERİN YARATILMASININ SEBEBİ HZ. MUHAMMED

Süleyman Çelebi, mevlid'inde insan ve âlem ilişkisini islâm öğretileri üzerinden sûfiyâne bir bağlamda ele almıştır. Vesiletü'n-Necât'ı yazarken eserinin temeline Hz. Muhammed'i koymuştur. Mevlid'in temelinde olduğu gibi âlemlerin temelinde de Hz.peygamber vardır. Allah, Kur'an-ı Kerim'de ''(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik'' (Kur'an-ı Kerim, 21/107) diyerek bize verdiği bu bilgiyle, âlemin temeline peygamberimizi koymaktadır. Her iki eserde de bunun hakkında ortak, farklı ve benzer beyitler vardır.

Ele aldığımız yazma nüshada, şu beyitlerle âlemin yaratılma sebebi şöyle yorumlanmıştır:

''Her ne varsa cümle maḫlûḳ-ı cihân
Nûr-ı Aḥmed pertevindendür nişân"

"Çünki pertev ṣaldı nûr-ı Kibriyâ
Buldu iẓhâr anda nûr-ı Muṣṭafâ"(M, XVII: 36-37)

Buna göre: '' Cümle âlemde ne kadar mahlûk varsa Hz. Ahmet'in nurunun ışığındandır. Çünkü Allah'ın nuru tecelli etti ve Mustafa'nın nuru görünür oldu." diyerek âlemdeki tüm canlıların Hz.peygamber'in nuru sayesinde var olduğunu bize söyler. Yine başka bir beyitle bunu şu şekilde anlatır:

''Ey ḳılan ʿirfân[ı] maḫlûḳa ṭaleb
Bil Muḥammeddür bu varlıġa sebeb'' (M, XVII: 28)

Şöyle ki: Ey insanlara bilgi öğreten! Bil ki mahlûkatın yaratılışının sebebi Hz. Muhammed'tir.

Süleyman Çelebi Vesiletü'n-Necât'ta bu konuyu şu beyitlerle ele almıştır:

‘‘Andan oldı her nihân ü âşikâr
Arşda ferşde yirde gökde ne ki var’’

‘‘Ger Muhammed olmasa idi ayân
Olmayısardı zemîn ü âsmân’’ (S.Ç: 73-74)

Arş, yer ve gökyüzünde bilinen ve gizli her ne varsa Hz. Muhammed’in nuru sebebiyle varlığa getirilmiştir. Eğer o olmasaydı yer ve gök olmazdı demiştir.

Süleyman Çelebi, bunu şu beyitle desteklemiştir:

‘‘Ger Muhammed olmasa idi yâr
Olmaz idi ay u gün leyl ü nehâr’’

Şöyle ki: Eğer Hz. Muhammed olmasaydı; ay, gün, gece ve fecrin doğuşundan başlayıp güneşin batışına kadar olan aydınlık olmazdı.

Bu kısımda iki eserde de aynı olan beyitler mevcuttur:

‘‘Ger Muhammed gelmeseydi âleme
Tâc-ı izzet inmez idi Âdeme’’(S.Ç: 76)

Buna göre: Eğer Hz. Muhammed âleme gelmeseydi, Âdem’e yücelik tacı verilmezdi denmiştir. Bununla beraber iki yazma eserde de benzer beyitler vardır. Vesiletü’n-Necât’ta geçen bir beyitte şöyle ki:

‘‘Nuh anun’çün garktan buldu necât
Dahı dogmadan göründi mu’cizât’’ (S.Ç: 78)

Hz. Muhammed’in doğmadan mucizesi göründü ve onun için Hz. Nuh boğulmaktan (tûfândan) kurtuldu.’’denmiştir. Bir benzeri ele aldığımız yazma nüshada şu şekildedir:

Ger Muḥammedden irişmese fütûḥ
Ġarḳ olurdu kendi ṭûfânında Nûḥ (M, XVII: 31)

Şöyle ki:‘‘Eğer Hz.Muhammed’den yardım yetişmese, Hz.Nuh tufanda yok olurdu.’’demiştir.

İki eserde yazdıkları eserin temeline Hz.peygamber’i koyarak tüm âlemin yaratılmasını Hz.Muhammed’in varlığına dayandırmış ve bunu destekleyecek beyitlerle insanlara Hz.peygamber sevgisini aşılamıştır. İki eserde de bölüm boyunca benzer üslup ve

çoşkulu bir anlatım kullanılmıştır. Olayların anlatımı XVII. yüzyıla ait mevlid'te daha kısa tutulurken Süleyman Çelebi'nin mevlid'inde daha ayrıntılı ve hacimlidir.

2.4.4. HZ. ÂDEM'İN YARATILMASI VE HZ. MUHAMMED'İN NURUNUN İNTİKALİNİN AÇIKLANMASI

Bu bölüm Vesiletü'n-Necât'ta 119-141. beyitler arasında, XVII. yüzyıla ait yazma mevlid içerisinde ise 36-48. beyitler arasında ele alınmıştır. XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te bu bölüm daha yüzeysel ve kısa tutulurken Süleyman Çelebi'nin eserinde daha derinlemesine işlenmiştir.

XVII. yüzyıla ait mevlid, bize Hz.peygamber'in nurunun Hz. Âdem yaratılmadan binlerce yıl Allah'ın tecellisiyle beraber olduğunu şu beyitle bildirir:

''Nice biñ yıl 'arş[ı] pâk üstinde ol
Ḥaḳḳ tecellîsinde bulmuşdı vuṣūl'' (M, XVII: 38)

Buna göre: Binlerce yıl temiz arşın üzerinde Allah'ın tecellisine kavuşmuştu.

Bu bölümde, iki eserde de aynı beyitlerle karşılaşıyoruz. Şöyle ki:

''Hak Teâlâ çün yaratdı Âdem'i
Kıldı Âdem'le müzeyyen âlemi''

''Mustafâ nûrını alnına kodı
Bil habibüm nûrıdır bu nûr didi''

''Sonra Havvâ alnına nakl itdi bil,
Turdı anda dahı nice ay u yıl'' (S.Ç: 119-121-123)

Allah Hz. Âdem'i yarattı ve yeryüzünü onunla değerli kıldı. Hz. Mustafa'nın nurunu alnına koydu ve bu habibimin nuru bunu bil dedi! Sonra Hz. Havva'nın alnına aktardı. O nur orada aylarca ve yıllarca durdu.

XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te, Hz.peygamber'in nurunun Hz.Adem, Hz.Havva, Hz.İbrahim, Hz.Abdulmuttalib, Hz.Amine ve Hz.Abdullah'ın alnına aktarıldığından bahseder ve diğer peygamberlerden söz etmez. Vesiletü'n-Necât'ta ise yukarıda zikrettiklerimizi saymakla beraber çok daha detaylı bir anlatımla Hz.Şit, Hz.İdris, Hz.Yârid, Hz. Kaynân, Hz.Meylâyil, Hz.Uhnûh, Hz. Müteveşlah, Hz. Lemk, Hz.Sâm,

Erfahşed, Hz.Sârûğ, Hz.Nahur ve Hz.Târah alnından Hz.Muhammed'in alnına geldiğini söyler. Bu isimlere üzerinde çalıştığımız yazma eserde yer verilmemiştir.

2.4.5 HZ. MUHAMMED'İN VELÂDETİ

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in doğumu İslâm kültüründe çok önemli bir olaydır. Bu olay tarih boyunca Müslüman toplumlar tarafından sevinçle kutlanmış, Siyer ve mevlid gibi birçok tür ortaya çıkmıştır. Hz.peygamber'in doğumu ve bununla beraber meydana gelen hadiseler XVII. yüzyıla ait yazma eser içerisinde kısa ve öz ele alınmıştır. Eserde Hz.peygamber'in doğumu ve bununla beraber meydana gelen olaylar bölümü şu beyitlerle başlamıştır:

''Bir gice cem' oluban ḥurşîd u mâh
Âmine ḫatuna vardı nûr-ı şâh''

''İrdi semʿine nidâ hem ol gice
Yüklü olduñ Aḥmed[i] sen bu gice'' (M, XVII: 46-47)

Buna göre: Bir gece o padişahın nuru, ay ve güneş gibi olan Âmine'ye ulaştı; bir nida duyuldu ve Âmine Hz. Ahmet'e hamile oldu.

Süleyman Çelebi ise 142-159. Beyitlerde bu bölümü ele almış ve şu beyitlerle başlamıştır. Şöyle ki:

''Âmine Hatun Muhammed ânesi
K'ol sadefden oldı ol dür dânesi''

''Çünki Abdullah'dan oldı hâmile
Vakt irişdi hafta vü eyyâm ile'' (S.Ç: 142-143)

Âmine hatun Muhammed'in annesidir. O inci tanesi sedeften olmuştur. Hz. Abdullah'tan hamile olmuş, hafta ve günler ile vakit tamamlanmıştır. Müellif, XVII. yüzyıla ait mevlid'te Hz.peygamber'in doğumu sırasında meydana gelen bazı olayları anlatarak devam etmiş, Süleyman Çelebi ise mevlid'in öneminden bahsederek bu bölümü daha uzun tutmuştur. Bölümün sonuna doğru mevlid'in önemini kavramamız için bizi şu beyitle:

‘‘Mustafa’nun Mevlidi’dür bu kelâm,
Sanmanuz bunu kelâm-ı her avâm’’ (S.Ç: 155)
uyarmıştır. Şöyle ki: Bu kelimeler Hz. Mustafa’nın mevlid’idir. Bunu cahilce sözlerden sanmayınız.

Bu bölümde, Süleyman Çelebi Hz.peygamber’in kutlu doğumunu anlatırken, dinleyin binde birini diyelim, papağan gibi şeker yiyelim diyerek Hz.peygamber’in doğumunu anlatmanın ve dinlemenin bile şeker gibi tatlı ve güzel bir his olduğunu belirtmiş ayrıca ayrıca Hz.peygamber’in veladetini dinleyenlere şefaat ve şifa dilemiştir. Aşk ile dinleyenlerin gönül gözünde rahmet gülşeni açılsın demiştir. XVII. yüzyıla ait mevlid’te ise böyle temenniler yer almaz. Kısa ve öz bir şekilde Hz.Amine’nin Hz.peygamber’e hamile olduğunu anlaratak, Hz.Muhammed’in doğumu sırasında ortaya çıkan olaylara geçiş yapar.

2.4.6 HZ. MUHAMMED’İN DOĞUMU SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN OLAYLAR

Vesiletü’n-Necât’ta bu bölüm ‘‘Mustafa’nın doğumu sırasında meydana gelen olayların beyanı’’ başlığı altında 185-230. beyitleri arasında yer alır. XVII. yüzyıla ait yazma nüshamızda ise ‘‘Faslun fi beyâni mevlud-i Muhammed Mustafâ ‘Aleyhi’s-selatü Ve’s-selâm’’ başlığı altında 49-86.beyitleri arasında yer alır. Bu beyitlerin 8 tanesi yerleri ve sıralamaları farklı olsa da Vesiletü’n-Necât’tan alınmıştır. Ayrıca 2 beyit oldukça benzer 5 tanesi de Kaside-i Meliha içerisinden alınıp, değiştirilerek kaside biçiminden mesnevi nazım biçimine dönüştürülmüştür. İki eserde de yer alan beyitler şunlardır:

‘‘Ol gice kim togdı ol hayr-ül-beşer
Ānesi anda neler gördi neler’’(S.Ç: 185), (M, XVII: 53)

‘‘Ol rebî’-ül-evvel ayı nicesi
On ikinci gice isneyn gicesi’’ (S.Ç: 187), (M, XVII: 54)

‘‘Didi gördüm ol habîbün ânesi
Bir aceb nur kim güneş pervânesi’’

‘‘Berk urup çıkdı evümden nâgehân
Göklere irdi vü nûr oldı cihân’’ (M, XVII: 55-56)

‘‘İndi göklerden melekler sâf sâf
Ka’be gibi kıldılar evüm tavâf’’

‘‘Hem hava üzre döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyen anı melek’’(S.Ç: 189-192),

‘‘Çünki bu işler bana oldu yakın
Ben evümde otururken yalnuzın’’ (M, XVII: 63)

‘‘Yarılup dîvâr çıkdı nâgehân
Üç bile huri bana oldı ayân’’ (S.Ç: 197)

Buna göre: O gece insanların en hayırlısı doğdu ve annesi neler gördü neler. Bilin ki mart ayının on ikinci günü ve perşembe gecesiydi. Hz.peygamber’in annesi(Hz. Âmine) onda bir acayip nur gördüm ki güneş pervanesiydi dedi. Evimden ansızın yıldırım çıktı, her taraf nur oldu ve göklere indi. Sıra sıra melekler gökyüzünden inerek Kâbe gibi evimi tavaf ettiler. İstek üzerine süslü bir yatak döşendi ve onu döşeyen bir melekti. Bana üç huri geldi ve göründü; daha sonra aniden evimin duvarından çıkıp gittiler demiştir. Bu beyitlerden sonra iki eserde de oldukça benzer 2 beyit vardır. Bu beyitlerden bir tanesinin anlamı, XVII. yüzyıla ait yazma mevlid’te 2 ayrı beyite yayılarak karşımıza çıkar. Sözü geçen beyitler Süleyman Çelebi’nin mevlid ’inde şöyledir:

‘‘Çünki bu işler bana oldu yakın
Ben evümde otururken yalnuzın’’ (S.Ç: 196)

‘‘Magrib ü maşrıkda ikisi anun
Biri damında dikildi Kâ’be’nün’’(S.Ç: 195)

Buna göre: ben evimde yalnız otururken bu işler bana yakın oldu. (3 âlemin)Birini batıya, birini doğuya ve bir tanesini de ka’be çatısına diktiler.

Bu konuda yazılan beyitler XVII. yüzyıla ait yazma mevlid’te şu şekildedir:

''Birini maşrıḳda dikdiler revân
Biri maġribde dikildi câvidân''

''Kaʿbe üstünde birin tʿaẓīm ile
Dikdiler hem anı çoḳ takrīm ile"(M, XVII: 59-60)

''Çün göründü baña bu işler yaḳîn
Yalıñuz ḫayretde ḳalmışdum hemīn" (M, XVII: 63)

Üç âlemin birini hemen doğuya, birini batıya, bir tanesini de saygıyla Kâbe çatısına diktiler. Bu işler bana yakından göründüğünde hemen hayrete düşmüştüm denmiştir. Ayrıca Vesiletü'n-Necât'ta bu kısımda bulunan, Kaside-i Meliha içerisinde yer alan 5 beyit mesnevi biçimine uygun olarak değiştirilerek yeni bir biçime sokulmuştur. Bu beyitler şunlardır:

''Susadum su diledüm içmeklige,
Virdiler bir kıf ki tolu şerbeti''

''Kardan ak idi vü hem soguk idi,
Dahi şirindi şekerden lezzeti''

''Sonra gark oldı vücûdum nûr ile,
Bürüdi beni o nûrun ismeti''

''Geldi bir akkuş kanadıyla benim
Arkamı sıgadı kuvvetle katı''

''Togdı o: sâatde ol şâh-ı rüsül
Kim anunla buldı âlem izzeti''(S.Ç: 215-219)

Öyle ki: Bu beyitlerde Hz.peygamber'in doğduğu anı ve âlemin bununla izzete kavuştuğunu anlatmaktadır.

Bu beyitlerin değiştirilmiş hali XVII. yüzyıla ait nüshada şöyledir:

"Ṣuṣadum ḳıldum ṭaleb ṣu içmege

Ṣundılar bir câm-ı şerbet içmege"

"Ḳardan aḳ hem daḫi ṣovuḳ iy azîz

Ṭatlu sükkerden be-ġâyet key leẕîẕ "

"Pes vucûdum oldı ol dem nûra ġarḳ

İdemezdüm nûrdan kendümi farḳ"(M, XVII: 73-75)

''Geldi bir aḳ ḳuş ḳanâdıyla revân

Arḳamı ṣıġadı ḳuvvetle hemân"

"Doġdı ol sâʿatde ol sulṭân-ı dîn

Nûra ġarḳ oldı semavât[ü] zemîn"(M, XVII: 77-78)

Şöyle ki: Susamışken verilen kardan beyaz şerbetin vücudu nur ile doldurduğunu daha sonra gelen bir ak kanatlı kuşun sırtını sıvazladığını ve Hz.peygamber'in doğduğu saat yer, göğün nura gark olduğunu anlatır. Bu bölüm XVII. yüzyıla ait yazma eserde, Süleyman Çelebi'nin mevlidinde geçen Kaside-i Meliha bölümünün aksine mesnevi nazım biçimine döndürerek yazılmıştır. Vesiletü'n-Necât'ta 10 beyit daha devam eden bu bölüm: ''Yetimlerin incisi olan peygamber'e dünya da kimse değer biçemedi. Onu kim severse yarın ahirette yaratandan rahmet ve lütuf görecektir.'' beyitlerinden sonra Hz. Âmine'nin doğum esnasında gözlemlerine geçmiştir. XVII. yüzyıla ait nüsha eserde bu beyitler olmayarak buradan "Merhabâ Faslı"na geçiş yapar. Bu kısımda yer alan beyitler şunlardır:

"Cümle zerrât-ı cihân itdi ṣadâ

Çaġrışuban didiler kim merḥabâ

Merḥabâ iy rahmeten lil'âlemîn

Merḥabâ iy sen şefî'ül-müznibîn

Merḥabâ iy cânlara cân merḥabâ

Merḥabâ iy derde dermân merḥabâ

Merḥabâ iy bülbül-i bâġ-ı Cemâl

Merḥabâ iy âşinâ-yı Zül-celâl

Merḥabâ iy gürretü'l-ʿayn-ı Ḥalîl

Merḥabâ iy ḫâṣ-ı maḥbub-ı Celîl

Merḥabâ iy mâh-ı ḥurşîd-i Ḫüdâ

Merḥabâ iy hakdan olmayan cüdâ

Merḥabâ iy pâdişâh-i dü-cihân

Senin içün oldı kevn ile mekân" (M, XVII: 79-85)

Şöyle ki: Bir sesle zerrelerden bütün âlemi oluşturdu. Onlar da söyleşip merhaba dediler. Merhaba âlemlerin bağışlayıcısı, merhaba günahkârların affedicisi, Merhaba canlara can olan, merhaba dertlere derman olan, Merhaba bülbüllerin bağının güzeli, Merhaba Allah'a yakın olan. Merhaba nur gözlü dost, merhaba ay yüzlü sevgili. Merhaba gece ve gündüzün yaratıcısı, merhaba yaratılmamış olan. Merhaba iki âlemin sultanı, senin için yaratıldı kâinat. Sözleriyle Hz.Muhammed'e övgüler sıralayarak selamlamış, Hz.peygamber'e hürmet ve muhabbetini sunmuştur.

Çalışmamızda esas alınan Timurtaş neşrinde merhaba faslı yoktur. Fakat yazar bazı yazmalarda bu kısımdan (S.Ç.,219) sonra merhaba faslının bulunduğunu belirmiştir. "Mesela h.993/m. 1585 tarihinde yazılmış bir nüshada şu beyitler bulunmaktadır" (Timurtaş, 1980: 29). Ele alınan bazı beyitler şöyledir:

''Cümle hûrî vü melek idüp sadâ

Zemzemeyle didiler kim merhabâ''

''Merhabâ iy âsi ümmet melcei

Merhabâ iy çâresüzler mencei''

‘‘Merhabâ iy cân-ı bâkî merhabâ
Merhabâ uşşâka sâki merhabâ’’

‘‘Merhabâ iy andelib-i bag-ı elest
Şevkun ile oldu cümle âlem mest’’

Buna göre: “Tüm huri ve melekler birlikte seslenerek, uyumlu ve güzel bir sesle merhaba” demişlerdir. Hz.peygamber asilik edip, pişman olanların sığındığı korunak, çaresizlerin ve günaha bulaşanların affedicisi olarak selamlanmıştır. “Hz. Muhammed Allah’ın övgü ile yarattığı sevdiği peygamberidir. O, ümmetine çok düşkündür. Kim onun sünnetine uyar ve onun getirmiş olduğu emir ve buyrukları yerine getirirse kabirde sorgu ve sualden muaf tutulur ve cennete girer”(Demir, 2015: s.45). Bir ayette yaradan şöyle buyurur: “O gün, Rahmân’ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez” (Kur’an-ı Kerim, 20/109).

2.4.7 HZ. MUHAMMED’İN MUCİZELERİNİN BEYANI

Bu bölüm, Vesiletü’n-Necât’ta ‘‘ Hz.Muhammed’in Mucizelerinin Beyanı’’ başlığı altında 288-338. beyitler arasında yer almaktadır. XVII. yüzyıla ait yazma eserimizde ise bu fasıl daha kısa olup ‘‘Faslı fi beyâni mucizatu’n-nebiyü Aleyhi’s-selatü ve’s-selâm’’ başlığı altında 87-109. beyitler arasında ele alınmıştır. XVII. Yüzyıla ait yazma eserde bu bölüme şu beyitle başlanmıştır:

“Çünki ol maḥbûb-ı raḥmânı’r-raḥîm
Ḳıldı dünyâyı cemâlinden na’îm” (M, XVII: 89)

Buna göre: Çünkü o koruyan ve esirgeyen sevgili, dünyayı cemaliyle bahtiyar kıldı.
Süleyman Çelebi ise mucizeleri anlattığı bölüme şu beyitle başlamıştır:

‘‘Bu gönül deryası gırü kıldı cüş
Cevheri cüş ile taşra saldı uş’’(S. Ç: 288)

İlerleyen beyitlerde, akıl ve gönül neşe ile kaynayıp coşana kadar mucizeleri dinleyiniz, O peygamber baştan aşağı nur ile sarılmış ve her uzvunda bir mucize ile donatılmıştır diyerek mucizeleri anlatmaya başlamıştır. Anlatılan mucizelerden bazıları şunlardır:

‘‘Hem mübarek başı üzre her zaman
Bir pare bulut olurdı sâbeyân’’(S.Ç: 300)

Buna göre: Hz.peygamber'in mübarek başının üzerinde her zaman bir parça bulut olur ve onu gölgede tutardı demiştir. Bu olay XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te şu beyitle anlatılmıştır:

''Ṣonra bir pâre bulut geldi revân

Aḥmedi bürüdi oldı sâye-bân'' (M, XVII: 104)

Sonra bir bulut parçası geldi ve Ahmet peygamberin etrafı gölgelik oldu.

Süleyman Çelebi'nin eserinde, bir parça bulutun her zaman Hz.peygamber'in mübarek başına gölgelik ettiğinden bahsetmiştir. XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te ise bir parça bulutun Hz.peygamber'in üzerine gelerek gölgelik ettiğini söylemekle yetinmiştir.

''Söz konusu rivayetlerde seyahat ve Baḥira ile karşılaşma vakti hakkında farklı görüşler bulunsa da Hz.peygamber'in kendisini takip eden bir bulut ya da bulutun yerini alan melekler tarafından gölgelendirildiğine dair anlatı değişmez. Çoğu rivayette Baḥīrā bu bulutu fark ederek Hz.peygamber'in herhangi biri olmadığına kanaat getirir ki bu farkındalık sonucu Hz.peygamber'in beklenen nebi olduğunu onun risâlet'inden çok önce anlamış olur'' (Koçak, 2018: 197).

Süleyman Çelebi, peygamberlik mührü mucizesini şu beyitlerle dile getirmiştir:

"Hem nübüvvet mühri anun zahrındadı,

Halkı ol mühr ile Hakk'a ündedi" (S. Ç: 315)

Buna göre: Peygamberlik mührü Hz. Muhammed'in sırtındaydı ve o mühür ile insanları Hakka davet etti demiştir. ''Hz. peygamber'in iki kürek kemiği arasında bulunan ve herhangi bir insandaki normal bir benden daha büyükçe olan "ben" ilgili kaynaklarda genellikle Hz.Muhammed'in (s.a.v) peygamberlik alametlerinden birisi olarak değerlendirilmiş ve "nübüvvet/ peygamberlik mührü" anlamına gelen "hatemü'n-nübüvve" diye isimlendirilmiştir. Bu nedenle nübüvvet mührü, Hz. peygamber'in nübüvvetini konu alan ilim dallarından şemil, delili ve hasais türü eserlerin mutlaka yer verdikleri temel konulardan birisi olmuştur''(Ahatlı, 2001: 281).

Bu konu XVII. yüzyıla ait mevlitte şu beyitle anlatılır:

''Yudılar kevṣerle yüzi mührini

Hem getürdü bir melek haḳk mührini

"Arḳasına ḳodı muhrinü ol melek (M, XVII: 103-104)

Lâ ile naḳşoldu ill'alâha dek"

Buna göre: Hz.peygamber'in yüzü kevser suyuyla yıkanmış ve peygamberlik mührü ona bir melek tarafından götürülmüştür. Götürülen bu mühür, bir melek tarafından Hz.peygamber'in sırtına nakşedilmiş ve sonsuza dek orada kalmıştır. XVII. yüzyıla ait mevlid'te mucize kısmı kısa tutulmuş çok fazla mucizeye yer verilmemiştir. Vesiletü'n-Necât'ta peygamber'in mucizeleri anlatılmaya devam edilmiştir. Bu konu hakkında bazı beyitler şöyledir:

''Uyanuk iken nice işitse ol
Eyle işidürdi ol Resûl''(S. Ç: 310)

Buna göre müellif: Hz.peygamber uyanıkken nasıl işitiyorsa, uyurken de aynı şekilde işitmeye devam ederdi demiştir. Başka bir beyitte ayın ikiye ayrılma mucizesi şöyle anlatılır:

''Çün işaret kıldı ol mahbûb-ı Hak
*Barmagı ile oldu ay iki şak''(*S. Ç: 320)

Buna göre: Allah'ın sevgilisi peygamber efendimiz parmağı ile ayı işaret etti ve ay iki parçaya ayrıldı demiştir. Bu hadise Kur'an-ı Kerim'de de anlatılır: "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı. Onlar bir mucize görseler yüz çevirirler ve "Süregelen bir sihirdir" derler. Peygamberi yalanladılar, nefislerinin arzularına uydular. Hâlbuki her iş, (Allah nasıl takdir ettiyse öylece) gerçekleşecektir. ''(Kur'an-ı Kerim, 54/1-3). Başka bir mucize ise şöyledir:

''Çün Hirâ tagına basdı ol kadem
Tâg deprendi kadem basdugı dem''(S. Ç: 322)

Buna göre: Hz.peygamber Hira dağına bastığı zaman dağ bir zelzele oluyor gibi sallanmıştır. Gene başka bir mucize şu şekilde anlatılmıştır:

''Dikti hurmâyı hem ol şâh-ı cihân
Dikdügi saat yimiş virdi hemân'' (S. Ç: 328)

Buna göre: Cihanın efendisi Hz. Muhammed hurma ağacı dikmiştir ve diktiği saat bu ağaç meyve vermeye başlamıştır. Çeşitli mucizelerle beraber, insan sağlığı üzerinde olan mucizelere de yer verilmiştir. Şöyle ki:

‘‘Nice gözsüzleri gözlü kıldı ol
Nice sözsüzleri sözlü kıldı ol’’ (S. Ç: 332)

Hz. Peygamber gözü görmeyen insanlara şifa vererek görür hale getirmiş; konuşamayan dilsizlere şifa vererek konuşur hale getirmiştir.

XVII. yüzyıla ait mevlid’te bu hadiselere ver verilmeyip belli başlı mucizeler antatıldıktan sonra miraç böümüne geçilmiştir. Süleyman Çelebi ise bu bölümü ayrıntılı, bölüm boyunca aynı coşkulu bir şekilde anlatmıştır.

2.4.8 HZ. MUHAMMED’İN MİRACI

Hz.peygamber’in miraç bahsi XVII. yüzyıla ait mevlid’te 153-197. beyitleri arasında ‘‘Faslu fi beyâni mi’râc-ın-nebiyyü ‘Aleyhi’s-selatü Ve’s-selâm’’ başlığı altında yer alır. Vesiletü’n-Necât’ta ise 339-399. beyitleri arasında ‘‘Peygamber’in Mir’âcı –ona selam olsun- Hakkında’’ başlığı altında ele alınmıştır.

XVII. yüzyıla ait mevlid’te bu fasıl şu beyitle başlanmıştır:

‘‘Diñle imdi miʿrâcın şâhun ʿayâñ
ʿÂşıḳısañ ʿışḳ[ı] ile durma yan’’ (M, XVII: 112)

Buna göre: Dinle şimdi Hz.peygamber’in miraca çıkışını ve âşıksan eğer bu aşk ateşinde yan diyerek Hz.peygamber’in miracını dinlemeye davet etmiştir. Vesiletü’n-Necât’ta miraç bahsi şu beyitle başlar:

‘‘Ākl tâvusı açdı girü berr ü bâl,
Tâ ki cevlân ile göstere cemâl’’ (S. Ç: 339)

Buna göre: bu beyitte aklı bir tavus kuşuna benzetmiş ve dolaşarak kanat açtığından bahsetmiştir. Sonraki beyitlerde asıl konuya şu beyitlerle giriş yapmıştır:

‘‘Cân kulagın ger tutar isen bana,
Mustafâ mir’acını eydem sana’’

‘‘İşid imdi Mustafa’nın mir’acını,
Nice urundu saâdet tacını’’ (S. Ç: 345-346)

Buna göre: Eğer beni can kulağıyla dinlersen Hz. Mustafa’nın miracını anlatayım diyerek konuya girmiştir. İşit şimdi Hz. Mustafa’nın miracını ve mutluluk tacını nasıl taktığını diyerek miraç hadisesini anlatmaya başlamıştır. İki eserde de miraç esnasında meydana gelen çeşitli olaylardan bahsedilmiştir. Bu hadiselerin ilki Hz.peygamber’in Cebrail tarafından göğe çıkarılmasıdır. Vesiletü’n-Necât’ta bu olay şu beyitlerle dile getirilir:

‘‘Bir gice isneyn gicesinde Resûl,
Ümmü Hâni evine kıldı nüzul’’

‘‘Anda iken nâgehân ol yüzi ak,
Cebrail cennetden irgürdi Burak’’

‘‘Tur berü gel yâ Muhammed tiz didi,
Kim seni Hak hazretine ündedi’’ (S. Ç: 352-354)

‘‘Cebrail tutdı Burak bindi ana,
Hoş yöneldi yüridi Hak’dan yana’’(S. Ç: 356)

Buna göre: Hz.peygamber Kadir Gecesi’nde Hz.Ümmü Hânî’nin evine gelmiştir. O yüzü ak peygamber oradayken Hz. Cebrail, Burak atı ile cennetten inip gelmiş ve ya Muhammed hızlıca gel ki seni Hz. Allah’a götüreyim demiştir! Hz.peygamber Burak atına binerek Cebrail ile birlikte Allah’a doğru yola çıkmıştır. Bu olay XVII. yüzyıla ait mevlid’te şöyle anlatılır:

‘‘Bir düş-enbe gicesi taḥḳîḳ ḫaber
Leyle-i ḳadr idi ol gice meger

Ol hümâyûn-baḫt[u] ol ḳadri yüce
Ümmehânı evine vard'ol gice

Anda iken ol ḥabîb-i kâmile
Cennete var didi Ḥaḳḳ Cebrâ'ile

Bir müraṣṣaʿ tâc [u] ḥulle hem kemer"
Hem daḫi al bir Burâḳ-ı muʿteber

Ol ḥabîbüme ilet binsün anı
ʿArşumı seyr eyleyüp görsün beni"(M, XVII: 113-117)

Buna göre: ''Bir pazartesi gecesi olan Kadir Gecesi'nde Peygamber'e haber geldi. O mübarek, bahtlı ve yüce şerefli peygamber, Ümmü Hâni'nin evine gelmişti, o gece vakti noksansız sevgili ordayken Allah Cebrail'e; '' cennete gel." dedi. Allah Hz. Cebrail'e ay gibi değerli bir taç ve itibarlı Burak atını al peygamberime ilet. Ona binsin ve arşımı seyredip beni görsün dedi.'' Devam eden beyitlerde Burak atı ile Hz. Cebrail arasında olan konuşma anlatılmıştır. Daha sonra Hz.peygamber'in Kudüs'e gitmesi, diğer peygamberlerle karşılaşıp onlara imamlık etmesi ve göğe çıkması, bunları takiben gök ahalisinin çeşitli ikramlarda bulunduğu anlatılmaktadır. Bu olay Vesiletü'n-Necât'ta ve XVII. yüzyıla ait mevlid'te yer yer aynı beyitlerle dile getirilmiştir. Bahsi geçen beyitler şunlardır:

''Yolda çok dürlü acâib gördi hem,
Geldi Kuds'e irdi vü urdı kadem''

''Enbiyâ ervâhı hâzır geldiler,
Mustafâ'ya cümle ikrâm kıldılar'' (S. Ç: 158-159), (M, XVII: 144-145)

''Anda Ahmed bunlara oldı imâm,
Enbiyâ ervâhı uydı hoş temâm''

‘‘İki rik’at kıldı Aksâ’da namâz,
Eyle emr itmiş idi ol bî-niyâz’’ (S. Ç: 161-162), (M, XVII: 146-147)

‘‘Gördiler nûrdan örülmiş nerdübân,
Nerdübândan oldılar göge revân’’

‘‘İrdi evvelki göge bunlar temâm,
Kapı açıldı vü girdi ol hemân’’

‘‘Ol gök ehli cümle karşu geldiler,
Mustafâ’ya hayli ikrâm kıldılar’’

‘‘Merhaben bik yâ Muhammed didiler,
İy şefâat ıssı Ahmed didiler’’(S. Ç: 163-167), (M, XVII: 148-151)

Buna göre: Yolda çeşitli gariplikler görerek Kudüs’e kadar geldi ve durdu. Evliya ve peygamberler hazırlanmış şekilde gelerek Hz.peygamber’e çeşitli ikramlarda bulundurlar. O zaman peygamberimiz, evliya ve peygamberlere imam oldu ve onlarda arkasında ona uydular. Sahra üzerinde ve Mescidi Aksa’da namaz kılıp Allah’a niyazda bulundular. Nurdan örülmüş bir merdiven gördüler ve o merdivenle göğe çıktılar. Kısa sürede göğe ulaştılar ve kapıdan içeriye girdiler. O gün tüm gök ehli gelerek hürmet edip ikramda bulundu. Merhaba ya Muhammet!(s.a.v), Merhaba ya şefaat eden Ahmet!” Diye söylediler.

Bu bahisten sonra Vesiletü’n-Necât ümmete armağan edilen namazdan bahseder şöyle ki:

‘‘Mustafâ’ya virdi didi ol Ganî,
Ümmetime armagan ilet bunı’’

‘‘Her kaçan kim bu namâzî kılalar,
Cümle gök ehli sevabın bulalar’’ (S. Ç: 379-380)

Buna göre: Hz. Allah namazı Hz.peygamber’e verdi ve bunu ümmetine armağan et diye söyledi. Kim bu namazı kılarsa tüm gök ehlinin sevabına ulaşır diyerek, namazı bir

hediye olarak insanlığa gönderilmesini anlatmıştır. Bu olay XVII. yüzyıla ait mevlid'te şu beyitlerle karşımıza çıkar:

''Bir murâdım var durur senden hemân
Ümmetüme dilerem ben armaġan"

"Haẓret-i Ḥaḳḳ didi[kim] ol dem aña
Yâ Muḥammed ben ʿaṭâ ḳıldum saña"

"Ümmetüne virdüm uş beş vaḳt namâz
İsteyen beni anı ḳılur ḳomaz"

"Bunu ilet ümmetüñe armaġan
Kim buña olmaz bahâ kevn[ü] mekân"(M, XVII: 172-175)

Şöyle ki: Ey Rabbim senden bir isteğim var; ümmetime bir armağan isterim. Hz. Allah buyurdu: Ya Muhammed O zaman, sana istediğini bahşettim! Ümmetine beş vakit namaz verdim; isteyen kılar ve beni anar. Bunu ümmetine armağan et ki hangi mekân ve topluluk buna değer vermez? diyerek namazı ümmetine armağan olarak verildiğini dile getirir.

XVII. yüzyıla ait mevlid'te miraç bahsi bu beyitler ile bitmiştir. Süleyman Çelebi'nin eserinde ise arş ve kürsü görme, Hz. Allah'a ulaşıp konuşma daha sonra yeryüzüne geri dönüp ümmetine olanları anlatma ile miraç bahsini tamamlamıştır.

Miraç bahsinde iki eserde aynı hadiseleri anlatmış, bununla beraber detaylı bir anlatım ve sade bir uslup kullanmışlardır. İki eserde de farklı beyitlerle okuyucuyu Hz.peygamber'in miracını dinlemeye davet etmiş, miraç bölümünü uzun tutmalarına rağmen okuyucuyu sıkmadan çoşkulu anlatım kullanmışlardır.

2.4.9 HZ. MUHAMMED'İN VEFATI

Hz. Muhammed'in vefatı Vesiletü'n-Necât'ta ''Peygamber'in Vefatı Hakkında'' başlığıyla başlayarak ''Muhammed Mustafa'nın Hastalığının Beyânı Hakkında'' ve ''Peygamberin Vefatının Anlatılması'' alt başlıklarıyla devam eder. Hz. Muhammed'in vefatı 505-670.beyitler arasında anlatılmaktadır. XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te

peygamber'in vefat kısmı 198-267. beyitler arasında ‘‘Faslı Fi Beyâni Vefatın-nebiyyi Aleyhisselatü Vesselam’’ başlığı altında anlatılmaktadır.
Vesiletü'n-Necât'ta bu kısma şu beyitlerle giriş yapılmıştır:

‘‘Başlayalum girü bir sûz söz ile
K'od saçılsun ol sözümden sûz ile’’

‘‘Tag ilen taşun yüregin daglasun
Ten n'olur anun içün can Aglasun’’ (S. Ç: 505-506)

Buna göre: Şimdi yakıcı bir söz ile başlayalım ve bu sözden etrafa yakıcı bir ateş saçılsın, Hz.peygamber için yüreğiniz dağlansın, canlarınız ağlasın demiştir. Bu beyitlerden sonra asıl konudan şu şekilde bahseder:

‘‘Mustafâ mevti sözidür bu ayân,
İşidicek âh ile eylen figân’’(S. Ç: 510)

Şöyle ki: Bunlar Hz. Mustafa'nın vefat sözleridir; işitenler ah çekerek acı ve sızı ile inlesinler diyerek anlatacağı kısmı önceden haber vermiştir.
XVII. yüzyıla ait mevlid'te bu konuya şu beyitlerle başlamıştır:

‘‘İşid imdi kim ol faḫr-i kâʻinât
Nice ḥasta oldu vü buldı memât

Atmış üç yaşına çün irdi emîn
Dosta ulaşmaḳlıġı oldı yaḳın

Vaḳt irişdi dünyadan ḳıldı sefer
Ol güneş yüzli ve ol alnı ḳamer”(M, XVII: 177-179)

Buna göre: Dinle şimdi kâinatın efendisinin nasıl hasta olup ahirete göç ettiğini. Atmış üç yaşına ulaştığında Hz. Allah ile buluşması yaklaşmıştı. Güneş yüzlü, ay gibi parlak anlı olan Hz.peygamber, vakit tamamlandığında dünyadan göç etti.’’ demektedir.
Vesiletü'n-Necât'ta bu beyitlere ‘‘Muhammed Mustafa'nın Hastalığının Beyânı Hakkında’’ alt başlığının 515-517. beyitlerinde yer verilmiştir. Bu beyitlerden sonra XVII. yüzyıla ait yazma nüshada Hz.peygamberin Hz. Hasan ve Hüseyin'i yanına çağırarak konuşmalarını anlatır. Şöyle ki:

“Didi kim yâ Fâṭıma diñle sözüm
Ḳoḳula boynumu bir dem iy ḳızım”

“Dünyâyı terk etmegi ḳayırmazam
Bilürem ki bunda bâḳi ḳalmazam”

“Bu yetîmlik ḳutlu olsun başuña
Daḫı ḥasret eşüñe yoldaşuña”

“Böyle diyüp yaşıla ṭoldı gözi
Didi ḳanı ol iki körpe ḳuzı”

“Yanuma gelsün Ḥüseyn ile Ḥasan
Kim bu göñlüm ġamın anlardır kesen”

“Ol iki mâh[ı] varub getirdiler
Ol güneşin yanına yitürdiler”

“Girdiler içerüye aġlaşdılar
Yügrüşüben boynına ṣarmaşdılar”

“Didiler iy dede nolduñuz bugün
Ḥastalıḳdan cismiñüz olmış zebun”

“Didi cânum ḳuzılar budur dilek
Dedeñüz dünyâyı terk itse gerek”

“Yüzüme ṭoyunca baḳuñ bir zamân
Kim yaḳın geldi ecel virmez amân”

“Çün işitdi ol ikisi bu sözi
Didiler terk itme iy dede bizi”

“Bize sensiz gerekmez bu cihân
Ne cihân belki gerekmez bize cân”

“Siz gidicek bizi kim oḫşayısar
Ḳurratü‘l-‘ayni bize kim diyiser” (M, XVII: 180-192)

Buna göre: “Ya Fatma! Kızım sözümü dinle ve bir süre boynuma sarılarak kokla.” diye istekte bulunmuştur. Hz.peygamber, “dünyayı terk ettiğim için üzülmem, bilirim ki burada ebediyen kalamam. Bu yetimlik kutlu olsun hasret eden yoldaşlarının başına.” demiş ve ardından gözü yaşla dolarak “o iki taze kuzu (Hasan ile Hüseyin) hemen yanıma gelsin, gönlümün üzüntüsüne derman onlardır.” deyince, iki ay yüzlüyü gidip getirdiler ve o güneşin (peygamber) yanına yatırdılar. İçeriye girdiler ve ağlaşarak ikisi boynuna sarıldılar ve (Hasan ile Hüseyin) dediler: “Ey dede! Ne oldu sana, bu gün hastalıktan gözlerin yorgun düşmüş?” bunun üzerine peygamber: “Canım kuzularım, Allah’ın buyruğu budur; dedenizin dünyayı terk etmesi gerekir, yüzüme iyice bakın, artık zamanı geldi, ecelden kurtuluş yoktur.” diye söylemiştir. İkisi bu sözü işitince: “Ey dede, bizi terk etme! Sensiz bu dünya gerekmez, ne dünyası belki canımız bile gerekmez. Sen gidince kim bizim başımızı okşayıp Kur’an okuyacak?” demiştir.

Hz. Hasan ile Hüseyin’in dedelerine seslenme mevzusu Vesiletü’n-Necât’ta Hz.peygamber’in ölümü ardından yaşanan, yer ve gök ehlinin tüm canlıların ağlaması, ay ve güneşin renginin değişmesi, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali (4 halife) ah ile feryat etmesinden sonra karşımıza çıkar. Şöyle ki:

‘‘Hasret ile dir Hüseyn ile Hasen
N’idevüz biz iy dede gitdün çü sen’’

‘‘Gitdünüz siz bizi kim okşayısar
Kurret-ül-aynî bize kim diyiser’’

‘‘ly dede sizsüz biz uş kalduk yetim
Firkatün odı bizi yakdı azîm’’ (S. Ç: 621-623)

Öyle ki: Hz. Hasan ve Hüseyin hasret içerisinde: "Ey dedemiz sen gittin, biz şimdi ne yapalım?'' demiştir. Siz (Hz. Muhammed) gittikten sonra bizim başımızı kim okşar ve bize kim Kur'an okur? Ey dedemiz, siz gidince biz yetim kaldık, ayrılığın ateşi bizi yaktı diyerek Hz.peygamber'in ayrılığından torunlarının nasıl etkilediğini ifade etmiştir. Hz.Cebrail ve Azrail'in Hz.peygamber ile konuşması neredeyse tüm mevlidlerde yer alır. XVII. yüzyıla ait yazma nüshada bu kısımlar şu beyitlerle anlatılmıştır. Şöyle ki:

"İşbu ḥâlde iken irdi Cebrâ'il
Didi kim sañа selâm itdi Celîl"

"Ṣordı sizüñ ḥâliñüzi ol Çalab
Ṣor ḥabîbüm ne ḳılur benden ṭaleb"

"Ümmetümi dilerem Ḥaḳdan didi
Dilegüm Ḥaḳdan budur çoḳdan didi"(M, XVII: 193-195)

Buna göre: Hz.Cebrail, Hz.peygamber'e Allah'ın selamını getirmiştir ve Hz.peygamber'in halini sorarak kendisinden ne istediğini söylemesini istemiştir. Hz. Muhammed ümmetinin bağışlanmasını istemiştir. İlerleyen beyitlerde Hz.Allah, Hz.peygamber'in bu dileğini kabul ederek gönlünü hoş ettiği bildirilmektedir.
Bu beyitler Vesiletü'n-Necât'ta olduğu gibi ele aldığımız yazma mevlid'te de vardır. Vesiletü'n-Necât'ta Hz.peygamber'in ümmetine son nefesinde dahi ne kadar düşkün olduğu detaylı şekilde anlatılır. Şöyle ki:

''Girü son vaktında görün himmetin
Ümmetin Hak'dan dilerdi ümmetin''

''Hem kıyâmetde cemî'-i enbiyâ
Çagrışuban nefsi vâ nefsi diye''

''İlle yüz urup Muhammed hazrete
Eyde kim vâ ümmetâ vâ ümmetâ'' (S. Ç: 568-570)

Buna göre: Hz.peygamber'in son vaktindeki himmetini görün. O son vaktinde Hak'tan ümmetini istedi diye söyler. Kıyamet vaktinde peygamberler bile nefsini düşünürken Hz. Muhammed ille de ümmetim diye söyler diyerek onun yüceliğini anlamamızı ve şefaat yönünü kavramamızı istemiştir.

XVII. yüzyıla ait yazma nüshada Hz. Cebrail ile Hz.Muhammed'in konuşması ardından Hz. Azrail'in gelmesi ve Hz. Fatıma ile geçen konuşmalar, o esnada yaşanan olaylar yer alır şöyle ki:

''Söyleşirken Cebraʿil ol şâh ile
Anda gelmiş idi ʿAzrâ'il bile"(M, XVII: 206)

''Fâṭıma didi [ki] kimsin iy ʿaceb
Didi bir aʿrâbiyem ıy ḥoş-edeb'' (M, XVII: 209)

''İy benüm izzetlü babam kimdür ol
İçerü girmege ister yâ Resūl"

"Didi Aḥmed iy gözüm nûr[ı] benüm
Ol gelendür ḳabż iden rûḥum benüm"(M, XVII: 220-221)

Buna göre: Hz. Cebrail ile peygamber konuşurken o sırada Hz. Azrail'de gelmiştir. Hz. Fatıma ona: "Sen kimsin?" diye sorduğunda "hoş edepli bir Arap'ım" cevabını almıştır. Bu esnada Hz. Fatıma, Hz.peygamber'e: '' Ey, benim izzet sahibi babam! Bu içeri girmek isteyen kimdir?'' diye sormuştur. Hz. Muhammed: ''Ey, benim gözümün nuru kızım! O, benim ruhumu alacak olandır.'' cevabı ile gelenin Azrail olduğu ve veda vaktinin geldiğini bilerek ileri görüşlülüğü vurgulanmıştır. Bunları takiben Hz. peygamber, Hz. Azrail'in özelliklerini detaylı bir şekilde anlatır. Şöyle ki:

"Ol gelendür dostı dostdan ayıran
Yaḳasuz donı biçüp [hem] geydüren"

"Yüzleri gül dilleri bülbülleri
Ṭûṭi gibi ol laṭîf oġulları"

"Atalardan analardan ayıran

Ol-durur ol ṭaşra ḳapuda ṭuran" (M, XVII: 223-225)

"Esmez andan kimseye raḥmet naẓar

Görklü ṣûretleri ṣoldurur bozar"(M, XVII: 229)

Buna göre: O gelen, dostu dosttan ayırarak yakasız donu(kefen) giydiren, gül yüzlü, bülbül sesli kuş(papağan) gibi kibar oğulları, analarından, babalarından ayırıp öldüren kişi kapıda duran Azrail'dir demiştir. Sonraki beyitlerde onda kimseye karşı bağışlama yoktur. Görgülü yüzleri soldurarak acı çektirir diyerek kimseyi es geçmeden, ayırmadan canını aldığını dile getirmiştir. Her insanın hatta peygamberlerin bile ölümü tadacağını hatırlatmıştır. Kur'an-ı Kerim'de Hz.Azrail, 'melekü'l-mevt' yani ölüm meleği olarak geçer. Bu meleğin vazifesi Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilmiştir; "De ki: Sizin için görevlendirilen ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz" (Kur'an-ı Kerim, 32/11).

Vesiletü'n-Necât'ta Hz.Azrail'in özelliklerine yer verilmez, Hz.peygamber ile konuşmasının ardından ümmetine vasiyetine geçer. Şöyle ki:

''Cebrail geldükde sonra emr ile

Anda gelmiş idi Azrail bile'' (S. Ç: 584)

''Ger icâzet olsa kabz-ı rûh idem

Olmaz ise hod girü dönem gidem''(S. Ç: 589)

''Didi Azrail'e kim gel yâ melek

İşlegil her ne ise Hak'dan dilek'' (S. Ç: 594)

Buna göre: Hz.Cebrâil geldikten sonra Hz.Azrâil de gelmiş, izin verirseniz ruhunuzu alacağım eğer izin vermezseniz geri dönüp gideceğim demiştir. Bunun üzerine Hz.peygamber, Hz.Azrail'e: ''Ya melek, yaradan ne dilek buyurduysa onu yap!''diyerek canının alınmasına izin vermiştir.

XVII. yüzyıla ait yazma nüshada Hz.Azrâil ile konuşmasında müsaade isteyerek ümmetine vasiyette bulunur şöyle ki:

"Ol mubârek aġzın açdı söyledi

Ehl-i beyte ḫoş vaṣiyyet eyledi"

“Ümmetin ta’kîdi-le ışmarladı

Her naṣīḥat kim gerekdür hep didi” (M, XVII: 242-243)

Hz. peygamber mübarek ağzını açarak ailesine hoş bir vasiyyette bulundu. Ümmetini onlara emanet ederek hep nasihatta bulunmalarını istedi. Bu beyitlerden sonra yazana Fatiha okunması istenmiş ve ardından fasıl bitirilerek Hz. Fatıma’nın vefatı ele alınmıştır. Vesiletü’n-Necât’ta ise vasiyet ettikten sonra Hz.peygamber’in vefatı sonrasında insanların düştüğü durum ve üzüntülere, Hz.Muhammed’in defnedilmesine 626-670. beyitler arasında yer verilmiş olup bu kısımlar XVII. yüzyıla ait yazma mevlid’te yoktur. Bu bölümde geçen beyitlerin bazıları şunlardır:

‘‘Cümle er ü avret u bây u fakir,
Her biri bir derde olmışdı esir’’

‘‘Kimisinin gözleri giryân idi,
Kimisinin cigeri büryân idi’’ (S. Ç: 626-627)

‘‘Çün sefer kıldı cihandan Mustafa,
Dünyadan hiç kimse kılmasın vefa’’ (S. Ç: 654)

Şöyle ki: Bütün kadın, erkek, zengin ve fakirler Hz.peygamber’in yası ile esir olmuştur. Bazılarının gözleri yaşlı, bazılarının ise içi yanmaktadır. Hz. Mustafa dünyadan göç edince dünya vefa edilmeyecek bir yer haline geldi ve kimse dünyadan bir hayır, bir vefa beklemesin diyerek onsuz dünyanın boş bir yer olduğunu dile getirmiştir.

Vesiletü’n-Necât’ta bu kısımdan sonra vefat bahsi biter ve kitabın sonu hakkında olan bölüme geçilir. XVII. yüzyıla ait yazma mevlid’te ise Hz.peygamber’in vefatından sonra Hz. Fatıma’nın vefatı bahsi başlar ve bundan sonra kitabın sonu bölümüne geçilir.

2.4.10 HZ. FATMA’NIN VEFATI

Bu bölüm XVII. yüzyıla ait mevlid’te ‘‘Fī beyân-ı vefâtı Fâtıma Raḍiallâhu ‘Anhâ’’ başlığı altında 247-363. beyitler arasında yer alır.

Hz. Fatıma, babası olan Hz. Muhammed’e düşkünlüğü ve sevgisi ile binilirdi. Bu sebeptendir ki tekke ve tasavvufi edebiyat sahasında birçok şiire konu olmuştur. Mevlid kültürü içerisinde de önemli bir yer edinen Hz. Fatıma, bazı mevlidlerde adına ayrılmış bölümlere veya müstakil olarak adına yazılmış mevlidlere rastlanır.

Hz.peygamber'in vefatı Hz.Fatıma'yı derinden sarsmış ve bu ayrılık acısına dayanamayarak kendisi de yaklaşık altı ay kadar sonra vefat etmiştir. "Hz. Fatıma'nın Hz.peygamber sevgisi ve üzüntüden vefatı hadisesi de şairlere konu olmuş ve bazı şairlerce 'Vefat-ı Fatıma' türünde mersiyeler yazılmıştır. Hatta bu parçalardan bazıları mevlid metinlerine dâhil edilmiştir" (Şengün, 2008: 427).

Müellif bölüme şu beyitlerle giriş yapar:

''İşid imdi Fâṭıma aḥvâlini

Kim resûlden ṣoñra noldı ḥâlini"

"Gice gündüz aġlamaġa başladı

Kâʿinâtı ṭaġlamaġa başladı"(M, XVII: 247-248)

Buna göre: Hz. peygamber'in vefatından sonra Hz. Fatıma'nın halinin nasıl olduğunu işitin! Gece gündüz ağlayarak tüm kâinatın yüreğini yakmaya başladı. Bundan sonra gelen beyitlerden babasının hasreti ile ne yapacağını bilmediğinden çektiği ah ve ayrılık hasretinden, çevresindekilerin Hz. Ali ile konuşarak ağlamanın faydasız olduğunu anlatmasından bahsedilir. Daha sonra eğer peygamber ağlamakla veya can vermekle gelecek olsa, hepsi canını vereceğinden bundan dolayı Hz. Fatıma ile konuşmasını isterler. Bunun üzerine Hz. Fatıma bir istekte bunulur şöyle ki:

''Didi kim diñle beni sen yâ ʿAlî

Gel kerem ḳıl ḳubbeye var ya Velî''

''Anda baña bir gömelte yapıvir

İçine daḫi anuñ gül ṣaçıvir"

"Adın anuñ beyt-i aḥzân ḳoyalum

Anda varup ḳanlu yaş aġlayalum'' (M, XVII: 265-267)

Buna göre: Hz. Ali'ye onu dinlemesini ve bir yer altı evi kazmasını, ardından içine gül serpmesini istemiştir. Bu evin ismini ağlama evi koyarak orada gözünden kanlı yaş gelene kadar ağlamak istediğini söylemiştir. Böyle bir istekte bulunmasının sebebi ise Hz.peygamber'in toprak altında olup kendinin toprak üstünde olmasına katlanamamasıdır. Hz. Ali, bu isteği yerine getirmiş ve altı ay sonra ıstırap ve ayrılık

ateşi daha çok artınca kavuşma vakti gelmiştir. Hz.peygamber şu beyitlerle kızını yanına çağırmıştır. Şöyle ki:

‘‘Ditredi ḳabr-i ḥabīb-i kird-gâr

Düşdi ḳabr üstine ol dem ol nigâr”

“Ḳabr içinden Muṣṭafâ vü müctebâ

Didi kim iy nûr-ı ʿaynı [um] merḥabâ”

“Ḳatı müştâḳam ciger kûşem saña

Vaʿde yitdi gelisersin sen bana” (M, XVII: 285-287)

Buna göre: Habib’in kabri titreyip içeriye nur girmiş ve o zaman sevgili Fatıma kabrin üzerine düşmüştür. Kıymetli Mustafa (s.a.v) kabir içinden seslenerek: ‘‘ Ey nur yüzlü merhaba!’’ demiştir. Kendisinden şikâyetçi olmadığını, vaktinin dolduğunu söyleyerek artık bana gel diye davet etmiştir. Bu olaydan sonra Hz. Hasan ile Hüseyin’i yanına çağırarak vaktinin dolduğunu söyler. Onlardan ayrılacak olduğu için üzüntüsünü dile getirir ve o gittikten sonra başını okşayacak, saçını tarayacak kimse kalmaz diye endişe içinde onları Hz. Ali’ye emanet etmiştir. Hz. Fatıma’nın vefat ettiğini bize şu beyitlerle bildirmiştir. Şöyle ki:

‘‘Ḫalvet itdiler anu ol dem hemân

Yumaġa hem meşġûl oldılar revân”

“Misk[ü] ʿanber [i]le buḫûr itdiler

Aġlaşup üstine ṣaflar tutdılar” (M, XVII: 337-338)

Onu yıkayarak peygamber’e kavuşturdular ve güzel kokular sürerek yanına toplaşarak ağlaştılar.

Hz. Fatıma’nın yıkanması ve Hz. Ebubekir tarafından namazının kıldırılması anlatıldıktan sonra Hz. Muhammed ile kavuşmaları şu beyitlerle anlatılır. Şöyle ki:

‘‘Dilediler ʿâdet üzre hem anı

Ḳabrine ḳoyalar ol görglü teni’ (M, XVII: 352)

‘‘Ol mübârek ellerin ol dem hemân

Ḳabri içinden çıḳardı nâ-gehân’’ (M, XVII: 354)

‘‘Aldı elinden ʿAli’nüñ Muṣṭafâ

Ḳaldı ḫayretde ʿAliyyüʿl-Murteżâ’’ (M, XVII: 356)

“Çün Resûl aldʿ ol dem anı yanına

Ḳıldılar medḥ[ü] ṣenâlar cânına” (M, XVII: 357)

Buna göre: Cihanın en değerlisi, gönüle rahatlık veren Hz. Mustafa’nın mübarek ellerini kabrinin içinden çıkarıp Fatıma’yı Hz. Ali’nin elinden aldığını gördüler diye söylemiştir. Bunun ardından Hz. Ali’nin hayret içerisinde kaldığını belirtmiştir. Bu olaydan sonra Hz.peygamber, Hz. Fatıma’ya gözümün nuru sen bana layık oldun ve eriştin demiştir. Hz. Fatıma’nın vefat kısmı şu beyitle sonlanır ve kitabın sonu hakkında yazılan bölüme geçilir. Şöyle ki:

‘‘Bizi ırag̈ itme olardan kerîm

Anlaruñıla bile eyle dâim’’ (M, XVII: 363)

Buna göre: Ey kerem sahibi!(Hz. Allah) Bizi onlardan uzak bırakma(Hz. Muhammed ve Hz. Fatıma) ve bizleri daima onlara yakın kıl diye dua edilmiştir.

Hz.Fatıma ile ilgili ele alınan mevlid ve destanların el yazması nüshalarından bazılarının müellifi bellidir. Bazılarının yazılış tarihleri de bilidirilmiştir. Meselâ: “Vefâtı-ı Fâtime” Kara Bulut Mescidi imamı Halil tarafıdan yazılmıştır. Yazılış tarihi ise, kat’iyetle tespit edilememiştir”(Pekolcay, 2005: 23).

Hz. Fatma’nın vefatının anlatıldığı bu kısım ile 19.yy da yazıldığı tespit edilen “Haẕâ Destân-ı Fatıma Budur” başlıklı Hz. Fatma Destanı’nda yer alan beyitlerin, büyük çoğunluğu uyuşmakta ve benzerlik göstermektedir.

“Tespit edip üzerinde çalıştığımız nüshalar Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kütüphanesi yazmaları arasında 5905 ve 5906 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. 5905 arşiv numarasıyla kayıtlı olan eserin istinsah tarihi 3 Muharrem 1239 (9 Eylül 1823) şeklinde açıkça verilmektedir. “Haẕā Destān-ı Fāṭıma Budur” başlığı eserde yer almaktadır. Hareketli nesihle yazılmış olan eser 6 varaktan ibarettir ve hemen her sayfası 13 olmak üzere toplamda 131 satırdan oluşmaktadır”(Ölker, 2016:354).

Hz. Fatıma'nın vefatı, bir başka eser olan "Bir Halk Kitabı Olarak Mevlidü'n-Nebī(inceleme ve metin)de karşımıza çıkar. 1323/1905 tarihli eserde 68 beyit olarak kısa bir şekilde karşımıza çıkan metin "Vefat-ı Fâtımatü'z-Zehrâ Radıyallahu 'Anha" başlığı altında yer alır. Hz.Fatıma'nın vefatını anlatan "Vefat-ı Fâtıma" veya yukarıda zikrettiğimiz gibi "Fatıma Dastânı" olarakta karşımıza çıkan bu bölüm, müstakil eserler olarak yazıldığı gibi çalışmamızda da görüldüğü üzere mevlidlere de eklenmiştir. Bununla beraber mevlidlere eklenen başka bölümlerde vardır. "Bunların arasında mesela Hz. Fatıma'nın vefatını konu edinen "Vefat-ı Fatımatü'z-Zehra Radıyallahu Anha" veya Hz. Peygamber'in çeşitli mucizelerini anlatan "Hikâye-i Geyik", "Hikâye-i Güvercin" bulunmaktadır. Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i kurban etmeye çalıştığı "Kıssa-ı İsmailve İbrahim Aleyhimasselam" ile Hz. Ali'nin mertliğini ve aynı zamanda Hz. Peygamber'in mucizesini ifade eden "Hikâye-i Kesikbaş" da bu eseri süslemektedir" (Arvas, 2019: 49).

XVII. yüzyıla ait müellifi meçhul yazmadan 48 beyit daha az olan "Vefat-ı Fâtımatü'z-Zehrâ Radıyallahu 'Anha" isimli bölümde geçen beyitlerin çoğu XVII. yüzyıla ait yazma mevlid'te de olsa da bazı beyitler değişikliğe uğramıştır. Beyitler arası farklılıklardan bazıları şöyledir:

"Böyle diyib dâim aglar ol nigâr
Gözlerinden yaş yirine kan saçar" (Arvas, 2017: 242).

"Böyle diyüp dâèim aàladı nigâr
Gözlerinden yaş aúardı nîl-vâr" (M, XVII: 255)

Görücek kabr-i habībin ol kibâr
Titredi kabr üzre düşdü ol nigâr (Arvas, 2017: 245).

Ditredi ḳabr-i ḥabīb-i kird-gâr
Düşdi ḳabr üstine ol dem ol nigâr"(M, XVII: 285)

"Hz. Fatıma'nın örnek gösterilen vasıfları İslâmî Türk edebiyatında da etkisini göstermiş, pek çok nüshasının bulunduğu destanlara konu edilmiştir. Destan kelimesini

divan şairleri de kullanmış, aruz vezniyle yazdıkları manzum hikâyelere "dâstân" adını vermişlerdir" (Albayrak, 1993: 2).

Bu bölümden sonra yazma esrimiz başlıksız olarak kitabın sonu, hatime bölümüne geçiş yapmaktadır.

2.5 HATİME

Anlatılmak istenen asıl konudan sonra kitabın bitişinde yer alan, genellikle Allah'a hamd ve şairin kendisi ve eseriyle övünerek eseri yazan için dua ve eserin ismi işlendiği kısma 'Hâtime' denir.

Bitiş kısmı denilen hatime Vesiletü'n-Necât'ta ''Kitabın Sonu Hakkında'' başlığı altında 671-732.beyitleri arasında yer alır. XVII. yüzyıla ait mevlid'te ise 364-406. beyitleri arasında başlığa yer verilmeden anlatılır.

Bu bölümde yer alan benzerlik ve farklılıklara "Yazarın Allah'tan Affını ve Yakarışı" başlıklı bölümde yer verilmiştir.

2.5.1 YAZARIN ALLAH'TAN AFFINI DİLEMESİ VE YAKARIŞI

Bu bölüm çalışmamızda ele aldığımız yazma eserde 365-406. beyitler arasında yer alır. Vesiletü'n-Necât'a kıyas ile daha kısadır. Vesiletü'n-Necât'ta ise 671-732. beyitler arasında yer alır. Bu kısımda yer alan beyitlerin dua isteme kısmı ve birkaç beyti hariç sıralamaları farklı olmakla beraber Vesiletü'n-Necât ile aynıdır. Süleyman Çelebi eserinin ismini, yazıldığı yer ve tarihi açıkça belirtirken, XVII. yüzyıla ait mevlid'te bu kısımlar yoktur. Eserin sonuna yazıldığı tarih beyitlerden bağımsız olarak not düşülmüştür. Alınan bu beyitler doğrultusunda çalışmamızda ele aldığımız eserin yazlırken Süleyman Çelebi'nin eserinden etkilenerek yazıldığını,

Eserinin son kısmında yapılan hatalar ve işlenen günahlar için af dilenmesi, okuyucudan kitabı yazan için dua istenmesi yer alır. İslâm çerçevesinde gelişen edebiyatımızda günahlar için yakarma, af dileme ve bağışlanma arzusu oldukça önemlidir.

"Allah'ın rahmeti her şeyi kuşatmıştır. Ne kadar aşırı ve büyük olursa olsun şirk dışında hiçbir günah O'nun bağışlamasının dışında değildir. Tüm kullarının günahlarını affedebilir. Bunun tek şartı, kişinin tövbe ile Allah'a yönelmesi ve bütün samimiyetiyle O'nun mağfiretini dilemesidir" (Afzalur,1996:462).

İki eserde de bu bölüme şu beyitle başlar;

‘‘İşbudur óâli cihânuñ biliñüz
Ger sizüñ varısa fehmüñüz’’[2]

Şöyle ki: Cihanın hali budur, bilin ve aklınız varsa bundan ibret alın.’’ diyerek başlamışlardır.

Beyitlerin devamında: ‘‘ Hz. Mustafa’dan ibret alınız. O bile ölümü tatmıştır. İnsan ne kadar çok yaşasa da ölümü tadacaktır.’’demiştir. (M, XVII: 366-367)

Şair, bir takım nasihatlerde bulunduktan sonra Allah’a iyi bir kul olamamaktan yakınır ve bunun için üzüntüsünü dile getirir. Şöyle ki müellif:

‘‘Gör ki ḥaḳḳa dönmişümüz var mıdur
Fısḳdan artuḳ hîç işimüz var mıdur”

“Bir yaramaz fi‘l[i] taġyîr itmedük
Âḫiret bâbında tedbîr itmedük”(M, XVII: 372-373)

Gör Allah’ a dönmüşümüz var mı? İsyandan, kötülükten başka yaptığımız bir iş var mı? Bir yaramaz işi düzeltip ahiret için tedbir almadık demiştir.

Şair, sonraki beyitte: Allah’a karşı hayırlı bir amel işlemedik ve bundan dolayı halimizin ne olacağını bilemeyiz demiştir. (M, XVII: 374)

Şair, işlediği günahlardan, isyanlardan bahsettikten sonra yaratandan af dilemek ve bağışlanmak ister. İki eserde de bu konu şu beyitlerle ifade edilir. Şöyle ki şair:

‘‘Bize iy Ḥaḳḳ eyle tevfîḳüñ refîḳ
Tâ ki vardur bilevüz ṭoġrı ṭarîḳ”

‘‘Nefsimüz elinden olmışuz esîr
Bu esîrlikden bizi ḳurtarıvir’’

‘‘Nefse uyup işledik bî-ḥad günâh
Bilmezüz kim ne ḳılavuz yâ ilâh’’ (M, XVII: 374-376)

[2] Vesiletü’n-Necât’ta beyitin ikinci kısmı aynı değildir. ‘’Ger sizün var ise akl u bilinüz’’.

Ey Allah'ım bize doğru yoldaş nasip et ki doğru yola ulaşabilelim. Biz nefsimizin elinde esir olduk. Sen bizi bu esaretten kurtar. Nefsimize uyarak birçok günah işledik ve bize kim yol gösterecek biliyoruz demiştir.

Şair, ilerleyen beyitlerde Allah'a layık olmadığını ve ondan af dilemek için yüzü olmasa da başka bir kapısı da olmadığını söyler. Şöyle ki:

''Sana lâyıḳ bir ʿamel hiç bizde yoḳ
İlle ʿişyân ile noḳsân var çoḳ'' (M, XVII: 382)

''Ger senüñ ḳapundan olur ise red
Bize ayruḳ kimden oluser meded''

''Ger senüñ ḳapuñdan olur ise red
Bize ayruḳ kimden oluser meded"

''Gerçi kim ʿişyânumuz key çoḳ durur
Varacaḳ ayruḳ yerümüz yoḳ-durur"(M, XVII: 385-386)

Buna göre: ''Bizde sana layık bir amel olmadığı gibi eksiklik ve isyankârlık çoktur. Kapına eksiklik ile elimiz boş bir şekilde geldik. Eğer sen bizi kapından çevirirsen bizi kim bağışlar. Gerçi isyanımız çok varacak yerimiz ise yoktur.'' demiştir.

Süleyman Çelebi, eserin ismini ve yazıldığı tarihi, aynı zamanda yazdığı yeri beyitlerinde açıkça belirtirken XVII. yüzyıla ait mevlid'te yazıldığı yer eserin ismi ve beyit içinde tarih olmamakla beraber eserin sonunda rakamlarla yazılış tarihi not düşülmüştür. Süleyman Çelebi'nin eserinde şu beyitlerle isim ve tarih düşülmüştür. Şöyle ki Süleyman Çelebi:

"İşbu kân-ı şehd ki şîrindür dadı
Bil Vesîlet-ün-Necât oldı adı"

"Hem sekiz yüz onikide târihi
Bursa'da oldı tamâm bu iy ahi"(S. Ç: 725-726)

Bu bal madeni eserin adı Vesîlet-ün-Necât oldu. Sekiz yüz oniki(M.1409) tarihinde Bursa'da tamamlanmıştır demiştir.

Ardından şu beyitlerle Hz.peygamber'e ve sevenlerine selam gönderir. Şöyle ki:

''Tanrı'dan yüz bin dürûd ile selâm
Mustafâ'mın rûhma her subh u şâm''

''Olsun Âl'ine dahi ashabına
Tabiîn ensâr u hem ahbabına''

''Ümmetinden razı olsun ol Mu'în
Rahmetü 'İlâhi aleyhim ecma'în'' (S. Ç: 728-730)

Buna göre: ''Her sabah ve akşam Hz. Mustafa'nın ruhuna selam olsun. Onun dostlarına, ona tabi olanlara, ona yardım edenlere ve sevenlere selam olsun. Allah'ın rahmeti herkesin üzerine olup o yardım eden peygamber, ümmetinden razı olsun.''demiştir.

Yazar, eserin sonunu yazana dua isteyerek tamamlar şöyle ki:

''Hâk Teâlâ rahmet eyleye ana
Okudanı kim duâ ile ana''

''Hak Teâlâ rahmet eylesün ana
Kim yazanı dahi hayr ile ana'' (S. Ç: 731-732)

Allah, yazan kişiyi kim dua ve hayırlı şekilde anarsa ona rahmet etsin.

XVII. yüzyıla ait mevlitte yazar, okuyucudan dua isteyerek şu beyitlerle eserini sonlandırır. Şöyle ki:

''Her ki diler raḥmeti çoḳ ḳazana
Fâtiḥa oḳuya bunı yazana''

"Oḳuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yâ ġanî"

“Yazanı her kim duaʿ ile aña

Ḥaḳḳ teʿâlâ raḥmet eyleye aña”

“Tañrı raḥmet eylesün ol cân içün

Fâtiḥa iḥsân ide yazan içün’’ (M, XVII: 403-406)

Buna göre: Kim çok bağışlanmayı isterse bunu yazana Fatiha okusun. Bağışlaması çok olan yaradan, okuyanı, dinleyeni ve yazanı bağışlama ile hesaba çek. Yazan kişiyi kim dua ile anarsa Allah onu bağışlasın. Allah o can için rahmet etsin; Yazan için Fatiha okusun. Şair bu beyitlerden sonra Fatiha diyerek hatime bölümünü ve eserini tamamlamıştır.

ESERİN MUHTEVA MUKAYESESİNDEN ELDE EDİLEN BİLGİLER

1.İki eserinde ilk bölümünde mesnevi formatına uygun olarak ‘‘Tevhid’’ daha sonra ‘‘Münâcât’’ ele alınmıştır. Allah kelamının önemi iki eserde de vurgulanmış olsa da XVII. yüzyıla ait mevlid’te daha kısa ele alınıp Vesiletü’n-Necât içerisinde geçen beyitlere yer verilmiş ve kısa tutulmuştur. Allah ismini anmanın vacip olduğu eserlerde bildirilerek bu konunun ehemmiyetine dikkat çekilmiştir.

2.Vesiletü’n-Necât’ta Allah’ın Sübhân, Mâcid, Câbbar, Kahhâr, Muhsin, Müsteân gibi neredeyse bütün isimlerine yer verilirken, XVII. yüzyıla ait mevlid’te Âlim, Sattar, Kerim gibi birkaç ismine yer vererek genellikle Allah lafzı ile seslenmiştir. Ayrıca şairler Tanrı, Padişah, ilâh gibi ifadelere de yer vermiştir.

3. İki eserde bölüm sonlarında tekrar vasıta beyitleriyle Hz.peygamber’e salavat getirmeye davet etmiştir. Vesiletü’n-Necât ateşten kurtuluşa giden yolun bu olduğunu dile getirirken, XVII. yüzyıla ait mevlid ise eğer yüce bir makam bulmak isterseniz bunun yolunun din aşkıyla salat ve selam getirmek olduğunu söylemiştir.

4. XVII. yüzyıla ait mevlid’te Hz.peygamber’in Allah’ın nurundan yaratıldığı ve o olmasaydı diğer Hz.peygamber’e verilen mucizelerin gerçekleşmeyeceği ve onların yaratılmayacağı dile getirilmiştir. Vesiletü’n-Necât, Hz. Muhammed’in tüm peygamberlerin sultanı olduğunu, baştan aşağı nurdan yaratılmış olduğu ve Hz. Âdem’in tövbesinin dahi kabul edilme sebebinin Hz. Muhammed olduğunu söylermiştir.

5. Vesiletü’n-Necât, Hz.peygamber’in fakirliği ile övündüğü, alçak gönüllü olması, nefsine sahip olması, yalan söylememesi, kimseyi incitmemesi ve adaletli olması gibi bazı özelliklerini bir bölüm halinde dile getirmiş fakat XVII. yüzyıla ait mevlid’te ise böyle bir bölüme yer verilmemiştir.

6. İki şair de Hz.Muhammed’in şefaatçi yönünü birçok yerde vurgulamıştır. Hz. Muhammed’in miraç hadisesinde onun Allah’tan ümmetine şefaat istemesi ve isyankâr ve günahkârların sığınma kapısı olduğu anlatılmıştır.

7. XVII. yüzyıla ait mevlid’te, müellif Hz.peygamber’in miracını anlatırken dinle diye davet edip, âşıksan aşk ateşiyle yan diye eklemiştir. Ayrıca çeşitli yerlerde mevlid okumaya davet etmiştir. Vesiletü’n-Necât’ta ise Hz.peygamber’in miracından birkaç kelam söylediğini ve dilemeleri için insanları davet ettiğini anlatmıştır. Süleyman Çelebi mevlid’in birkaç yerinde daha insanları yazdıklarını dinlemeye davet eder.

8. İki eserde de Hz.Muhammed'in kusursuz ve hatasız olarak anlatılmış ve yüceltilmiştir.

9. XVII. yüzyıla ait mevlid'te peygamber'in doğumundan sonra üç tane meleğin Hz. Âmine'nin yanına gelerek Hz.peygamber'in yüzünü yıkadığını daha sonra peygamberlik mührünü sırtına yerleştirdiğini anlatırken Vesiletü'n-Necât'ta sadece peygamberlik mühründen bahsedilir.

10. Vesiletü'n-Necât'ta Allah isimlerinin zikrinden sonra kitaptan dolayı özür dileme ve ardından dua isteme kısımları yer alırken XVII. yüzyıla ait mevlid'te böyle bir kısım ele alınmamış, sadece kitabın sonunda yazan için dua ve Fatiha istemiştir.

11. Vesiletü'n-Necât'ta konular daha teferruatlı ve uzun anlatılırken, XVII. yüzyıla ait mevlid'te daha kısa ele alınmış, hacim olarak Süleyman Çelebi'nin eserinden oldukça azdır.

12. İki eserde Hz. Muhammed'in methinde oldukça mübalağalı bir anlatım kullanmıştır.

13. İki eserde de miraç hadisesi teferruatlı anlatılmış; Burak atına binmesinden, göge yükselip diğer peygamberlere imamlık etmesinden ve Allah'tan ümmeti için istediği şefaatten bahsetmişlerdir. Vesiletü'n-Necât'ta bu bölümde Hz. Muhammed'in görmeyenlerin gözünü açtığı dili olmayanları konuşturduğu gibi şifa mucizeleri de anlatılırken, XVII. yüzyıla ait mevlid'te bunlara değinilmemiştir.

14.Hz.peygamber'in miracından sonra Vesiletü'n-Necât'ta 6 beyitlik kısa bir hicret hadisesine yer verilirken XVII. yüzyıla ait mevlid'de bu bölüm yoktur.

15. Hz. Muhammed'in veladetinden sonra XVII. yüzyıla ait mevlid'te ''Merhaba Faslı'' yer alırken Süleyman Çelebi'nin eserinde böyle bir kısım yoktur. Fakat çalışmamızda kitabını esas aldığımız F.K Timurtaş eserin bazı yazmalarında 219. beyitten sonra böyle bir kısım olduğunu belirtmiş ve örnek göstermiştir. Süleyman Çelebi'nin en eski nüshalarında bu kısım yer almazken sonradan eklendiği ve Süleyman Çelebi'ye ait olmadığı düşünülmektedir.

16. XVII. yüzyıla ait mevlid'te, Hz.peygamber'in vefatı daha çok Hz. Fatıma ile aralarında geçen konuşma, Fatıma(r.a)'nın Azrail'le arasında geçen konuşma, Hz.peygamber ve torunları ile geçen konuşma çerçevesinde anlatılmıştır. Vesiletü'n-Necât'ta, Hz. Fatıma'nın ismi sadece Hz. Ayşe ile beraber bir kez geçer; torunların dedelerine birkaç satır seslenmesine yer verilir. Ayrıca iki eserde de Hz. Muhammed'in Hz. Azrail ve Cebrail ile konuşmalarına namazının Hz. Ebubekir tarafından

kıldırılmasına, peygamberler ve gök ahalisinin namazına katılmasına ve öldükten sonra insanların içine düştüğü duruma yer verilmiştir.

17. Vesiletü'n-Necât, Hz.peygamber'in vefatı kısmından sonra kitabın sonu hakkındaki bölüme geçerken, XVII. yüzyıla ait mevlid, Hz. Fatıma'nın vefatı hakkında bölümü 115 beyit olarak çok uzun bir şekilde ele alır. Bu bölümde Hz. Fatıma'nın, Hz.peygamber'in ölümünden sonra üzüntüden altı ay anca yaşayabildiğini, vefatını, Hz. Hasan ve Hüseyin'le ayrıca Hz. Ali ile konuşmalarını ele alır. Ayrıca detaylı bir anlatım ile anlatılan bu bölümde Hz. Fatıma'nın rüyasında Hz.peygamber tarafından zamanının dolduğunu söylemesi, vefat edip yıkanması, Hz.peygamber'in cenazesini kabir içinden elini uzatarak alması anlatılır. Bu bölüm Vesiletü'n-Necât'ta ele alınmamıştır. Bazı mevlid eserlerinin sonuna hikâye-i güvercin, Hz. İbrahim hikâyesi, Hz. Fatıma hakkında bir bölüm olduğu görülür. Konya Koyunoğlu Şehir ve Müze Kütüphanesi yazmaları arasında 5905 ve 5906 arşiv numarasıyla kayıtlı "Haẕā Destān-ı Fāṭıma Budur" başlıklı eserde geçen beyitlerin büyük çoğunluğu bu kısımda geçmektedir.

18.Süleyman Çelebi, kitabın sonu isimli kısımda eserini Bursa'da ve hangi tarihte tamamladığını beyit içinde anlatmış, işlediği günahlardan dolayı pişmanlığını dile getirerek affedilmek istemiştir. Eserin sonunda Hz.peygamber'e, ailesine, yakınlarına selam etmiş ve kendi için dua edilmesini söyleyerek hayır ile anılmak istemiştir. XVII. yüzyıla ait mevlid'te ise yazıldığı yer verilmemiş, sadece eserin sonuna rakamlarla tarihi düşülmüştür. Başlıksız şekilde karşımıza çıkan bu kısımda yazar, günahlarından dolayı pişmanlıklarını dile getirerek affını istemiş, Hz.peygamber'e ve onu sevenlere selam etmiştir. Bu bölümde yer alan çoğu beyit Vesiletü'n-Necât'tan alınarak kullanılmış ayrıca eserin genelinde benzer ve aynı olan beyitlerde göz önüne alındığında yazma nüshanın, Vesiletü'n-Necât'tan etkilenerek yer yer aynı beyitler kullanılarak yazıldığını, bu yönüyle Süleyman Çelebi'nin eserinin etkisi altında kaldığı açıkça bellidir. Yazar, kitabın sonunda Allah'tan eseri okuyan, yazan ve dinleyenleri rahmetiyle hesaba çekmesini, yazana dua edilmesi ve Fatiha okunmasını istemiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada XVII. yüzyıla ait bir yazma eser transkript ve nesre aktarımı yapılarak Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât'ı ile muhteva ve şekil yönünden mukayese edilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda iki eserin de dinî-tasavvufi mesnevi düzenine uygun olarak yazılmış olduğu görülür. XVII. yüzyıla ait mevlid'de, Vesiletü'n-Necât'ın içinde olmayan bölümler olduğu gibi eksik bazı bölümlere de rastlanmıştır.

XVII. yüzyıla ait yazma nüsha ne kadar Vesiletü'n-Necât'ın etkisinde kalarak içerisinden birçok beyit kullansa da Vesiletü'n-Necât'ta olmayan çoğu beyit ve Hz. Fatıma bölümleriyle orijinal bir eser olma niteliğini taşımaktadır.

Süleyman Çelebi'nin eserinden etkilenerek birçok beyit alınsa da eser Vesiletü'n-Necât'ın bir varyantı değildir. İçerisinde yer alan 406 beyitten 257'si Süleyman Çelebi'nn eserinde yoktur. Bu da yaklaşık %65'e tekabül ederek eserin özgün bir eser olduğunu gösterir.

Şair, Vesiletü'n-Necât'ta konuları uzun uzun anlatmış ve teferruata girerek hem ilmi bilgisini ortaya koymuş hem de uzayan konularda okuyucuyu sıkmadan sade bir anlatım yapmayı başarmıştır. Ele aldığımız eser ise konuları Vesiletü'n-Necât'a göre daha kısa tutmuş; bazı kısımlar hariç çok detaya girmeden sade bir anlatım kullanmıştır. Süleyman Çelebi'nin eserinde, okuyucunun hayal dünyasına Hz.peygamber sevgisini daha iyi yerleştirerek halk içinde vazgeçilmez bir konuma yükselirken, çalışmamızda kullanıldığımız ve diğer şairler tarafından bu alanda yazılan eserleri gölgede bırakmıştır. İki eserde okuyucuyu yormamak için aruzun kısa kalıplarını kullanmış, sade ve dönemin günlük konuşma dilini tercih ederek herkesin okumasını ve faydalanmasını amaçlamışlardır.

İki eserde anlattığı konularda geçen bilgileri yer yer ayet, hadis ve din kültürünün kaynaklarından almış, yer yer de dini kaynakların dışına çıkarak, okuyucunun hoşuna gidecek bazı hayal unsurları ile süsleyerek mesnevi metni kurgulanmıştır.

İki eserde de konu sadece Hz.peygamber ekseninde oluşturulmamış; Allah'a tevhit inancı, diğer peygamberlerin bazı mucizeleri anlatılmıştır. Özellikle Vesiletü'n-Necât Allah'ın neredeyse tüm isimlerini sayarak bu konuya oldukça önem vermiştir. XVII. yüzyıla ait mevlid'te ise Hz. Fatıma'nın vefatı müstakil bir bölüm olarak yer almıştır.

Her iki eserde de Hz. Muhammed'i övme, onun diğer peygamberlerden üstün olduğu ispat etmek amaç edilmiş; bu görüş estetik ve sanat kaygısı dâhilinde eserlerin tüm içeriğine yayılmıştır.

Ayrıca yüzyıllardır süregelen bu geleneğin kültürle ilişkisi belirlenerek mevlidlerin, dinî-tasavvufi kültürün önemli unsurlarından biri olduğu tespit edilmiştir. İslam dininin peygamber'i Hz. Muhammed'in vasıfları, şefaati ve diğer peygamberlere karşı üstün olması özellikleri anlatılarak halk içinde dini içerikli yazılı kültürün önemli bir unsuru haline gelmiştir.

Her iki eserin de yazılmasındaki amaç, Hz.Muhammed'in üstünlüğünü kabul ettirmek dışında Allah'ın rızasına, peygamber'in şefaatine nail olmak, günahlarının affedilmesini arzu etmek ve hayır ile anılarak dua almaktır. Vesiletü'n-Necât'ta Hz.Muhammed sevgisi ve ehl-i sünnet inancına yakınlaştırma amacıyla daha coşkulu ve inandırıcı bir anlatımla ele almıştır. İki eserde de anlatım mucizelere ve insanüstü olaylara sıkça yer verilerek anlatılmıştır.

Konu ekseninde Vesiletü'n-Necât, mevlid'in asıl amacı olan Hz. Muhammed ekseninden çıkmazken, XVII. yüzyıla ait mevlid'de ise Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hüseyin sıkça yer almış, Hz. Fatıma üzerine uzun bir bölüm ayırılmıştır.

Vesiletü'n-Necât'ta konular ele aldığımız esere göre daha uzun, konu ekseninde ve daha coşkuludur. XVII. yüzyıla ait mevlid'de ise konular daha dağınık ve kısa olmasıyla beraber coşkulu bir anlatım kullanılmıştır. Vesiletü'n-Necât'tan alınan ve benzeri bulunan beyitlerin sayısı azımsanamayacak kadar çok olması sebebiyle eserin Vesiletü'n-Necât'ın önemli derecede etkisinde kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Her iki eserde şekil ve dil özelliği açısından eski Anadolu Türkçesinin birçok özelliğini barındırarak çok benzerlik gösterselerde Süleyman Çelebi'nin eseri hacim ve kelime haznesi açısından daha zengindir.

Sonuç olarak: İki eserde dinî ve tasavvufi mesnevi geleneği çerçevesinde Hz. Muhammed'in diğer peygambere üstünlüğünü ispat etme ve Hz. Muhammed sevgisini ümmet içeresinde yaygın kılmayı amaçlamıştır. Çalışmamızda ele aldığımız XVII. yüzyıla ait müellifi meçhul mevlid'te bunlarla beraber Hz. Fatıma'nın üstün özellikleri, Hz.peygamber'e sevgisi ve vefatı anlatılarak örnek bir Müslüman kadınının nasıl olması gerektiğini de göstermiştir.

III. BÖLÜM

METİN OLUŞTURULURKEN İZLENEN YOL

1.Metin içerisinde vezin ve anlam eksikliklerini tamamlamak için ilave edilen hece veya kelimeler köşeli parantezle [] gösterilmiştir.

2.Bazı kelimeler herekelendirilmiş olmasına rağmen, bu kelimelerin manaları mevcut sözlüklerde bulunmamaktadır. Bu şekilde anlamlandırılamayan kelimeler, (?) işareti ile gösterilmiştir.

3.Metinde ayet, hadis, tercümeleri dipnotlarda verilmiştir. Bu metinler metin içerisinde transkripsiyonlu olarak yazılmıştır.

4. ‘‘ki’’ ‘‘ke’’ ile yapılan birleşmelerde meydana gelen ünlü düşmesi ilmî eserlerde kullanıldığı gibi ‘‘k’ola, n’ola’’şeklinde yazılmıştır.

5. Metinde aslında uzun okunması gereken, vezin gereği kısa okunan Arapça ve Farsça aslî uzun harfler vezne uygun hale getirilmiştir. Meselâ, Cebrâil kelimesinin ‘‘â’’ sı vezin gereği kısa okumak gerekiyors öyle okunmuştur. ‘‘Cebrail’’ gibi.

6. Bütün çabalara rağmen; okumada vezin hatası olarak görülen yerlerin sonuna (*) işareti konulmuştur.

7.Ana metinin bazı yerlerinde [ve] bağlacı gerekmesine rağmen hareke ile gösterilmiştir. Bunlar [ve]bağlacı ile değiştirerek düzenlenmiştir.

8. Ana metinde s.11a da yer alan çoğu silinmiş bir ilahi bulunduğu ve mevlid ile alakalı olmadığı için eser içerisine dâhil edilmemiştir. Müstensih s.12b içerisinde kaleminin mürekkep testlerini ve karalama ya işlemlerini yaptığı için metin içerisinde yer verilememiştir.

9. Arap alfabesinde bulunup da, Latin alfabesinde mevcut olamayan işaretler için ilmi eserlerde kullanılan aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

ا	ʿ	ض	Ḍ ḍ- Ż ż
ث	S̱ s̱	ط	Ṭ ṭ
ح	Ḥ ḥ	ظ	Ẓ ẓ
خ	Ḫ ḫ	ع	ʿ
ذ	Ẕ ẕ	غ	Ġ ġ
ص	Ṣ ṣ	ق	Ḳ ḳ
ك	Ñ ñ		

XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL

BİR MEVLİD

TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE AKTARIMI

Hâzâ kitâbu mevlüdü Muḥammed Muṣṭafâ ‘Aleyhi’ṣ-ṣelâtü ve’s-selâm

Bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

[s.1b]

“1.Allah adın zikr idelüm evvelâ
Vâcib oldu cümle işde her ḳula

2.Allah adın her kim ol evvel aña
Her işi âsân ide Allah aña

3.Her nefesde Allah adın di müdâm
Allah adıyla her iş olur temâm

4.ʿIşḳ ile gel imdi Allah idelüm
Derd ile gözyaşı ile âh idelüm

5.Ola kim raḥmet ḳıla ol pâdişâh
Ol kerīm[ü] ol raḥīm[ü] ol ilâh

---

1. Evvela Allah’ın adını analım. Her kulun Allah’ın adını anması vacip oldu.
2. Kim Allah’ın adını evvela anarsa Allah o kişinin her işini kolaylaştırır.
3. Her nefeste Allah’ın adını an, onun adı ile her iş tamamlanır.
4. Aşk ile gelin şimdi Allah diyelim; derd ve gözyaşı ile ah edelim.
5. O padişah [bizi]bağışlar. [çünkü] O, cömert, bağışlayıcı ve ilah(tır).

6.ʿĀlimü ʿallâmü ġaffârüẕ-ü-zünūb

Ṣâniʿ ü tavvâbü settârü'l-'uyûb

7.Oldurur hem pâdişâh-ı bī-zevâl

Bî-şebîh [ü] bî-naẓîr [ü] bī-miṣâl

8.Birdür ol birligine şek yoḳdurur

Gerçi yañlış söyleyenler çoḳdurur

9.Cümle ʿâlem yoġ iken ol var idi

Yaratılmışdan ganî cebbâr idi

10.Bâr[i] ne hacet ḳılavuz sözi çoḳ

Birdurur ol andan artuḳ teñri yoḳ

11.İmdi bil iy ʿâşıḳân-ı maʿnevî

Sev Ḥaḳḳı zikr eyle dâ'im ol ḳavī

[s.2b]

12. "Feẕkûrûnî" didi ḳurʿân-ı mübīn

Ẕikr[i] ḳıluñ ẕikr ide tâ ol muʿīn[3]

---

6. O Allah ki her şeyi bilen, günahları örten, bağışlayan ve gizleyendir.

7. O Allah ki eşi benzeri olmayan, sonu olmayan başlangıcı olmayandır.

8. Allah birdir. Bir olduğuna şüphe yoktur. Fakat yanlış söyleyenler çoktur.

9. Tüm âlem ortada yokken Allah vardı; o yaratılmışlardan büyük, güçlü, kuvvet ve kudret sahibi istediğini yapandır.

10. Konuyu anlatabilmek için uzun sözlere gerek yoktur. Allah birdir ve ondan başka Tanrı yoktur.

11. Şimdi manevi aşkı iyi bil ve daima Allah adını zikir eyleyerek Hakk'ı sev.

[3] *"Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin." (Kur'an-ı Kerim, 2/52.)*

13.Bir kez Allah dise ʿışḳ ile lisân,

Dökülür cümle günâh miṣl-i ḥazân

14.İsmi pâkın pâk olur ẕikr eyleyen

Her murâda irişür Allah diyen

15.Raḥmeti bi-l- ḥadd fażlî bi-ʿaded

İrişür nâ-çârlara andan meded

16.Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm

Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

Faṣlı fi beyâni naḳli resûl ʿaleyhi'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

17.Diñle imdi ʿâşiḳânı Muṣṭafâ

Nice geldi ʿâleme ol pür-ṣafâ

18.Kâ'inât[ı] daḫı anda ol ilâh

Nice yaratmış diyelüm pâdişâh[4]

---

12. Kur'an-ı Mübîn: '' Beni zikredin dedi; zikir yardım edendir. Zikredin.''

13. Bir kez aşk ile Allah dese dil, bütün günahları sonbahar yapraklarının ağaçtan döküldüğü gibi dökülür.

14. Allah'ın temiz ismini zikir eyleyen temiz olur, saf olur. Allah diyen kişinin her isteği yerine gelir.

15. Sonsuz rahmet ve fazilet sahibi, senden çaresizlere yardım ulaşır.

16. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

17. Âşıklar şimdi dinleyin, o gönüle rahatlık veren Mustafa dünyaya nasıl geldi?

[4] *Vezin gereği diyelüm kelimesinden sonra gelen "ol" çıkarılmıştır.*

18. Kâinatı dahi yaratan o İlâh, nasıl yaratmış diyelim.

19.Aldı nûrundan Ḫudâ bir ḳabża nûr

Aḥmet olġıl didi hem ḳapuda dur

20.Çün irişdi aña nûr-ı Muṣṭafâ

Ḥaḳḳa pes secde ḳılup buldu ṣafâ

21.Ol eṣerdendür bugün beş vaḳt namâz

Kim bize farż eyledi ol bî-niyâz

22.Durdı ol nûr-ı Muḥammed çoḳ zamân

Ḥaḳḳ te'âlâ ṭapusında câvidân

23.Bir kez ol nûra tecellî ḳıldı ḥaḳḳ

Oldı ol nûr anda bu kez iki şaḳ

[s.2a]

24.Ṣoñra ol nûra naẓar ḳıldı ġafûr

Derledi anda ḥayâ idüb o nûr

25.Ḳaṭre ḳaṭre ḳıldı anı ol ġanî

Her birin ḫalḳ itdi bir rûḥ-ı nebî

---

19. Allah, nurundan bir kısım nur aldı ve Ahmet'e: ''Namazı kıl.''dedi.

20. Mustafa, o nura ulaştı ve Hakk'a secde kılıp gönlünde rahatlık buldu.

21. Kıldığımız beş vakit namaz o günün eseridir. Bize niyaz etmek farz kılındı.

22. Muhammed'in nuru Allah'ın huzurunda ebedî olarak durdu.

23. Hak, o nura bir kez tecelli edince o nur ikiye yarıldı.

24. Esirgeyen Allah, o peygambere nazar kıldı ve o da hayâ edip terledi.

25. Ganî olan Allah, damla damla yarattı. Her birini de Nebi ruhu olarak yarattı.

26. Pes ebûl-ervâḥ idüb anı kerîm

Eyledi ol nûra ta’zîm-i ʿażîm

27. Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm

Işḳ ile diñ e’ṣ-ṣelâtü ve’s-selâm

Faṣlun fi beyâni vucûdi Muḥammed Aleyhi’s-selâtü ve’s-selâm

28.Ey ḳılan ʿirfân[ı] maḫlûḳa ṭaleb

Bil Muḥammeddür bu varlıġa sebeb

29.Ger Muḥammed gelmeseydi ʿâleme

Tâc-ı ʿizzet inmez idi Âdeme

30.Ger Muḥammed gelmeseydi ʿâleme

Bu’l-beşer ad olmaz idi Âdeme

32.N ûr-ı Aḥmedden bulundı çün Ḫalīl

Nâr[ı] aña gül-sitân etdi Celīl

33.Ger Muḥammed nûrı olmasa sened

Ḥüzn-i Yaʿḳûb[a] irermiydi meded

---

26. Kerim (olan Allah), Hz.peygamberin nurunu yaratılmışların başlangıç noktası yaptı.

27. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

28. Ey insanlara bilgi öğreten; bil ki mahlûkatın yaratılışının sebebi Muhammed’dir.

29. Eğer Muhammed âleme gelmeseydi; insanoğluna yücelik tacı inmezdi.

30. Eğer Muhammed âleme gelmeseydi, insanoğluna beşer ismi verilmezdi.

32. Muhammed’in nuru kendisinde olduğu için Allah, Halil peygambere ateşi gül bahçesi yaptı.

34.Nûr-ı Aḥmed Yûsuf[a] olmasa tâc
Mışr taḫtından alur mıydı ḫarâc

35.ʿÎsa olduġuçün Aḥmed ümmeti
Virdi eflâk üzre aña rifʿati

[s.3b]

36.Her ne varsa cümle maḫlûḳ-ı cihân
Nûr-ı Aḥmed pertevindendür nişân

37.Çünki pertev ṣaldı nûr-ı Kibriyâ
Buldu iẓhâr anda nûr-ı Muṣṭafâ

38.Nice biñ yıl ʿarş[ı] pâk üstinde ol
Ḥaḳḳ tecellîsinde bulmuşdı vuṣūl

39.Aña dek kim Ḥaḳḳ yaratdı âdemi
Ḳıldı âdemle müẕeyyen ʿâlemi

40.Muṣṭafa nûrınu alnında ḳodı
Bil ḥabibüm nûrıdur bu nûr didi

---

33. Muhammed nuru, senet olmasaydı; Allah Yakup peygambere yardım etmezdi.
34. Ahmet nuru olmasaydı; Yusuf peygamber Mısır tahtında hükümdar olamazdı.
35. İsa, Ahmet'in ümmeti olmak istediği için Allah onu göğe yükseltti.
36. Çünkü Allah'ın nuru tecelli etti ve Mustafa'nın nuru görünür oldu.
37. Çünkü Allah'ın nurunun azameti ışık saçtı ve Mustafa'nın nurunda kendini gösterdi.
38. Binlerce yıl temiz arşın üzerinde Allah'ın tecellisine kavuşmuştu.
39. Allah o zaman Âdem'i yarattı ve yeryüzünü onunla süsledi.
40. Mustafa'nın nurunu alnına koydu: ''Bil bu Habib'imin nurudur.'' dedi.

41.Ṣoñra Havvâ alnına naḳl itdi bil
Durdı anda daḫı bi nice ay [u] yıl

42.Naḳl idüp birḳaç nebīlerden o nûr
Geldi Nûhuñ alnına ḳıldı nuzûl

43. Hem girü bir nice dev[i]r itdi ol
İrdi İbrâhîm[e] pes nûr-ı Resûl [5]

44.İş bu tertîb üzre ḥoş naḳl etdi nûr
Buldı ʿAbdü'l-muttalibde ol ẓuhûr

45.Çünki ʿAbdullah[a] irdi ol şeref
Cephesinden oldı envâr her ṭaraf

46.Bir gice cem' oluban ḥurşîd u mâh
Âmine ḫatuna vardı nûr-ı şâh

47.İrdi semʿine nidâ hem ol gice
Yüklü olduñ Aḥmed[i] sen bu gice

41.Sonra nurunu Havva'nın alnına nakletti; nur orada nice ay ve yıl durdu.

42. Muhammed'in nuru birkaç Peygamberden nakl olarak Nuh'un alnına indi.

[5] *Vezin aksamaktadır.*

43. Her Peygamber nuru birbirine devretti ve Habib'in nuru, İbrahim'e geldi.

44. Bu tertip üzerine Abdulmuttalib'in alnına aktarıldı ve o Resūl'un nuru onda ortaya çıktı.

45. Çünkü Abdullah o şerefe erdi; her taraf nur oldu.

46. Bir gece, o padişahın nuru ay ve güneş gibi olan Âmine hatuna ulaştı.

47. Bir nida duyuldu ve o gece Ahmed'e yüklü oldu.

48. Ger dilersiz bulasız ʿâlī̄-maḳâm

Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

[s.3a]

Faṣlun fi beyâni mevlûdi Muḥammed Mustafâ 'Aleyhi's-selatü Ve's-selâm

49.Yine feyż idüp seḥâb-i nev-baḥâr

ʿÂlemi ḳıldı ser-â-ser sebze-zâr

50. Ḳıl nazar âs̱âr-ı ṣun-ı Kibriyâ

Keyfe yuhyi'l-arża baʿde mevtiḥâ [6]

51.Pes cihân olmuşken iş bu resme ẕeyn

ġulġule dolmuşdı beyne'l-maşrıḳayn

52.Kim yaḳın oldu gele ol pür ṣafâ

Aḥmed-[ü] Maḥmûd Muḥammed Muṣṭafâ

53.Ol gice kim ṭoġdı ol ẖayru'l-beşer

Ânesi anda neler gördü neler

---

48. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

49. Yine bulut ve yağmurlar ilkbaharda bereket verdi; âlemi baştanbaşa yeşillik, çimenlik kıldı.

[6] *"Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir (Kur'an-ı Kerim, 30/50)*

50. Allah'ın rahmetinin eserine ve kudretine bak. Ölümünden sonra yeryüzünü nasıl diriltiyor?

51. Bütün cihan, bu tarzda süslenmişken iki şark arası şamata ile dolmuştu.

52. Öyleyse; kim Ahmet, Mahmut, Muhammed Mustafa'ya yakın olursa gönlü rahata erer.

53. İnsanların en hayırlısı o gece doğdu; annesi o anda neler gördü neler.

54.On ikinci gün rebî'ül-evvelüñ
Hem dü-şenbe gicesi idü bilüñ

55.Anda gördi dir ḥabîbüñ Ânesi
Bir ʿaceb nûr kim güneş pervânesi

56.Berḳ urup çıḳdı evümden nâgehân
Göklere irdi ve nûr oldı cihân

57.Hem hevâ üzre döşendi bir döşek
Adı sündüs döşeyen anı melek

58.Gökden indi üç ʿalem daḫi üç yire
Her birini dikdiler her bir yire

59.Birini maşrıḳda dikdiler revân
Biri maġribde dikildi câvidân

60.Kaʿbe üstünde birin tʿaẓīm ile
Dikdiler hem anı çoḳ takrīm ile
[s.4b]

61.Ger dilersiz bulaız ʿâlî maḳâm
ʿIşk ile diñ eṣ-ṣalâtü vesselâm

---

54. Bilin ki bu rebîülevvel ayının on ikinci günü hem de ikinci gecesiydi.
55. Hz.peygamber'in annesi onda acayip bir nur gördü ki sanki güneş pervanesiydi.
56. Evimden ansızın yıldırım çıktı ve göklere ulaştı; tüm cihan nur oldu.
57. İstek üzerine süslü bir yatak döşendi ve onu döşeyende bir melekti.
58. Yere gökyüzünden üç âlem indi ve her birini başka yere diktiler.
59. Bir tanesini derhal doğuya, bir tanesini de ebediyen batıya diktiler.
60. Birini de Kâbe üzerine saygıyla ve takrimle diktiler.

Faṣlun fi beyâni mevlüdi Muḥammed Muṣṭafâ ‘Aleyhi’s-selatü Ve’s-selâm

62.İndiler gögden melekler ṣâf ṣâf
Kaʿbe gibi ḳıldılar evüm ṭavâf

63.Çün göründü baña bu işler yaḳîn
Yalıñuz ḫayretde ḳalmışdum hemīn

64. Yarılub dîvâr çıḳdı evümden nâ-gehân
Geldi üç ḥûrî baña oldı ʿayân [7]

65.Didiler oġluñ gibi hîçbir oġul
Yaradılalı cihân gelmiş degül

66. Bu gice ol gice dir kim ol Şerīf
Nûrıyıla ʿâlemi eyler laṭîf

67.Bu gece emr itdi ḥayy u zül-celâl
Kim ne varsa yaratılmış pür kemâl

68. Zeyn ola hûrî ḳuṣûr[u] hem cinân
Bâġ-ı Rıḍvân hem [o] ṣaḥn-ı gül-sitân

---

61. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.
62. Melekler gökyüzünden sıra sıra inerek evimin etrafını taraf ettiler.
63. Bu işleri yakından gördüğümde hemen hayrete düşmüştüm.
64. Bana üç huri geldi ve göründü; evimin duvarını yıkıp çıktı.

[7] *Vezin aksaması vardır.*

65. ‘‘Senin oğlun gibi bir oğul daha cihanda yaratılmadı.’’ dediler.
66. Bu gece, o gecedir ki nurunun şerefiyle âlemi hoş kılar.
67. Yüce Allah bu gece emretti; kim varsa yaratılmışlardan kemal.

69.Hem giru emr itdi Cibrîle Celîl
Ṭamu ḳapusunı yap yâ Cebraîl

70.Geliserdür bu gice Ḥaḳḳ raḥmeti
Ḥaḳḳ cemâlinden götürdi heybeti

71.Vaṣfını bu resme tertîb itdiler,
Ol mübârek nûr[ı] terġîb itdiler

72.Âmine eydür çü vaḳt oldı temâm
Kim vuc ûda gele ol ḫayr'ül-enâm

[s.4a]

73.Ṣuṣadum ḳıldum ṭaleb ṣu içmege
Ṣundılar bir câm-ı şerbet içmege

74.Ḳardan aḳ hem daḫi ṣovuḳ iy azîz
Ṭatlu sükkerden be-ġâyet key leẕîẕ

75.Pes vucûdum oldı ol dem nûra ġarḳ
İdemezdüm nûrdan kendümi farḳ

---

68. Huriler hem cenneti, hem sarayları süslesinler. Rıdvan cenneti gül bahçesi olsun.

69. Celîl, Cebrail'e: Ey Cebrail! Evin kapısını yap diye tekrar emretti.

70. Bu gece Hakk'ın rahmeti gelince, Hakk cemalinden heybetini götürdü.

71. Özelliklerini ona uygun şekilde düzenlediler, Onun mübarek nuruna ulaşmayı istediler.

72. Âmine; vakit artık doldu yaratılanların en hayırlısı dünyaya gelsin, dedi.

73. Susadım, su içmek için istekte bulundum ve elime içmek için bir bardakta şerbet verdiler.

74. Kardan beyaz, hem taze, soğuk, tatlı ve şekerden daha lezzetli idi.

76.Çevremi nûruyla mestûr eyledi
Göñlümi cânumı mesrûr eyledi

77.Geldi bir aḳ ḳuş ḳanâdıyla revân
Arḳamı ṣıġadı ḳuvvetle hemân

78.Doġdı ol sâʿatde ol sulṭân-ı dîn
Nûra ġarḳ oldı semavât[ü] zemîn

79.Cümle zerrât-ı cihân itdi ṣadâ
Çağrışuban didiler kim merḥabâ

80.Merḥabâ iy rahmeten lil'âlemîn
Merḥabâ iy sen şefî'ül-müznibîn

81.Merḥabâ iy cânlara cân merḥabâ
Merḥabâ iy derde dermân merḥabâ

82.Merḥabâ iy bülbül-i bâġ-ı Cemâl
Merḥabâ iy âşinâ-yı Zül-celâl

---

75. O zaman tüm vücudum nura gark oldu; nurdan kendimi fark edemez oldum.
76. Çevremi nuruyla örttü ve gönlümü, canımı sevinçle doldurdu.
77. Ak bir kuş geldi; kanadıyla hemen arkamı kuvvetle sıvazladı.
78. Dinin sultanı, o vakitte doğdu ve yeryüzü nura gark oldu.
79. Cihanın bütün zerreleri hep bir ağızdan ona 'merhaba' dediler.
80. Merhaba, âlemlerin bağışlayıcısı, merhaba sensin ey, günahkârların affedicisi!
81. Merhaba, canlara can olan, merhaba dertlere derman olan merhaba!
82. Merhaba ey, bülbüllerin bağının güzeli! Merhaba Allaha yakın olan.

83.Merḥabâ iy gürretü'l-ʿayn-ı Ḥalîl

Merḥabâ iy ḫâṣ-ı maḥbub-ı Celîl

84.Merḥabâ iy mâh-ı ḫurşîd-i Ḫüdâ

Merḥabâ iy hakdan olmayan cüdâ

85.Merḥabâ iy pâdişâh-i dü-cihân

Senin içün oldı kevn ile mekân

[s.5b]

86.İy cemâli gün yüzi bedr-i münīr

İy ḳamu düşmişlere sen dest-gīr

87.Sensin ol sulṭân-ı cümle enbiyâ

Nûr-ı ceşm-i etḳiyâ vü aṣfiyâ

88. Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm

Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

Faṣlı fi beyâni mu'cizat-ı'n-nebiyü Aleyhi's-selatü ve's-selâm

89.Çünki ol maḥbûb-ı raḥmânı'r-raḥîm

Ḳıldı dünyâyı cemâlinden na'îm

---

83. Merhaba, nur gözlü dost, merhaba ay yüzlü sevgili

84. Merhaba, gece ve gündüzün yaratıcısı merhaba yaratılmamış olan.

85. Merhaba, iki âlemin sultanı, senin için yaratıldı kâinat.

86. Ey, yüzü gün gibi parlak ve nurlu! Ey, sensin tüm düşmüşlere destek olan!

87. Ey, gözleri nurlu, takva ve keramet sahibi! Sensin bütün peygamberlerin sultanı.

88. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

89. O esirgeyen ve bağışlayan sevgili, cemaliyle dünyaya bolluk ve bereket verdi.

90.Birbirine muştulayu her melek

Raḳṣa girmiş şâd[ü] şevḳinden felek

91.Bu ʿacâyiblerden Âmine ḥūb-rû

Bir zamân aḳlı gidüp geldi girü[8]

92.Gördü gitmiş ḥûriler hiç kimse yoḳ

Bulmadı oğlın tażarru' ḳıldı çoḳ

93.Çevre yanın isteyü ḳıldı nażar

Gördi kim bir kûşede ḫayru'l-beşer

94.Şöyle beyt'ullaha ḳarşu ol rasûl

Yüz yire ḳomış ve ḳılmış secde ol

95.Secdede başı dili taḥmīd ider

Hem getürmiş parmaġın tevḥid ider

96.Cümle tertibîn[i] ḳılmışlar temâm

Ḥaḳḳa bulmış vuṣlatı söyler kelâm

---

90. Bütün melekler birbirine müjdelemiş, felek; neşe ve sevinçle raksa girmiş.

91. Güzel yüzlü Emine'nin bu garipliklerden dolayı aklı bir süre gidip geldi.

[8] *Vezinde aksama vardır.*

92. Baktı huriler gitmiş, kimse yok. Oğlunu bulamadığı için Allah'a çok yalvardı.

93. Çevreye baktı ve insanların en hayırlısını bir köşede gördü.

94. O Resul yüzünü yere koyarak Allah'ın evine karşı secde kılmış.

95. Başı secdede, dili şükrederek bir parmağı ile Allah'ın birliğini belirtir.

96. Cümle zorlukları aşmış; Allah'a kavuşmaktan söz eder.

97.Diledi ala eline ânesi

Göre kim nic'oldı ol dür-dânesi

[s.5a]

98.Bir nidâ geldi havâdan key ḳatı

Şöyle kim tutdı cihânı heybeti

99.Didi ṣaḳlañ siz anı üç gün temâm

Her melek gelsün aña virsün selâm

100. Ânesi dir üç melek geldi girü

Üçi daḫi birbirinden ḥūb-rū[9]

101.Biri laʿl ıbrıḳ dutar biri ḥarîr

Biri bir altun legen ṣâfi münîr

102.Yudılar kevṯerle yüzi mührini

Hem getürdü bir melek haḳk mührini

103.Arḳasına ḳodı muhrinü ol melek

Lâ ile naḳşoldu illalâha dek

---

97. Annesi Peygamber'i eline almayı diledi; görsün o inci tanesi nasıl oldu.

98. Gökyüzünden çok katı bir ses geldi, heybeti bütün cihanı kapladı.

99. "Onu üç gün saklayın." diye söyledi. Üç gün tamamlanınca bütün melekler gelip ona selam versinler.

[9] Metinde eydür yazmasına rağmen vezin gereği dir şeklinde okunmuştur.

100. Annesi: ''Üç melek geri geldi, üçü de birbirinden güzel yüzlü.''dedi.

101. Biri değerli taşlarla süslü ıbrığı, biri ipeği, biri de saf nurdan oluşan altın leğeni tutar.

102. Kevser suyuyla yüzünü yıkadılar; aralarından bir melek peygamberlik mührünü getirdi.

104. Ṣonra bir pâre bulut geldi revân
Aḥmedi bürüdi oldı sâye-bân

105.Ol meleklerle bulut ol dem hemân
Aluban gitdiler anı ol zemân

106.Tiz götürdüler ol arı raḥmeti
Bilmedi hîç kimse neydi ḥikmeti

107.Yerde gökde hîç ferişte ḳalmadı
Kim Muḥammed yüzini ol görmedi

108.Hem daḫi cennetlerüñ ḥûrîleri
Geldiler görmeklige ol reh-beri

109.Her biri elinde bir nûrdan ṭabaḳ
Kim yaratmış ṣunʿ[ı] birle anı Ḥaḳḳ

110.İçleri dolu cevâhir anlaruñ
Ṣaçdılar başına ol Peyġamberüñ

[s.6b]

---

103. O melek mührü arkasına nakşetti ve Allaha ulaşana dek oraya nakşoldu.
104. Sonra bir parça bulut geldi; Ahmet'in etrafı gölgelik oldu.
105. O zaman meleklerle bulut, peygamberi alıp hemen oraya gittiler.
106. O bağışlayıcı peygamberi, hızlı bir şekilde uzağa götürdüler ve kimse ne olduğunu anlayamadı.
107. Yerde ve gökte hiç melek kalmadı; kimse Muhammed'in yüzünü görmedi.
108. Cennetin hurileri dahi o yol göstericiyi görmeye geldiler.
109. Her birinin elinde Allahın eseri bir nurdan tabak vardı.
110. İçi dolu tabaklarla peygamberin başına mücevherler saçtılar.

111. Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm

Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

Faṣlu fi beyâni miʿrâc-ın-nebiyyü 'Aleyhi's-selatü Ve's-selâm

112.Diñle imdi miʿrâcın şâhun 'ayâñ

ʿ Âşıḳısañ ʿışḳ[ı] ile durma yan[10]

113.Bir dü-şenbe gicesi taḥḳîḳ ḫaber

Leyle-i ḳadr idi ol gice meger

114 Ol hümâyûn-baḫt[u] ol ḳadri yüce.[11]

Ümmehânı evine vard'ol gice

115.Anda iken ol ḥabîb-i kâmile

Cennete var didi Ḥaḳḳ Cebrâ'ile

116.Bir müraṣṣaʿ tâc [u] ḥulle hem kemer

Hem daḫi al bir Burâḳ-ı muʿteber

117.Ol ḥabîbüme ilet binsün anı

ʿArşumı seyr eyleyüp görsün beni

---

111. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

[10] *Miʿrâcın kelimesinden sonra gelen "ol" vezin gereği çıkarılmıştır.*

112. Şimdi o peygamberler padişahının miraca çıkışını dinle ve âşıksan aşkı ile durma yan!

113. Bir pazartesi gecesi haber geldi, meğer o gece Kadir Gecesiymiş.

[11] *Vezin aksaması vardır.*

114. O mübarek, bahtlı ve yüce peygamber, gece Ümmehan'ın evine geldi.

115. O noksansız sevgili ordayken Allah Cebrail'e: ''Cennete gel.'' dedi

116. Ay gibi değerli bir taç ve itibarlı Burak atını al.

118.Cennete Cebrâ'il çün vardı revân[12]

Gördü kim ḳırḳ biñ Burâḳ otlar iy cân

119.İçlerinden bir Burâḳ aġlar katı

Yimez içmez ḳalmamış hîç ṭâḳati

120.Gözlerinden yaşı Ceyḥûn eylemiş

Cigerini derdile ḥûn eylemiş

121.Didi Cebrâ'il nedür aġladıġuñ

Hüznile cân[u] ciger dâġladuguñ

122.Didi ḳırḳ biñ yıldurur kim yâ emîn

ʿIşḳ durur bañâ yimek içmek hemîn

[S.6a]

123.Nâ-gehân bir ün işitdi ḳulaġum

Gitdi aḳlum bilmezem ṣolum ṣaġum

124.Yâ Muḥammed diyüben çaġırdılar

Bir ṣadâ birle ki göñüller dele

---

117. O peygamberime ilet, ona binsin ve arşımı seyredip beni görsün, dedi.

[12] *Vezinde aksama vardır.*

118. Cebrail Cennete çok çabuk vardı ve gördü ki kırk bin Burak otluyordu.

119. İçlerinden bir Burak ağlıyordu; yemeden içmeden kesilmiş halsiz kalmıştı.

120. Gözlerinde yaş nehir gibi olmuş ve dert çekmekten yüreği dağlanmıştı.

121. Cebrail dedi: 'Nedir ağladığın üzüntüyle yüreğini dağladığın?

122. Dedi: Kırk bin Burak otlar; ben aşktan ne yiyebilir ne içebilirim.

123. Ansızın kulağım bir ses işitti; aklım gitti ve sağımı solumu bilemez oldum.

124. Ya Muhammet, diye söylediler! O öyle bir ses ki gönülleri parçalar.

125.Ol zamândan berü bilmem n’olmışam
Ol adıñ issine ʿâşıḳ olmuşam

126.Cenneti başuma ʿışḳı dâr ider
İşimi leyl [ü] nehâr uş zâr ider

127.Gerçi ẓâhir cennet içre dururam
Maʿnide nâruñ ʿazâbın görürem

128.Didi Cebrâ’il aña kim iy Burâḳ
İrdüñ uş maḳṣûduna ḳılma firâḳ

129.Gel berü maʿşûḳuña irgüreyin
Yüregüñ başına merhem urıben

130.Kimde kim ʿışḳuñ nişânı var durur
ʿÂḳıbet maʿşûḳa anı irgürür

131. Ger dilersiz bulasız ʿâlī̄-maḳâm
Işḳ ile diñ e’ṣ-ṣelâtü ve’s-selâm

Fi faṣl-ı beyâni miʿrâcı’n-Nebiyyi ʿ Aleyhi’ṣ-ṣelâtü Ve’s-selâm

---

125. O zamandan beri ne olduğunu bilmem; adının sevgisine âşık oldum.
126. Aşkı cenneti başıma dar eder; gece ve gündüz işimi ağlamak eder.
127. Artık cennetin içinde duramaz oldum; her tarafta ateşin azabını görürüm.
128. Cebrail dedi: Ey, Burak amacına ulaştın; buradan uzaklaşma, ayrılma!
129. Buraya gel, sevgiliyi görüp yüreğinin yarasına merhem vur.
130. Kim de âşıklık işareti varsa, sonunda âşık onu görür.
131. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

132. Ḳıldı tezyîn ol Burâḳı ol emîn
Bir ḳızıl yâḳût eger urdı güzîn

133.Hem zümür[ü]ddendür o yani laʿl ile
Tâc ü ḥulle hem kemer daḫi bile [13]

134.Aldı Cebrâ'il buları ol zamân
Tâ cenâb-ı Aḥmede geldi hemân

[s.7b]

135. Ḥaḳḳ selâm itdi saña yâ Muṣṭafâ
Kim mübârek ḥâtıruñ olsun ṣafâ

136.Didi kim gelsin ḳonuḳlaram anı
ʿArşumı seyr eyleyüp görsün beni

137.Gel gidelüm ḥaẓrete yâ Muṣṭafâ
Muntaẓırdır anda aṣḥâb-ı ṣafâ

138.Saña cennetden getürdüm bir Burâḳ
Tâc[u] ḥülle hem kemer iy yüzi aḳ

---

132. Cebrail, Burakı kızıl bir yakut semer ile süsledi.

133. O süsler kırmızı zümrüt ile yapılmıştır; süslü tacı ve kemeri bile öyledir.

[13] *Vezinde aksama vardır.*

134. Cebrail o zaman bunları aldı ve Cenabı Ahmet'in huzuruna geldi

135. Ya Mustafa! Yüce Allah sana selam etti; o mübarek gönlün rahat etsin, dedi.

136. Dedi ki: gelsin ağırlayayım onu, arşımı seyrederek beni görsün.

137. Ya Mustafa! Hadi gidelim, o gönülleri rahatlatan yaratıcı beklemektedir.

138. Ey, yüzü ak! Sana cennetten süslü taç, kemer ve Burak atını getirdim.

139.İşidüp anı resûl itdi feraḥ

Şâẕılıḳ geldi ḳamu gitdi teraḥ

140.Durdı yirinden hemẕândem Mustafa

Ḳodı tâcı başına ol pür-ṣafâ

141. Ḥülleyi geydi ve baġlandı kemer

Haḳḳ aña ʿâşık olanları sever

142.Çekdi ol demde burâḳı ol emîn

Muṣṭafâ bindi Burâḳ uçdı hemīn

143.Aldı gitdi Muṣṭafâyı Cebraʿil

Öñüne düşdi aña oldı delīl

144.Yolda çoḳ dürlü ʿacâyib gördü hem

Geldi ḳudse irdi vü urdu ḳadem

145.Enbiyâ ervâḥ[ı] ḥâẕır geldiler

Muṣṭafâya cümle ikrâm ḳıldılar

---

139. Resul onu işitip rahatladı ve uzakta olan her yer giderek yakın oldu.

140. Mustafa, yerinden doğrularak tacı başına taktı.

141. Elbiseyi giyerek kemerini bağladı. Allah ona âşık olanları sever.

142. Mustafa, Burak atını yanına çağırdı ve hemen ona binerek uçtu.

143. Cebrail, Hz.peygamberi arkasına alarak yola çıktı ve ona rehber oldu.

144. Yolda çeşitli gariplikler görerek Kudüs'e kadar geldi ve durdu.

145. Peygamberlerin ruhları hazırlanmış şekilde gelerek Hz.Mustafa'ya çeşitli ikramlarda bulundurlar.

146.Anda Aḥmed bunlara oldı imâm,

Enbiyâ ervâḥ[ı] uydılar temâm

147.İki rekʿat ḳıldı aḳṣâda namâz

Geldi ṣahrâ üzre ḥoş ḳıldı niyâz

[s.7a]

148.Gördiler nûrdan örülmiş nerdübân

Nerdübândan oldılar göge revân

149.İrd[i] evvel ki göge bunlar temâm

Ḳapu açıldı vü girdi ol hümâm

150.Ol gök ehli cümle ḳarşu geldiler

ʿİzzet [ü] ikrâm [u] taʿẓīm ḳıldılar

151.Merḥâba bik yâ Muḥammed didiler

İy şefâʿat issi Aḥmed didiler

152.Her göge kim irerdi ol baḫtiyâr

Ümmetüñ dile didiler zinhâr

---

146. O zaman Hz.Ahmet, peygamberlere imam oldu ve onlar da uydular.

147. Mescidi Aksa'da iki rekât namaz kılıp Sahra üzerinde niyazda bulundu.

148. Nurdan örülmüş bir merdiven gördüler ve o merdivenle göğe çıktılar.

149. Önce göğe ulaştılar; kapı açıldı ve içeriye girdiler.

150. O gün tüm gök ehli gelerek hürmet etti ve ikramda bulundular.

151. Ey şefaat sahibi Ahmet, hoş geldin ey Muhammed dediler!

152. Bahtiyar peygamber göğe ulaştın, ümmetin için dilek dile, dediler.

153.Her birinde türlü ḥikmet gördi ol
Tâ ki vardı sidreye irişdi ol

154.Ḳaldı Cebrâ'il maḳâmında hemīn
Didi aña Raḥmeten liʿl-ʿâlemīn

155.Bilmezem bu yolları ben nideyim
Kim ġarîbim bunda ḳanda gideyim

156.Cebrâ'il eydür resûle yâ ḥabîb
Şanmaġıl sen seni bu yirde ġarîb

157.Tâ ki böyle emr idibdür Zül-celâl
Açmayam ben bundan öte perr[ü] bâl

158.Söyleşirken Cebrâ'il ile kelâm
Geldi Ref ref öñine virdi selâm

159.Aldı ol şâh[ı] cihânı ol zamân
Sidreden getürdi ve gitdi hemîn

160.ʿArşı ve kürsi görüben ol ḥabîb
Geçdi yetmiş biñ ḥicâbı ol ṭabîb

---

153. Her birinde çeşitli hikmetler gören resul gitti ve Sidreye ulaştı.
154. O, âlemlerin bağışlayıcısı Cebrail'in makamına gelerek dedi:
155. Bu yolları bilmiyorum. Burada bir garip kişiyim ne tarafa gideyim göster?
156. Cebrail söyledi: Yâ Resûl! Sen kendini burada garip sanma.
157. Celâl sahibi böyle emretti, ben bundan ileriye kanat açamam.
158. Cebrail ile söyleşirken sırayla önüne gelip selam verdiler.
159. O zaman cihanın sultanını aldı ve gidebileceği son getirip hemen geri gitti.

[s.8b]

161.Tâ ki ol ḳudret ḥicâbına hemîn
İrdi yolı gözleri gördi yaḳîn

162.Nitekim kendüyi ḳıldı cüst[ü] cü
Bulamadı kendüden anda güft[ü] gü

163.Ḥaẓẓ u rûhânî ve cismânî hemân
Gitdi anda ol resûlden ol zamân

164.Bî-ḥurûf laf[ı]ẓ u ṣavt ol pâdişâh
Muṣṭafâya söyledi bî-iştibâh

165.Didi kim maḳṣûduñ maṭlûbuñ benem
Sevdügüñ cân ile maḥbûbuñ benem [14]

166.Gice gündüz ṭurmayup istedigüñ
Nola ki görsem cemâlün didigüñ

167.Benem ol kim sañâ gönderdüm kitâb
Cân içinde baḳ ki refʿ oldı hicâb

---

160. O peygamber yetmiş bin örtüyü geçti; arş ve kürsü gördü.
161. Kudret perdesine ulaştı ve gözleri yolun yakın olduğunu gördü.
162. Nitekim kendini aradı ve onda kendinden bir söz bulamadı.
163. Hz.peygamber ruhani ve beşeri sınırlardan kendini o anda soyutladı
164. Şüphesiz ki o padişah, kelimeler sözler ve sesler olmadan Mustafa ile konuştu.
165. Dedi ki: Maksadın, istediğin benim, can ile sevdiğin sevgilin benim.

[14] *Vezinde aksama vardır.*

166. Gece gündüz durmadan istediğin, cemalini görmeyi dilediğin benim.
167. Ben ki sana kitap gönderdim; canının içine bak! Örtü ortadan kalktı.

168.Şeş cihetden ol münevver pâdişâh
Şöyle bî-keyf aña gösterdi cemâl

169.Gördü göñül gözi[yi]le Rabbini
Gence irişdürdi maḥbûb-ı anı

170.Gördi çünkim Rabbin ol maḥbûb-ı Ḥaḳḳ
Dile benden ne dilerseñ didi Ḥaḳḳ

171.Didi Aḥmed iy ḫüdâvend-i raḥîm
İy ḫaṭâ-pûş[u] ʿaṭâsı çoḳ kerîm

172.Bir murâdım var durur senden hemân
Ümmetüme dilerem ben armaġan

173.Hażret-i Ḥaḳḳ didi[kim] ol dem aña
Yâ Muḥammed ben ʿaṭâ ḳıldum saña
[s.8a]

174.Ümmetüne virdüm uş beş vaḳt namâz
İsteyen beni anı ḳılur ḳomaz

---

168. O altı yönden nurlu olan padişah, keyfiyetsiz olarak ona cemalini gösterdi.
169. Gönül gözüyle Rabbini gördü; o an sevgiliye erişti.
170. O Allah'ın sevgilisi Rabbini gördü; Allah ona dile benden ne dilersen dedi.
171. Ahmet: Ey bağışlayıcı ve hataları örtmekte çok cömert olan Allah'ım, dedi!
172. Ey Rabbim! Senden bir isteğim var; ümmetime bir armağan isterim.
173. Hz.Allah buyurdu: Ya Muhammed! O zaman, sana istediğini bahşettim.
174. Ümmetine beş vakit namaz verdim, isteyen onu bırakmaz kılar ve beni anar.

175.Bunu ilet ümmetüñe armaġan
Kim buña olmaz bahâ kevn[ü] mekân

176.Ger dilersiz bulasız ʿâlî makâm
ʿIşḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

Faṣl-ı fi beyâni vefati'n-nebiyyi ʿAleyhi's-selâtü ve's-selâm

177.İşid imdi kim ol faḫr-i kâʿinât
Nice ḥasta oldu vü buldı memât

178.Atmış üç yaşına çün irdi emîn
Dosta ulaşmaḳlıġı oldı yaḳın

179.Vaḳt irişdi dünyadan ḳıldı sefer
Ol güneş yüzli ve ol alnı ḳamer

180.Didi kim yâ Fâṭıma diñle sözüm
Ḳoḳula boynumu bir dem iy ḳızım

181.Dünyâyı terk etmegi ḳayırmazam
Bilürem ki bunda bâḳi ḳalmazam

---

175. Bunu ümmetine armağan et, hangi mekân ve topluluk buna değer vermez.
176. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.
177. İşit şimdi kâinatın en değerlisi, nasıl hastalandı ve ahirete göçtü.
178. Altmış üç yaşına geldi Muhammed ve Allah'a ulaşması yakınlaştı.
179. O güneş yüzlü ve alnı ay gibi olan için vakit doldu ve dünyadan göçtü.
180. Ya Fatma! Kızım sözümü dinle ve bir süre boynuma sarılarak kokla, dedi.
181. Dünyayı terk ettiğim için üzülmem, bilirim ki burada ebediyen kalamam.

182.Bu yetîmlik ḳutlu olsun başuña
Daḫı ḥasret eşüñe yoldaşuña

183.Böyle diyüp yaşıla ṭoldı gözi
Didi ḳanı ol iki körpe ḳuzı

184.Yanuma gelsün Ḥüseyn ile Ḥasan
Kim bu göñlüm ġamın anlardır kesen

185.Ol iki mâh[ı] varub getirdiler
Ol güneşin yanına yitürdiler
[s.9b]

186.Girdiler içerüye aġlaşdılar
Yügrüşüben boynına ṣarmaşdılar

187.Didiler iy dede nolduñuz bugün
Ḥastalıḳdan cismiñüz olmış zebûn

188.Didi cânum ḳuzılar budur dilek
Dedeñüz dünyâyı terk itse gerek

---

182. Bu yetimlik, hasret eden yoldaşlarının başına kutlu olsun.
183. Böyle diyerek gözü yaşla doldu ve: "O iki taze kuzu nerede" dedi.
184. Hasan ile Hüseyin yanıma gelsin, gönlümün üzüntüsüne derman onlardır.
185. O iki ay yüzlüyü gidip getirdiler ve o güneşin yanına ulaştrdılar.
186. İçeriye girdiler ve ağlaşarak boynuna sarıldılar.
187. Dediler: Ey dede sana ne oldu? Bu gün hastalıktan gözlerin yorgun düşmüş.
188. Dedi: Canım kuzular Allah'ın dileği budur; dedenizin dünyayı terk etmesi gerek.

189.Yüzüme ṭoyunca baḳuñ bir zamân
Kim yaḳın geldi ecel virmez amân

190.Çün işitdi ol ikisi bu sözi
Didiler terk itme iy dede bizi

191.Bize sensiz gerekmez bu cihân
Ne cihân belki gerekmez bize cân[15]

192.Siz gidicek bizi kim oḫşayısar
Ḳurratüʿl-ʿayni bize kim diyiser

193.İşbu ḥâlde iken irdi Cebrâ'il
Didi kim saña selâm itdi Celîl

194.Ṣordı sizüñ ḥâliñüzi ol Çalab
Ṣor ḥabîbüm ne ḳılur benden ṭaleb

195.Ümmetümi dilerem Ḥaḳdan didi,
Dilegüm Ḥaḳdan budur çoḳdan didi

---

189. Yüzüme doyuncaya kadar bakın. Zaman yaklaştı; ecelden kurtuluş yoktur.

190. İkisi de bu sözü işitince, "Ey dede bizi terk etme" dediler.

[15] *Vezin aksamaktadır.*

191. Bu dünya bize sen olmadan gereksizdir; hatta sensiz canımızın bile önemi yoktur.

192. Siz gidince bizi kim okşayacak, bize kim gözümün nuru diyecek?

193. İşte bu haldeyken Cebrail geldi: Celil olan Allah sana selam yolladı, dedi.

194. Hz.Allah sizin halinizi sordu: O sevgili benden ne ister, dedi.

195. Ümmetimi dilerim, Hak'tan çok zamandan beri dileğim budur.

196.Gice gündüz bu durur hem himmetüm
Kim bağışlaya bana ḥaḳḳ ümmetüm

197.Girü Ḥaḳḳa vardı geldi Cebrâ'il
Didi kim sañâ selâm itdi Celîl

198.Haḳ Teʿâlâ saña key luṭf işledi
Ol yazuḳlu ümmetüñ bağışladı
[s.9a]

199.Didi maḳṣûdum buyıdı haḳdan uş
Ḥâṭırım şimdi igen ḫoş oldı ḫoş

200.Ol dem içre girü Cibrîl-i emîn
Ḳara ṭonların geyüp geldi hemîn

201.Didi Cebrâ'ile iy ḳardaş niçün
Ḳara guṣṣa ṭonların giydüñ bugün

202.Gördügüm yoḳdur bu ṣûretde seni
Böyle niçün ḳıldıñuz diñüz bunı

---

196. Gece gündüz çabam budur; Allah'ım ümmetimi bağışla.
197. Cebrail, Allah'ın yanından geri geldi ve Yüce Allah'ın sana selamı var, dedi.
198. Allah sana çok lütfetti ve ümmetinden günahkâr kulları bağışladı.
199. Allahtan isteğim buydu; yerine gelmesiyle hatırım hoş oldu, dedi.
200. Cebrail, o zaman siyah elbiseler giyinmiş halde içeriye geldi.
201. Cebrail'e kardeş neden bugün kara giyindin, dedi.
202. Daha önce seni siyah giyinirken görmedim bunu niçin giydin.

203.Didi kim geydüm senüñçün yâ emîn
Ṣoñ inişimdür yire ancaḳ hemîn

204.Vahy içün iner degülem bir daḫı
Va ḥy ḳaṭ ʿ oldı bugün teñrı ḥaḳı

205. Ger dilersiz bulasız ʿâlī̄-maḳâm
Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

Faṣl

206.Söyleşirken Cebraʿil ol şâh ile
Anda gelmiş idi ʿAzrâ'il bile

207. Ṭaşradan içerüye ḳıldı nidâ
Didi kim yâ ehl-i beyt-i Muṣṭafâ

208.İzniñüz var mı içerü girmege
Ol münevver ḥûb-cemâli görmege

209.Fâṭıma didi [ki] kimsin iy ʿaceb
Didi bir aʿrâbiyem ıy ḥoş-edeb

---

203. Ya emin, senin için giyindim zira bu yere son inişimdir, dedi.
204. Önceden vahiy için inerdim; artık Allah'tan vahiy kesildi.
205. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.
206. Hz.peygamber, Cebrail ile konuşurken Azrail gelmişti.
207. Dışarıdan içeriye doğru seslendi. "Ya! Mustafa'nın ev ahalisi."
208. İzniniz var mıdır içeriye girip o nurlu yüzü görmeye?
209. Fatma sen kimsin dediğinde; "hoş edepli bir Arabım," dedi.

210.Fâṭıma aġlayu didi iy ʿarab

İçerü girmeklige nedür sebeb

[s.10b]

211.Var işüñe iy ḳarındaşum ʿarab

Ḳo bizi aġlaşalum her r ūz [u] şeb

212.Bir daḫi çaġırdı dir ki gitmezem

Muṣṭafâyı görmeden terk itmezem

213.Maṣlaḥat var içerü girsem gerek

ʿ Āşıḳı maʿşūḳa irgürsem gerek

214.Fâṭıma çünki bu sözi diñledi

Beli büküldi [ve] fi'l-ḥâl iñledi

215.Ditreyü geldi resūluñ yanına

Beñzi uçmış ḳorḳu düşmiş cânına

216.Ne içün ḳorḳduñ diyü ṣordı ḥabîb

Bir ʿarab vardır ḳapuda key mühîb

---

210. Fatma ağlayarak: ''İçeriye neden girmek istiyorsun.'' diye sordu.

211. Ey kardeşim git işine, bırak bizi gece gündüz ağlaşalım!

212. Bir kez daha seslendi: Mustafa'yı görmeden gitmem, dedi.

213. İçeriye girmek için sebebim var. Âşık ile sevgiliyi kavuşturmam gerek.

214. Fatma bu sözü dinleyince beli büküldü ve halsizce inledi.

215. Canına korku düşmüş ve benzi sararmış şekilde, titreyerek Resul'ün yanına geldi.

216. Hz.peygamber, neden korktun diye sorunca; kapıda seni çok seven bir Arap vardır.

217.Ditredi gevdem göricek yüzini

Sevmedüm ol kişiniñ ben sözini

218.Dir ki destûr var mı içerü girmege

Muṣṭafânıñ cemâlini görmege [16]

219.Fâṭıma didi güneş yüzlü baba

Arpa etmegin yiyüp geyen ʿabâ

220.İy benüm izzetlü babam kimdür ol

İçerü girmege ister yâ Resūl

221.Didi Aḥmed iy gözüm nûr[ı] benüm

Ol gelendür ḳabż iden rûḥum benüm

222.Ol gelendür ḫalḳa itdüren fiġân,

Ol gelendür gözı yaşın iden revân

223. Ol gelendür dostı dostdan ayıran

Yaḳasuz donı biçüp [hem] geydüren[17]

---

217. O kişinin yüzünü görünce vücudum titredi; onun sözünü sevmedim.

218. İçeri girmeye ve Mustafa'nın cemalini görmeye müsaade var mı diye sorar, dedi.

[16] *Vezinde aksama vardır.*

219. Fatma dedi: Üstüne abanı giyip arpa ekmeğini ye ay yüzlü babam.

220. Ey benim izzet sahibi babam! İçeri girmek isteyen kimdir?

221. Hz.Ahmet dedi: Ey benim gözümün nuru kızım! O gelen benim canımı almaya gelendir.

222. O gelen kişi, insanlara feryat ettiren, gözlerden yaşı akıtandır.

[17] *Vezin aksaması vardır.*

223. O gelen ki dostu dosttan ayıran, yakasız kefeni giydirendir.

224.Yüzleri gül dilleri bülbülleri
Ṭûṭi gibi ol laṭîf oġulları

225.Atalardan analardan ayıran
Ol-durur ol ṭaşra ḳapuda ṭuran

226.Ayrılıḳ oduna yaḳar ḳardaşları
Yire ḳoyar ṭopraġa nâzük [ba]şları

227.Ṣoldurur gül gibi tâze yüzleri
Ṭoldurur ṭopraġla ḳara gözleri

228.Genç kişi ḫatunları dul eyleyen
Ḳulları beg begleri ḳul eyleyen

229. Esmez andan kimseye raḥmet naẓar
Görklü ṣûretleri ṣoldurur bozar

230.Adı ʿAzrâ'il durur gelsün berü
Ṭur var aç ḳapuyı girsün içerü

---

224. Gül yüzlü, bülbül sesli papağan gibi kibar oğlanları
225. Anne ve babasından ayıran, öldüren kişi o kapıda durandır, dedi.
226. Kardeşleri ayrılık ateşiyle yakar, taze başları toprağa koyar.
227. Gül gibi taze tenleri soldurup, gözleri kara toprakla doldurur.
228. O genç, hatunları dul eder, beğleru kul, kulları da beğ eder.
229. Onda kimseye karşı bağışlama yoktur. Görkemli yüzleri soldurup acı çektirir.
230. Adına Azrail derler; Aç kapıyı bırak içeriye gelsin.

231. Fâṭıma ṭurdı [vü] âh ḳıldı kirâm
Ditreyü ʿAzrâ'ile virdi selâm [18]

232.Didi ʿAzrâ'il e iy fermân-ı Ḥaḳḳ
Beni esirge gözüm yaşına baḳ

233.Gel benüm cânum[ı] al ben öleyin
Babamuñ yoluna ḳurbân olayın

234.Böyle diyüp açdı ḳapuyı hemân
Girdi içerü ʿAzrâ'il ol zamân [19]

235.Didi aña ol vaḳtin ol müctebâ
Ḥoş geldüñ iy emîn gel merḥabâ

236.Ṣordı ḳabż-ı rûḥ içün mi geldüñ yâ melek
Yâ ziyâret midür ancaḳ dilek[20]
[s.11b]

237.Didi gelmişem ziyâret itmege
Daḫi ḳabż-ı rûḥ idüben gitmege

---

[18] *Vezinde aksama vardır.*
231. Fatıma titreyerek durdu ve Azrail'e selam verdi.
232. Azrail'e: Ey Hakkın fermanını taşıyan, şu gözümün yaşına bak, dedi.
233. Gel benim canımı al, ben öleyim; babamın yoluna kurban olayım.
234.Böyle diyip hemen kapıyı açtı; o zaman Azrail içeriye girdi.

[19] *Vezinde aksama vardır.*
235. O vakit ona dedi ki seçilmiş olan(peygamber); ey emin hoş geldin! Merhaba.

[20] *Vezne uyum sağlamıyor.*
236. Ya melek! Ruhumu almak için mi geldin? yoksa isteğin ziyaret midir, diye sordu.

238.Ḥaḳ buyurdı ben saña olam muṭı̄ʿ

Her ne dirseñ anı ṭutam yâ şefı̄ʿ

239. Ger icâzet olur ise ḳabż-ı rûḥ idem

Olmaz ise ḥod girü dönem gidem [21]

240.Çün işitdi ʿAzrâ'ilüñ sözini

Cânıla ḳıldı ḳabûl Ḥaḳ emrini

241.Didi ʿAzrâ'ile ol şâh-ı cihân

Kim vasiyyet ḳılayım bir dem emân

242.Ol mubârek aġzın açdı söyledi

Ehl-i beyte ḥoş vaṣiyyet eyledi

243.Ümmetin ta'kîdi-le ışmarladı

Her naṣı̄ḥat kim gerekdür hep didi

244.Ümmetinden râżı olsun ol muʿı̄n

Rahmetʿullahı ʿaleyhim ecmaʿin

---

237. Seni ziyaret etmeye ve ruhunu almaya geldim, dedi.

238. Ben sana itaat etmeye, ne emredersen yerine getirmeye geldim. Allah böyle buyurdu.

[21] *Vezinde aksaklık mevcuttur.*

239. Eğer iznin olursa ruhunu alayım, eğer olmasa çekip geri gideyim.

240. Azrail'in sözünü işitip Allah'ın emrini kabul etti.

241. Cihanın padişahı, Azrail'e: Bir süre müsaade et vasiyette bulunayım, dedi.

242. Resul o mübarek ağzıyla ailesine vasiyette bulundu.

243. Ümmetini onlara emanet edip her zaman nasihat etmeleri gerektiğini söyledi.

244. Muîn, ümmetinden razı olsun ve tüm âlemlerin rahmeti onun üzerine olsun.

245. Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm
ʿIşḳ ile diñ e’ṣ-ṣelâtü ve’s-selâm

246.Teñri raḥmet eylesün ol cân içün
Fâtiha iḥsân ide yazan içün
Fâtiḥa [1012]

[s.12a]

Fī beyânı vefâtı Fâṭıma raḍiyallâhu ʿanhâ

Bismillahi’r-raḥmâni’r-raḥîm

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla”

247.İşid imdi Fâṭıma aḥvâlini
Kim resûlden ṣoñra noldı ḥâlini

248.Gice gündüz aġlamaġa başladı
Kâʿinâtı ṭaġlamaġa başladı

249.Yimez içmez uyumazdı bir zamân
Şöyle kim ḥayretde ḳalmışdı amân

250.Dir idi vâ ḥasretâ vâ fürḳatâ
N[e] ideyim iy baba vâ veyletâ[22]

---

245. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

246. Tanrı rahmet eylesin o can için ve bunu yazan kişinin ruhuna Fatiha bağışlayın.

247. Şimdi Resul’ün vefatından sonra Fatma’nın halini dinle.

248. Gece gündüz ağlayıp, kâinatı dağlamaya başladı.

249. Yemez, içmez uyumazdı. Halini görenler hayrette kalırdı.

[22] *Vezinde aksama vardır.*

250. Bu hasret ve ayrılığın acısıyla ne yapayım ey baba, derdi.!

251.Söyleşirken yerde kimse görse ol

Anlara eydür idi ḳanı resûl [23]

252.Böyle mʿolur ḳanı ḥürmet ḳanı cehd

Ḳanı dostlıḳ kani ṣoḥbet kani ʿahd[24]

253.Ol degül miydi bize dâim ʿuṭûf

Ol degül miydi size her-dem raûf

254.İy yürek yan yüzi güneş mâh içün

Ḳara ḳara ḳan ol şâh içün [25]

255.Böyle diyüp dâʿim aġladı nigâr

Gözlerinden yaş aḳardı nîl-vâr [26]

256.Bir gün aṣḥâb bir yire cemʿ oldılar

Yâ ʿAlî diñle sözümüz didiler

---

[23] *İlk kelimeden sonra gelen "bir" vezin gereği çıkartılmıştır.*

251. Hz.peygamber, bir yerde söyleşirken kimi görse onlara söylerdi.

[24] *Vezinde aksama vardır.*

252. Hürmet böyle mi olur; hani beraberlik, hani dostluk, sohbet ve sözler?

253. O değil miydi bize şefâat gösteren bu dünyada esirgeyen.?

254. Ey yürek, kara kara kan ol ve o güneş yüzlü ay gibi sultan için yan.

[25] *Vezinde aksama vardır.*

255. Böyle deyip daima ağlardı; o güzel yüzlü sevgilinin gözlerinden nil nehri gibi yaş akardı.

[26] *"Aġladı" kelimesinden sonra gelen "ol" vezin gereği çıkartılmıştır. Müstensih "nîk-vâr" yazmasına rağmen anlam bozulduğu için "nil-vâr" olarak değiştirildi.*

256. Bir gün ashabın birinin evinde toplandırlar. Ya Ali! Dinle sözümüzü dediler.

257.Di kerem eyle digil ol gül-ʿizâr
Gice gündüz aġlamasun zâr [u] zâr
[s.13b]

258.Aglamaḳla ele girseydi resûl
Yâhût cân virmegile ol pür-uṣûl[27]

259.Aġlayuban vireyidük cânımuz
Tek ele gireyidi cânânımuz

260.Lîk bu ḥükm-i ḥüdâdur nidelüm
Buñâ râżî olalum ṣabr idelüm

261.Geldi didi bu sözi ol dem ʿAlî
Fâṭıma aġladı didi iy velî

262.Yirüñ altında yata şâh-ı Resûl,
Nice aġlamayup olmayam melûl

263.Âh idüp bir kerre düşdi [ol] yire
Yoġıdı [kim]ʿaḳlı kendüyi dere

---

257. Kerem eyleyip ona söyle, ah edip inleyerek gece gündüz ağlamasın.

258. O peygamber, ağlamak ve inlemekle ya da can vermekle ele geçseydi.

[27] Metinde "ağlamak ile" yazmasına rağmen vezin gereği "ağlamakla" şekli tercih edilmiştir.

259. Geri gelecek olsa ağlayarak canımızı verirdik.

260. Bu Allah'tan gelen bir karardır ne yapalım? Buna razı olup sabır edelim.

261. Hz.Ali geldi ve bu sözleri söyledi. Fatma ağlayarak: ''Ey Veli!" dedi.

262. Resûl padişahımız yerin altında yatıyor; ben nasıl ağlamayıp dertli olmayayım.

263. Ah edip yere düştü ve aklı başında değildi.

264.Nice vaḳtden ṣoñra[ol] ḫayr’ul-betûl
ḳalḳdı yirinden olup ġâyet melûl

265.Didi kim diñle beni sen yâ ʿAlî
Gel kerem ḳıl ḳubbeye var ya Velî

267. Anda baña bir gömelte yapıvir
İçine daḫi anuñ gül ṣaçıvir

268.Adın anuñ beyt-i aḥzân ḳoyalum
Anda varup ḳanlu yaş aġlayalum

269.Sözini ḳıldı ḳabûl ol dem ʿAlī
Vardı bir ev yapdı anda ol velī

270.Her ṣabah anda varurdı ol nigâr
Nevḥa idüp aġlarıdı zâr [u] zâr

271.Tâ aña dek kim diyüp durdı Resûl
Alt[ı] aydan ṣoñra ıy ḫayru’l-betûl
[s.13a]

---

264. İnsanların hayırlısı üzüntülü bir şekilde bir süre sonra yerden kalktı.
265. Ya Ali beni dinle! İyilikte bulun; kubbeye git dedi.
267. Orada bana bir gömelte ev yap ve içine gül saç.
268. O evin adını hüzün evi koyalım ve kanlı gözyaşı ile ağlayalım.
269. Ali bu sözü kabul etti ve gidip bir ev yaptı.
270. O sevgili her sabah oraya gider ve ah u zar edip ağlardı.
271. O zamana kadar Resul diyip durdu. Altı aydan sonra Ey hayırlı sevgili!

272.Emr-i Ḥaḳdur baña sen gelseñ gerek
Hem benümle tâ ebed olsañ gerek

273.Çünki vaʿde yitdi ol nigâr
Ḳabrine vardı Resûluñ ḳıldı zâr[28]

274.İştiyâḳum geçdi ḥadden didi ol
Yaḳdı cânum nâr-ı hicrüñ yâ Resûl

275.Niceye dek bunda ben ṣabr ideyim
Kendüme yâ nice cebir ideyim

276.İy dirîġâ râz[ı] nice gizleyem
Vaḳtümi ben yâ nicesi gözleyem

277.Fürḳatüñ[üñ] baḥrine ben düşmüşem
Hasretüñüñ nârına [ben] düşmişem

278.Zaḥmet[ü] miḥnetlerüm çoḳdur benüm,
Daḫi hergiz tâḳatüm yoḳdur benüm

---

272. Allah'ın emridir bana sen gelsen gerek, hem de benimle sonsuz olsan gerek.

[28] *Vezinde aksama vardır.*

273. O güzel sevgilinin süresi doldu. Resûl'ün kabrine gidip ağladı.

274. Bende istek ve arzu kalmadı. Resul'ün gidişi canımı yaktı.

275. Ben bu derde ne zamana kadar sabır edip kendime eziyet edeyim?

276. Yazık ki bu sırrı nasıl gizleyeyim; yollarını daha ne kadar gözleyeyim?

277. Ayrılığın denizi ve hasretin ateşinin içine düşmüşüm.

278. Sıkıntı ve acılarım çoktur. Fakat artık dayanmaya dermanım yoktur.

279.Uş cerâḥat oldı yürek baş ile
Yüzlerümüñ nurI gitdi yaş ile

280. Uş benefşe gibi ḳaddüm oldı ḥâm
İşbu derde nice olasıdur em

281.Uş tenüm inceldi oldı [hem] hilâl,
Gitdi şâdî cânuma irdi melâl

282.Fürḳat aġusın ṭolu ṭolu kadeḥ
Nûş ḳıldı nice olam ben feraḥ

283.Çün ḥabı̄büm menzilüñ oldı turâb
Bu cihân oldur ḥarâb-ender-ḥarâb

284. Ḳâtı efġân eyleyüp dök[ül]di yâş
Eriyüp ṣu oluyazdı anda ṭaş
[s.14b]

285.Ditredi ḳabr-i ḥabı̄b-i kird-gâr
Düşdi ḳabr üstine ol dem ol nigâr

---

279. Öyle ki yüreğim acılar ile dolu ve artık gözlerimde ışık dahi kalmadı.
280. Menekşe gibi sararıp soldum; bu derde nasıl bir derman vardır?
281. Tenim incelerek hilal gibi oldu; sevincim gitti ve canıma sıkıntı düştü.
282. Ayrılık zehriyle dolu kadehleri içtim; artık nasıl rahat olayım.
283. Habı̄b'in gideceği yer toprak oldu. Bu yüzden cihan harabe bir yer haline geldi.
284. Çok feryat ile gözlerinden yaş dökülüp gözyaşı taş gibi oldu.
285. Hakk'ın Habibinin kabri titredi, o zaman sevgili kabrin üzerine düştü.

286. Ḳabr içinden Muṣṭafâ vü müctebâ
Didi kim iy nûr-ı ʿayn[um] merḥabâ

287.Ḳatı müştâḳam ciger kûşem saña
Vaʿde yitdi gelisersin sen baña

288.Şâẕ oluban ṭurdı yirinden revân
Vardı eve ol dem içinde hemân

289.Başladı kendözini ḳavşurmaġa
Hem evüñ için ṭaşun devşürmege

290.Gördiler anı Ḥüseyinile Ḥasen
Didiler iy ana bugun n'oldı sen

291.Böyle taʿcîl maṣlaḥat nedür size
Luṭfuñuzdan bir ḫaber virgil bize

292.Bu sözi çünkim bulardan diñledi
Derdile âh eyleyüben iñledi

293.Gelüñ oġullar didi ṭoluġuban
Yanına geldi Ḥüseyin ile Ḥasen

---

286. O Müctebâ ve Mustafa: ''Ey gözümün nuru merhaba!'' dedi.
287. Ciger köşem senin gelmeni çok arzuluyordum; bana gel vaktin artık doldu.
288. O zaman yerinden derhal doğruldu ve hızlıca evine gitti.
289. Evin içini toplayıp kavuşmayı beklemeye başladı.
290. Hasan ile Hüseyin annelerini görüp: "Bu gün ne oldu sana" dediler.
291. Sizi böyle acele ettiren iş nedir? Lütfederek bize haber verin.
292. Bu söyledikleri sözü dinleyip dert ile ah edip inledi.

294.Birin aldı bir dizine ol ana
Bir dizine birin aldı hem yana

295.Öpdi gözlerini sürdi yüzüni
Yüzine sürdi olaruñ yüzüni

296.Yüzlerine baḳdı ve çoḳ aġladı
Yüregüñ ṭaşdan degülse aġladı

297. Didi iy cânum oġullar nideyim
ḳanġı derdüm size[ben] şerḥ ideyim
[s.14a]

298.Vaʿde yitdi biliñüz bu dem hemân
Dedeñüz gel didi uş oldum revân

299.Uş ecel irdi baña vâ ḥasretâ
Sizden ayrılursam vâ fürḳatâ

300.İy ʿaceb tozlanıcaḳ başuñüzi
Kim yuyısar ya kim ohşayısar sizi

---

293. Gelin oğullar deyince Hasan ile Hüseyin hemen yanına geldiler.
294. Birini bir dizine diğerini öbür dizine oturtturdu.
295. Gözlerini öptü ve yüzlerini kendi yüzlerine sürdü.
296. Yüzlerine baktı ve çok ağladı; Yüreği taştan olmayan buna ağlar.
297. Ey canım oğullarım, bu derdimi size nasıl açıklayayım, dedi.
298. Vaktim doldu bunu biliniz, dedeniz bana gel dedi.
299. Bana artık ecel geldi; Sizden ayrılırsam bana hasret ve ayrılık vardır.
300. Acaba tozlu başınızı kim yıkayıp sizi okşayacak.

301.Sâçuñızı kim ṭarayısar sizûñ

Gözleriñuz kim sürmeleyiser sizûñ

302.Ömrümüñ ṣoñ günüdür bugün benüm

Size ḳurbân olsun uş cânum benüm

303.Yuyayum bugun sizuñ başlaruñuz

Hem ṭarayayum güzel saçlarınuz

304.Ah idip durdı yerinden aġlayu

Fürḳat odıy[ı]lan yüregün ṭaġlayu

305.Başladı yudı ṭaradı saçların

Dökdü anda ḳanlu gözler yaşların

306.Ṭaşradan ol dem girüb geldi ʿAlî

Ol nigârı gördü aġlar ol Velî

307.Didi ya Fâṭıma n'oldu saña

Niçün aġlarsın ḫaber virgil bana

308.Niçün söylemezsin ya ḥalâl

Eydi virgil baña nedür iş bu ḥâl[29]

---

301. Saçınızı kim tarayıp, sizin gözlerinize kim sürme sürecek.

302. Size canım kurban olsun; bu gün ömrümün son günüdür.

303. Bugün sizin başlarınızı yıkayıp o güzel saçlarınızı tarayayım.

304. Yerinden doğrularak ah edip ağladı; ayrılığın ateşi yüreğini dağladı.

305. Saçlarını yıkayıp tarayınca gözlerinden kanlı yaşlar dökmeye başladı.

306. Ali o zaman dışarıdan gelince Fatma'yı ağlarken gördü.

307. Dedi: Ya Fatma neden ağlarsın! Sana ne oldu?

309.Dir ʿAlī ye Fâṭıma diñle beni

Bâḳi dutsun Ḥaḳḳ bu dünyâda seni

310.Babam ol dem vaʿde itmişdi baña

Oldu ol vaʿde bugun nidem saña

[s.15b]

311.Sen esen ḳal ben yöneldüm giderem

Saña Ḥasenle Ḥüseyni ışmarlaram [30]

312.Bu iki körpe ḳuzılarum iy cân

Ḥoşça dutġıl dilegüm budur hemân

313.İş bu sözleri işitdi çün ʿAlī

Âh idüp aġlardı anda ol Velī

314.Geçdi ol gün gice oldı ol niġâr

Didi kim iy ḫâlıḳ-ı perverd-i gâr

315.Saña sıġındum ilâhî ḥâlümi

Virmege âsân ḳılıvir cânumı

---

[29] *Vezinde aksama vardır.*

308. Ey helâlim! Bu hallerin nedir, bana neden söylemezsin?

309. Fatma Ali'ye söyledi: Allah bu dünyada sana uzun ömürler versin.

310. Babam bana kavuşmayı vaat etmişti ve bugün zamanım doldu; sana ne diyeyim?

311. Sağlıcakla kal, artık ben gidiyorum; sana Hasan ile Hüseyin'i ısmarlıyorum.

[30] *Vezinde aksama vardır.*

312. Bu iki evladımın gönlünü hoş tut, senden dileğim budur.

313. Ali bu sözleri duyunca ah ederek ağladı.

314. O gün ve gece geçti; sevgili Fatma dedi ki: Ey besleyip büyüten Yaratıcı!

316.Böyle didi vü hemân âh eyledi

Rûḥını teslîm-i Allah eyledi

317.Aḫşamıla yatsu arasında vefât

Eyledi ol bint-i sırr-ı kâʿinât

318.Ḳoḳdı ol dem misk[ü] ʿanberle gül-âb

Ditredi üstüne anuñ âfitâb

319. Ẓâhir oldı ev[n]üñ içinde nûr

Ṭoldı anuñ içi ervâḥıla ḥûr

320.Hem Ḥadîce rûḥ-ı Ḥavvâ rûḥıle

Rûḥ-ı Meryem Âsiyâ rûḥı bile

321.Sâre Hâcer rûḥ[ı] ḥâżır oldılar

Ol nigâruñ üstine aġlaşdılar

322.Ḥâżır oldı enbiyâ ervâḥ[ı] hem

Zī̄-mübârek saʿat[ü] ḳutlu ḳadem

---

315. Ey Allah'ım! Sana sığındım, canımı kolayca vermeyi nasip et.

316. Böyle dedikten hemen sonra ah çekip ruhunu Allah'a teslim etti.

317. O kâinatın sırrının kızı, akşamla yatsı arasında vefat etti.

318. O zaman bütün her yer misk-i amber koktu; onun üzerine güneş titredi.

319. Evin içine görünen bir nûr doldu ve onun ruhu özgür kaldı.

320. Hatice, Havva, Meryem, Asiye rûhları ile

321. Sâre ve Hacer 'in ruhları toplanarak o sevgiliye ağlaştılar.

322. Bütün Evliya ve Peygamberler o mübarek saatte hazır oldu.

323.Üstüne vardı ʿAlî eyledi yas
Ḳanlu yaş dökdi gözinden ṭas ṭas

[s.15a]

324.Didi iy cânum oġullar geliñüz
Anañuz gitmiş cihândan biliñüz

325.Geldi yanına Ḥüseyinile Ḥasen
Gördiler gitmiş cihândan ol Ḥasen

326.Ol ikisi ṣarmaşup aġlaşdılar
Ḥasretile birbirin bileşdiler

327.Didiler bu iş durur gayet ʿaceb
Bir ʿacebdir ḳalmazısavuz ġarīb

328.Ḳalbimüze düşdi fürḳat ḳorḳusı
Geldi bize hem yetîmlik ḳoḳusı

329.Dedemüzgitdi [vü] biz kalduḳ ḥazîn
Sen de gitdüñ bize kim olsun emîn

---

323. Ali yas ile yanına varıp gözlerinden tas tas kanlı yaş döktü.

324. Dedi: Ey canım oğullar geliniz, anneniz dünyadan göç etti biliniz.

325. Hasan ile Hüseyin yanına geldi; o güzeli gördüler ki dünyadan göç etmiş.

326. O ikisi sarmaşıp ağlaştılar; birbirini hasretle paylaştılar.

327. Bu nasıl garip bir iştir ki biz öksüz ve garip kaldık, dediler.

328. Bize yetimliğin kokusu geldi ve kalbimize ayrılığın korkusu düştü.

329. Dedemiz gidince hüzün içinde kaldık; sen de gittin, bize kim sahip çıksın.

330.N’oldı nergiz gözlerüñ yumduñ aña
Fürḳat odına bizi yaḳduñ yana

331.Ḥasret ile yaralanmuş anamuz
Fürḳat ile pârelenmiş anamuz

332.Baġrı başlu gözü yaşlu anamuz
Şems yüzlü mâh ḳaşlu anamuz

333.Gözyaşına ġarḳa varmış anamuz
Başı cânı şâh[a] virmiş anamuz

334.N’oldı böyle ḳatı yanmışsız bugün
Urduñ yana yüregümüze dögün

335. Gözyaşıla yir yüzin ışladılar
Analarınuñ yasın yasladılar

336.Er ü ḫatun ol gice cemʿ oldılar
Ḥasret odına yanup şemʿ oldılar

[s.16b]

---

330. Ne oldu gözlerini yumdun ve bizi ayrılık ateşiyle yaktın anne?

331. Annemiz, hasret ile yaralanmış, ayrılık ile parçalanmış idi.

332. Annemiz, bağrı taşlı, gözü yaşlı, güneş yüzlü, ay kaşlı idi.

333. Annemiz, gözyaşına boğulmuş, başını, canını şaha vermiş idi.

334. Bugün size ne oldu ki böyle yanmışsınız. Yanan yüreğimize düğüm attınız.

335. Gözyaşı ile yeryüzünü ıslatıp annelerinin yasını tuttular.

336. O gece erkekler ve kadınlar toplanıp hasret ateşiyle yanıp mum oldular.

337.Ḥalvet itdiler anu ol dem hemân
Yumaġa hem meşġûl oldılar revân

338.Misk[ü] ʿanber [i]le buḫûr itdiler
Aġlaşup üstine ṣaflar tutdılar

339. [pes]Yudılar ṣardılar kefen
Ḳatına geldi Ḥüseyn ile Ḥasen

340.İkisi ṣarmaşuban ögrüşdiler
Üstine analarınuñ düşdiler

341.Öpdiler [ol] yüzin efġân itdiler
Aġladılar yaşların ḳan itdiler

342.Ol güzeller şâh[ı] açdı gözlerin
Her birin oḫşadı öpdi yüzlerin

343.Gögsüne başdı [vü] ḳoçdı anları
Yaḳdı ḥasret od [yı]la cânları

344.Bir ḳıyâmet itdi ol gice îy yâr
Anda oldı bir ḳıyâmet âşikâr

---

337. O an başbaşa kalıp hemen onu yıkamaya başladılar.
338. Misk ve anber ile tütsüleyip ağlaşarak üstüne saf tuttular.
339. Onu yıkayıp kefene sardılar; Hasan ile Hüseyin yanına geldi.
340. İkisi birbirinden ayrılmayarak sarıldılar; analarının üzerine düştüler.
341. Yüzünü öpüp kanlı yaşlar dökerek feryat ile ağladılar.
342. O güzeller şahı gözlerini açarak her birinin yüzünü okşayıp öptü.
343. Onları göğsüne bastırıp göçtü ve hasret ateşiyle canlarını yaktı.

345.Ditredi ʿarşıla kürsî hem felek
Anuñ için aġladı cümle melek

346.Geldi Ḥaḳdan bir nidâ kim yâ ʿAlī
Ḳaldur üstinden oları yâ velī

347.Pâre pâre olmasın çarḫ-ı felek
Yanmasun ḥasret odına her melek

348.Anları ḳaldurdı üstinden revân
Oldılar meşġûl namâzına hemân

349.Didi ol demde Ebû Bekre ʿAlī
Siz ḳılıvirüñ namâzıñ iy velī
[s.16a]

350.Ḳıldılar anuñ namâzın ol gice
Ḳudretin gör Ḥaḳḳuñ diñle nice[31]

351.İltdiler ol dem Resûlüñ yanına
Kim bulışduralar anı canına

---

344. Ey yâr! O zaman kıyamet olacağı belli oldu ve o gece bir kıyamet koptu.
345. Arş, kürsü ve felek titreyip onun için bütün melekler ağladı.
346. Hak'dan bir nidâ geldi ki, Ya Ali! Onları üzerinden kaldır Ya veli!
347. Gökyüzü parça parça olmasın ve bütün melekler hasret ateşiyle yanmasın.
348. Hemen onları üstünden kaldırıp namazı ile meşgul oldular.
349. O zaman Ali, Ebu Bekir'e: Ey veli! Siz namazını kıldırın, dedi.
[31] *Vezinde aksaklık vardır.*
350. O gece onun namazını kıldılar; Allah'ın gücünün nasıl olduğunu dinle.
351. O zaman Resûl'ün yanına götürüp onu sevdiğiyle kavuşturdular.

352.Dilediler ʿâdet üzre hem anı
Ḳabrine ḳoyalar ol görglü teni

353.Gördiler faḫr-i cihân ol pür-ṣafâ
Murtażâ vü müctebâ vü Muṣṭafâ

354.Ol mübârek ellerin ol dem hemân
Ḳabri içinden çıḳardı nâ-gehân

355.Ḳoçdı vü didi gözüm nûrı saña
Key ḳatı müştâḳ idüm irdüñ baña

356.Aldı elinden ʿAli'nüñ Muṣṭafâ
Ḳaldı ḫayretde ʿAliyyüʿl-Murteżâ

357.Çün Resûl aldʿol dem anı yanına
Ḳıldılar medḥ[ü] ṣenâlar cânına

358.Gördiler ol ḥâli anda câziʿûn
Didiler innâ ileyhi râciʿûn[32]

---

352. Adet üzerine o görkemli bedenini kabre koydular.

353. Cihanın en değerlisi, gönle sefa veren, seçilmiş Mustafa'yı gördüler.

354. O zaman mübarek ellerini ansızın kabrin içerisinden çıkardı.

355. Ahirete göçtü: Ey gözümün nuru seni çok istiyordum ve bana ulaştın, dedi.

356. Mustafa, Ali'nin elinden aldı ve Aliyyü'l-Mürtezâ hayret içerisinde kaldı.

357. Resûl o zaman onu yanına aldı; canına övgülerde bulundular.

[32] *"Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler."(Kur'an-ı Kerim 2/156)*

358. Onun halini görüp, "Allaha döndürüleceğiz." dediler.

359.Fân[i] cismi ḳodı ol ḫayruʿn-nisâ
İtdi menzil milket-i dârüʿl-beḳâ

360.Zī-saʿâdet ehlidür şol kimsene
Ḳalb[i] dola ḥubb-ı âl-i Muṣṭafâ

361.Çünki gitdi ehl-i beyt-ı Mürtażâ
Gördi anlar kerbelâda çoḳ belâ

362.Sen kimin gâh-ı balâyı eyle cây
Tâ olasın anlaruñ ile belây
[s.17b]

363.Bizi ırağ itme olardan kerîm
Anlaruñıla bile eyle dâim

364. Ger dilersiz bulasız ʿâlī-maḳâm
Işḳ ile diñ e'ṣ-ṣelâtü ve's-selâm

365.İşbudur ḥâli cihânuñ biliñüz
Ger sizüñ varısa fehmüñüz[33]

---

359. O hayırlı kadın, ölümlü bedenini bırakarak sonsuzluk evine yol aldı.

360. Mustafa'nın aşkıyla kalbini dolduran sa'âdet ehlindendir.

361. Aliyyü'l-Murtaza'nın ailesi, Kerbelaya gidince çok belalara uğradılar

362. Sen onları belaya uğradıkları zaman kurtar ve belalardan uzak tut.

363. Ey kerem sahibi bizi onlardan uzak bırakma, onları bize her zaman yakın et.

364. Eğer yüce bir makam bulmak isterseniz, aşk ile salat ve selam söyleyin.

[33] *Vezinde aksama vardır.*

365. Cihanın hali budur; eğer idrak etmeyi bilirseniz anlarsınız.

366.Muṣṭafâdan ʿibret aluñ siz daḫı
Biriñüz ḳalmayıser Teñri haḳı

367.Her ne deñlü çoḳ yaşarsa bir kişi
ʿÂḳibet ölmek durur anuñ işi

368.İmdi ölmedin gelüñ eyleñ yeraḳ
Tâ ki ḥażretde yüzüñüz ola aḳ

369.Teñri ḳulluġına meşġûl oluñuz
Nefse ḳul olmañ Ḥaḳa ḳul oluñuz

370.Her kim olâ ʿâḳıl ü devletlü er
Vaʿiż ü nâṣıḥ aña ölüm yiter

371.Bilir iken kim ölürüz ʿâḳibet
Çüriyüp ṭopraḳ oluruz ʿâḳıbet

372.Gör ki Ḥaḳḳa dönmişümüz var mıdur
Fısḳdan artuḳ hîç işimüz var mıdur

373.Bir yaramaz fiʿl[i] taġyîr itmedük
Âḫiret bâbında tedbîr itmedük

---

366. Mustafa'dan ibret alın, biriniz dahi Tanrı'nın hakkı olarak sağ kalmayacak.
367. Bir kişi her ne kadar çok yaşasa da sonunda o da ölecektir.
368. Şimdi boş işlerle uğraşıp, gönül eğlendirmeyin ki ahrette yüzünüz ak olsun.
369. Hakk'ın kulluğuyla meşgul olun; nefsinize kul olmayın, Allah'a kul olun.
370. Kimin aklı başındaysa ölüm ona vaiz olarak yeter.
371. Biliriz ki sonumuz ölümdür. Sonunda çürüyüp toprak oluruz.
372. Gör ki Hakk'a dönmüşümüz var mı? İsyandan, başka bir işimiz var mı?

374.Ḥaḳḳa lâyıḳ ḳılmaduḳ aʿmâlimüz
Bilmezüz kim nolıser aḥvâlimüz

375.Bize iy Ḥaḳḳ eyle tevfîḳüñ refîḳ
Tâ ki vardur bilevüz ṭoġrı ṭarīḳ
[s.17a]

376.Nefsimüz elinden olmışuz esîr
Bu esîrlikden bizi ḳurtarıvir

377.Nefse uyup işledik bî-ḥad günâh
Bilmezüz kim ne ḳılavuz yâ ilâh

378.Yüz ḳaraların ḳazanduḳ dünyada
Bu ḥacâletler ʿaceb nice gide

379.Ger ʿinâyet irmeye senden bize
Yir ü gök ehl-i ḳamu bizden beze

380.Umaruz senden ʿinâyetler ola
Raḥmet irişe saʿâdetler ola

---

373. Bir yaramaz işi düzeltip ahiret için tedbir almadık.
374. Hakk'a layık ameller işlemedik, halimiz ne olacak bilemeyiz.
375. Ey Allah'ım! Bize yardımını yoldaş eyle ki bizi doğru yola ulaştırsın.
376. Nefsimizin elinde esir olduk; bu esirlikten bizi kurtar.
377. Allah'ım nefsimize uyup sınırsız günah işledik, kılavuzu bilmedik.
378. Dünyada günahlar kazandık; bu utançla acaba nice gideriz?
379. Yer ve gök ehli bizden bezmiş durumdadır. Senden bağışlanma ve günahlarımızın affını isteriz.
380. Rahmete ulaşıp saadet bulmak için, senden bağışlanma umarız.

381.Bir bölük bī-çâre miskîn ʿâṣiyüz
Ḳulluġuñda ḳâṣir u hem ḳâḍiyuz

382.Sana lâyıḳ bir ʿamel hiç bizde yoḳ
İlle ʿiṣyân ile noḳsân var çoḳ

383.Cümlemiz ʿiṣyânımuzı bilmişüz
Ḥażretüñe raḥmet uma gelmişüz

384.Ḳapuna eksikligile irdük uş
Yüzümüz ḳara elümüz daḫı boş

385.Ger senüñ ḳapuñdan olur ise red
Bize ayruḳ kimden oluser meded

386.Gerçi kim ʿiṣyânumuz key çoḳ durur
Varacaḳ ayruḳ yerümüz yoḳ-durur

387.Bize ger raḥmet ḳıl [e]ger oda yaḳ
Gitmeyiserüz ḳapuñdan bir ayaḳ

---

381. Bir takım çaresiz, kulluğa uzak hem de miskin isyankârız.
382. Bizde sana layık bir amel olmadığı gibi eksiklik ve isyankârlık çoktur.
383. Bütün günahlarımızı anladık ve kapına bağışlanmak için geldik.
384. Kapına eksiklik ile elimiz boş ve yüzümüz kara bir şekilde geldik.
385. Eğer sen bizi kapından çevirirsen bizi kim bağışlar?
386. Gerçi isyanımız çok varacak yerimiz ise yoktur.
387. Bizi ya bağışla ya da ateşte yak; biz bu kapıdan bir adım geri gitmeyiz.

388.İşigünden yüzümüz ḳaldurmazuz

Biñ pâre ḳılurısañ dönmezüz [34]

[s18b]

389.Her nʿolursavuz ḳapuñda oluruz

Ger dirilürüz ve gerçi ölürüz

390.Dâʿimâ ḳullar işi ʿiṣyân olur

Pâdişâhdan ʿafvile ʿiḥsân olur

391.Bize ḳılduñ çünki her inʿâm[ı] ʿâm

Raḥmetüñle olur ol inʿâm[ı] tâm

392.Virdigüñ inʿâmları tâm eylegil

Raḥmetüñ inʿâmını ʿâm eylegil

393.Hem Süleymânı faḳīre raḥmet it

Yoldaşın īmân yirini cennet it

394.Aña dîẕâruñı görmek ḳıl naṣīb

Cümle mü'minler ile yâ mücīb

---

388. Kapının eşiğinden yüzümüzü kaldırmayız; bin parçaya ayırsan geri dönmeyiz.

[34] *Vezinde aksama vardır.*

389. Bize ne olursa olsun kapında durur; ya dirilir ya da ölürüz.

390. Her zaman kulların işi isyan, padişahın işi ise bağışlama olur.

391. Bizi rahmetinle bağışlamak için yarattın, bizi bağışla.

392. Bizi bağışladığında tamamen bağışla, senin rahmetin çoktur.

393. Süleyman fakire rahmet et; imanlı yoldaş kılıp yerini cennet et.

394. Cümle müminlerle beraber ona sevgiliyi görmeyi nasip eyle.

395.Ol Muḥammed ḥürmetiçün kim aduñ
Anuñ adıyla ḳoşa ḳoduñ[35]

396.Ḥalḳ-ı ʿâlemden anı itdüñ güzīn
Ḳılduñ anı raḥmeten li'l-âlemīn

397.Bize anuñ ʿizzetine ʿizzet it
Fażluñ ile cümlemüze raḥmet it

398.Raḥmetüñden ger bize iḥsân ola
Pâdişâhlıġuña ne noḳṣân ola

399.Ḥaḳḳa ḥamd ile ṣenâyı bī-ḥisâb
K'oldu ḥaḳḳ ʿavnile kâmil bu kitâb

400.Teñridan yüz biñ derûnu ile selâm
Muṣṭafâ'nuñ ruḥûna her subh-[u] şam

401.Olsun âline daḫı aṣḥâbına,
Tâbiʿīn enṣâr[u] hem aḥbâbına
[s.18a]

---

[35] *Vezinde aksama vardır.*

395. O Muhammed adının hürmeti için onun adıyla adını yan yana yazdın.
396. Onu herkesten üstün kılıp âlemlere rahmet için gönderdin.
397. Bizi onun yüceliğiyle yücelt ve rahmetinle bizi bağışla.
398. Bize bağışlamandan ihsan edersen padişahlığından bir eksilen olmaz.
399. Allah'a sayısız şükür ve övgüler olsun ki onun yardımıyla bu kitap tamamlandı
400. Her akşam gönülden Mustafa'nın ruhuna yüz bin kere selam olsun.
401. Onun dostlarına, ona tabi olanlara, ona yardım edenlere, onu sevenlere selam olsun.

402.Ümmetinden râżı olsun ol muʿîn
Raḥmetullahi ʻaleyhim ecmaʿîn

403.Her ki diler raḥmeti çoḳ ḳazana
Fâtiḥa oḳuya bunı yazana [36]

404.Oḳuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetüñle yarlıġaġıl yâ ġanî

405.Yazanı her kim duaʿ ile aña
Ḥaḳḳ teʿâlâ raḥmet eyleye aña

406. Tañrı raḥmet eylesün ol cân içün
Fâtiḥa iḥsân ide yazan içün
Fâtiḥa Sene 1012 (1604)

---

402. Allah'ın rahmeti herkesin üzerine olup o yardım eden Peygamber, ümmetinden razı olsun.

403. Kim bağışlanmayı çok isterse bunu yazana Fatiha okusun.

[36] *"kim" kelimesi "ki" olarak yazılmıştır.*

404. Ya bağışlaması çok olan, bunu okuyanı, dinleyeni ve yazanı bağışlama ile hesaba çek.

405. Yazan kişiyi kim dua ile anarsa Allah onu bağışlasın.

406.Allah o can için rahmet etsin, yazan için Fatiha okusun.

KAYNAKÇA

Afzalur, R. (1996)Sîret Ansiklopedisi, İstanbul: İnkilâb yayınları, 3: 462.

Ahatlı E. (2001) Nübüvvet Mührü. Sakarya üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (3):281

Aksoy, H. (2007) Eski Türk Edebiyatı'nda Mevlidler. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (5-9):323

Albayrak, N (1993). Dînî Türk Halk Hikâyelerinden Geyik, Güvercin ve Deve Hikâyeleri -Kaynakları ve Metin Tesisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Ü.

Arvas, A. (2017) Bir Halk Kitabı Olarak Mevlidü'n-Nebī(inceleme ve metin), Sonçağ yayınları, Ankara; s.242,245

Arvas, Abdulselam, Türk Halk Edebiyatı, "9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi"(Ordu, 20-23 Kasım 2017). 49. Ankara: T. C Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları, 2019.

Bağdâdî el-Hatîb. (Tarihsiz) Târîhu Bağdâd, VII, 166. Kahire

Bakırcı, S.(2003)Mevlid Doğuşu Ve Gelişmesi, Akademik Araştırmalar Yayınları, İstanbul, s.9–14.

Canım, R. (2010)Divan Edebiyatında Türler. Ankara: Grafiker Yayınları, s.173

Çapku, A. (2015) Süleyman Çelebi'nin Mevlidine Felsefi Bir Bakış. Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi; (59):60

Demir R. (2019) Yunus Emre'nin Eserlerinde Din ve Değerler Eğitimi. Ankara: Nobel Bilimsel Eserleri Yayınları; s.45

Develioğlu, F. (2012) Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları

İpekten, H. (1988) Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ankara

Kemikli, B. (Ed). (2016). Mevlid Külliyatı, Süleyman Çelebi Vesîletü'n-Necât ve Tercümeleri. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları-1251

Koçak, Z.C. (2018) Bulut Motifinin Arkaik Temelleri ve Hz. Peygamber'i Gölgeleyen Bulut Rivayetleri: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 59:1, s.197

Ölker, P. (2016). Hz. Fatıma Destanı. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (36): 354

Pala, İ. (2013). Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü (Yirmi üçüncü baskı) İstanbul: Kapı Yayınları; s.9

Parlatır. İ.(2017). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Yargı Yay.

Pekolcay, N. (2005). Mevlid. Tasavvuf Edebiyatı Dizisi No:01. İstanbul: Sufi Kitap

Pekolcay, N. (1954) Süleyman Çelebi Mevlidi Metni ve Menşe'i Mes'elesi. Türk Dili ve Ede-biyatı Dergisi; İstanbul: s. 64.

Şahin, M, Altuntaş, H. (2011) Kur'an-ı Kerim Meâli, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

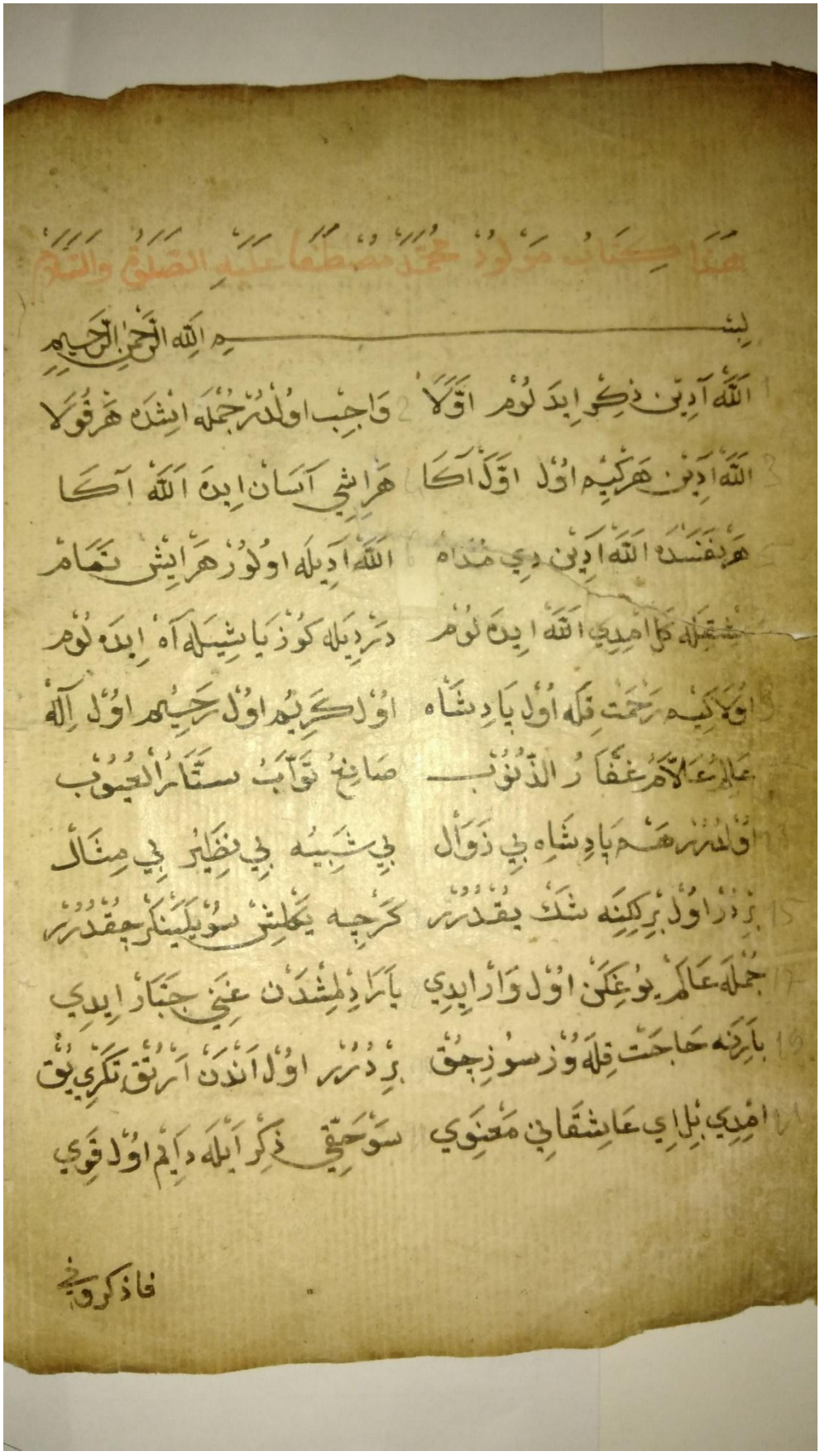
Şengün, N. (2008) Hz. Fatıma Mevlidi Ve Vesiletü'n-Necat İle Mukayesesi· C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi; (12-2): 427

Timurtaş, F.k. (1971) Mevlid Hakkında. Dini, Ahlaki, Edebi, Mesleki Aylık Dergisi; (107-8):179

Timurtaş, F.k. (1970) Mevlid. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Yüksel, Y. (2012) Beydavi Tefsiri'nde Besmele Tahlili. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi; (14-26): 91-107

EK: XVII. YÜZYILA AİT MÜELLİFİ MEÇHUL BİR MEVLİD YAZMA NÜSHASI

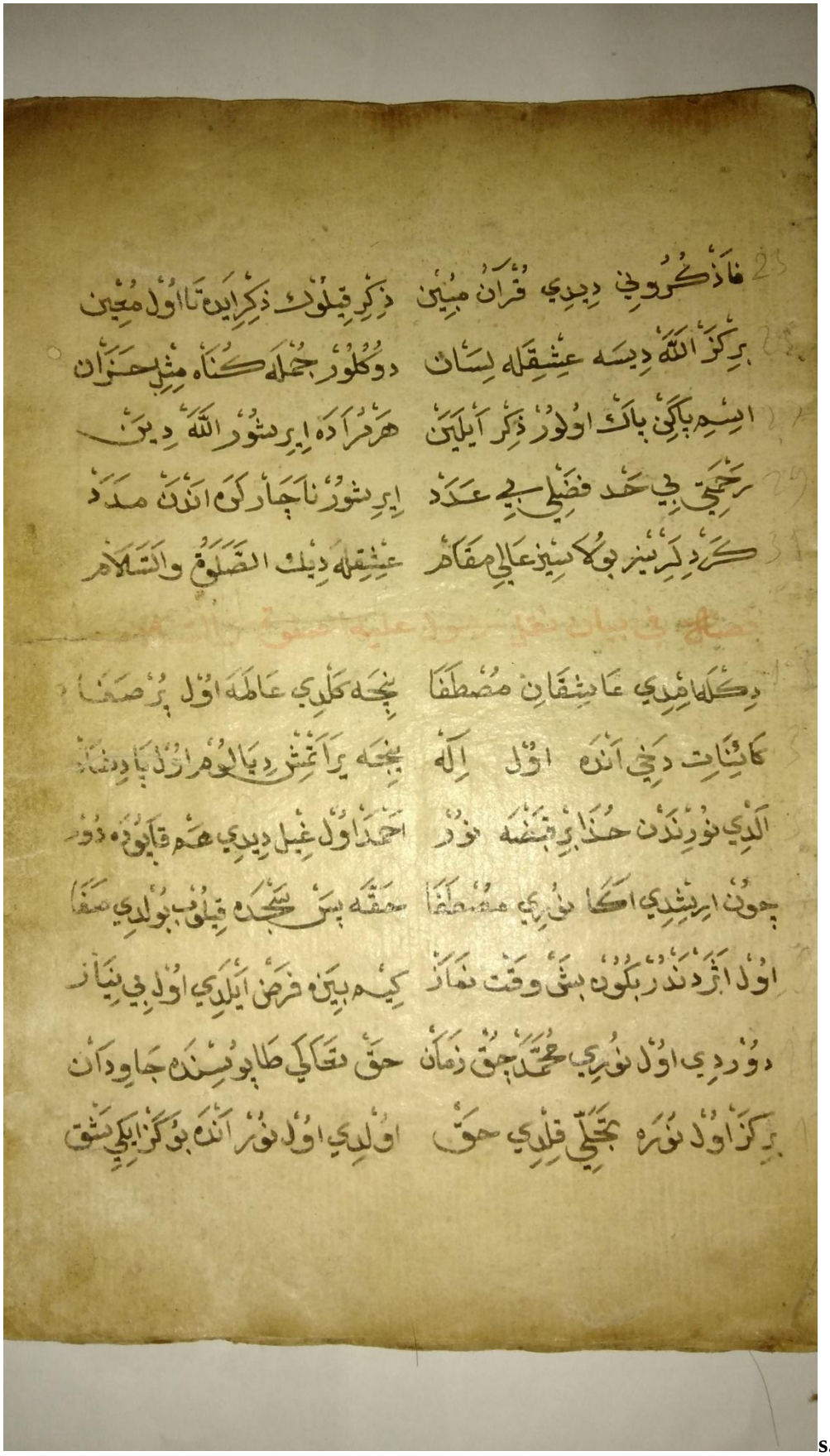

هذا كتاب مولود محمد مصطفا عليه الصلوة والسلام

بسم الله الرحمن الرحيم

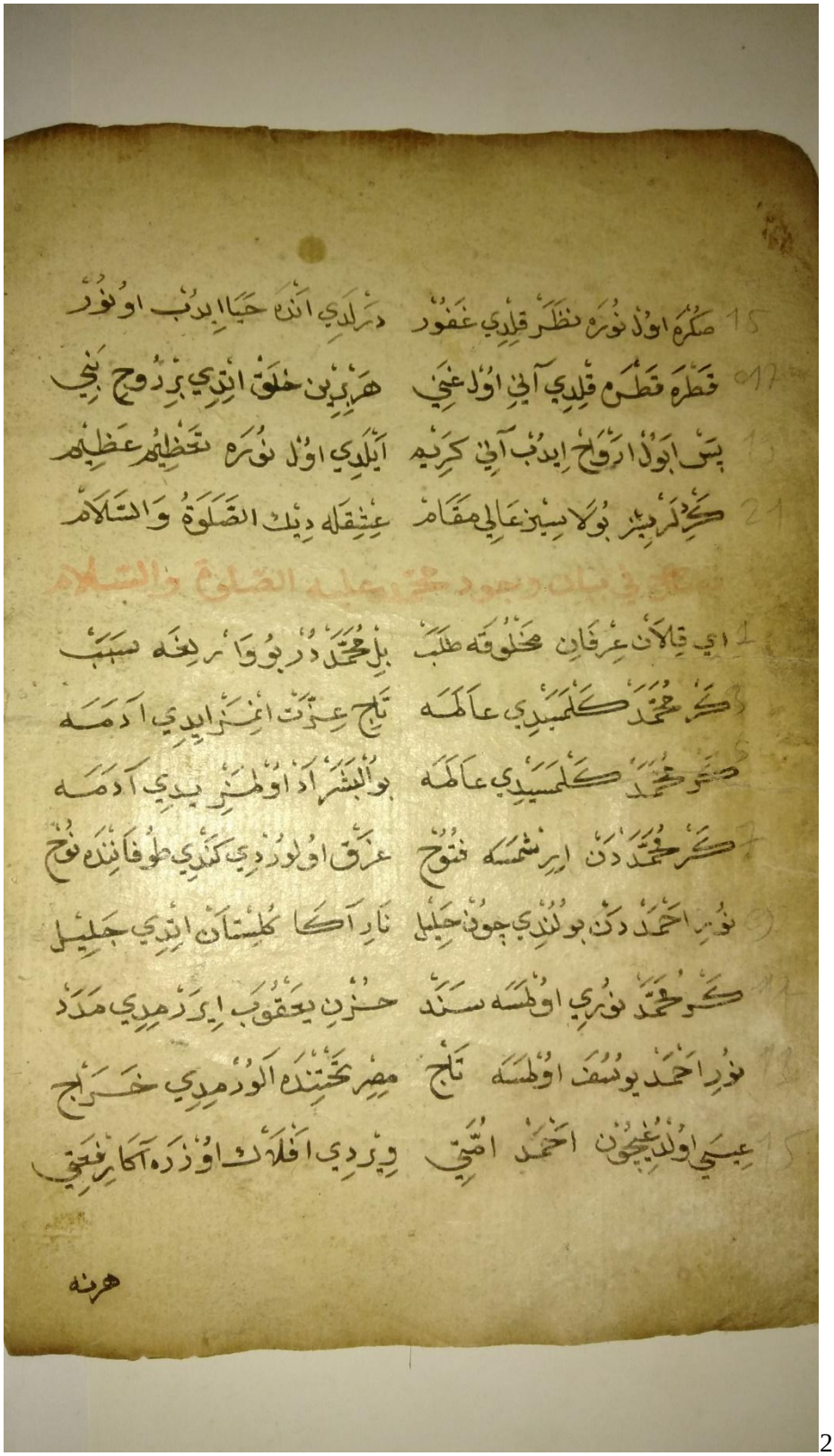
الله آدين ذكر ايدن لوم اولا — واجب اولدر جمله انشدن هر قولا
الله آدين هر كيم اول اولا آكا — هر اشي آسان ايدن الله آكا
هر نفسده الله آدين دي مداه — الله آدي له اولور هر ايشي تمام
شكر له كل امدي الله ايدن لوم — در دي له كوز ياشي له آه ايدن لوم
اولا كيم رحمت قله اول پادشاه — اول كريم اول رحيم اول آله
عالمي علام غفار الذنوب — صانع توآب ستار العيوب
اولدر هم پادشاه بي زوال — بي شبيه بي نظير بي مثال
بر در اول بر لكنه شك يقدر — گرچه يكلش سويلينكر چقدر
جمله عالم يوغكن اول وار ايدي — يارادملشدن غني جبار ايدي
يارادنه حاجت قله وز سوز چوق — بر در اول اندن آرتق تكري يوق
امدي بلي اي عاشقان معنوي — سوحيتي ذكر ايله دايم اول قوي

فاذكروني

فاذكروني ديدي قرآن مبين ذكر قيلوك ذكر ايده تا اول مبين
ذكر الله ديسه عشقله لسان دوكلور جمله كناه مثل حزان
اسم پاكي پاك اولور ذكر ايلين هر مراده ايرشور الله ديرن
رحمتي بي حد فضلي بي عدد ايرشور ناچار كن انذن مدد
كرد كريم بوكا سين عالي مقام عشقله ديك الصلوة والسلام

ديكلمامدي عاشقان مصطفا بنجه كلدي عالمه اول پر صفا
كائنات دنيي انده اول اله بنجه يراتمش ديا لوم اول پادشاه
الذي نور ندن حذا بقضه نور احمد اول غيل ديدي هم قايوده دور
چون ايرشدي اكا نوري مصطفا حقه پس سجده قيلوب بولدي صفا
اول اثر دندر بكوده بشي وقت نماز كيم بين فرض ايلدي اول بي نياز
دوردي اول نوري محمد حق زمان حق تعالي طاپوسنده جاويدان
بركز اول نوره تجلي قلدي حق اولدي اول نور انده بوكز ايكي شق

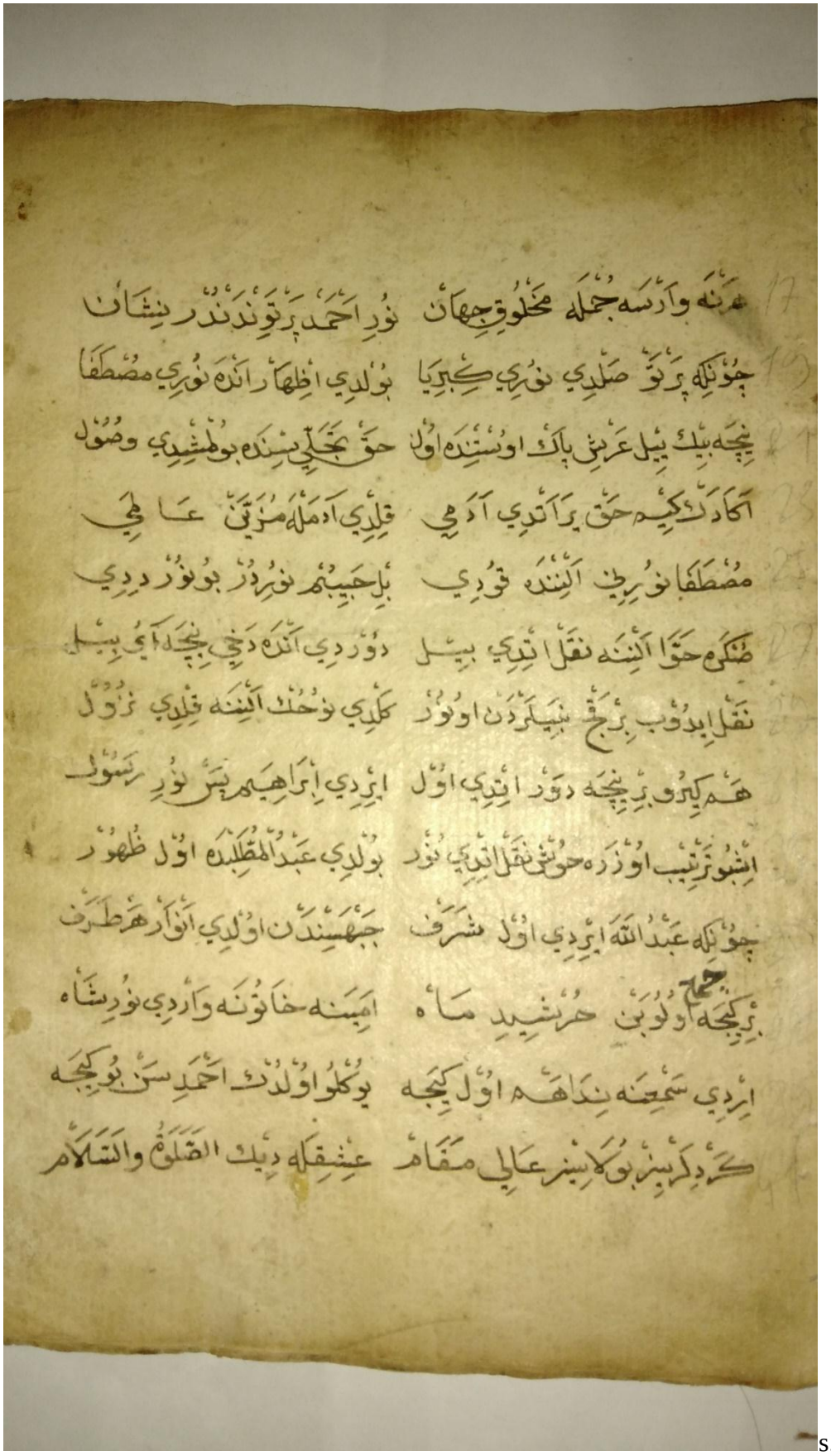

صکره اول نوره نظر قلدی غفور در لدی انک حیا ایدب او نور
قطره قطمن قلدی آنی اول غنی هر یرین خلق ایدی یر دوح بنی
پس ابولدی ارواح ایدب آنی کریم آیلدی اول نوره تعظیم عظیم
کلمه یر بولا سین عالی مقام عتیقله دیک الصلوة والسلام

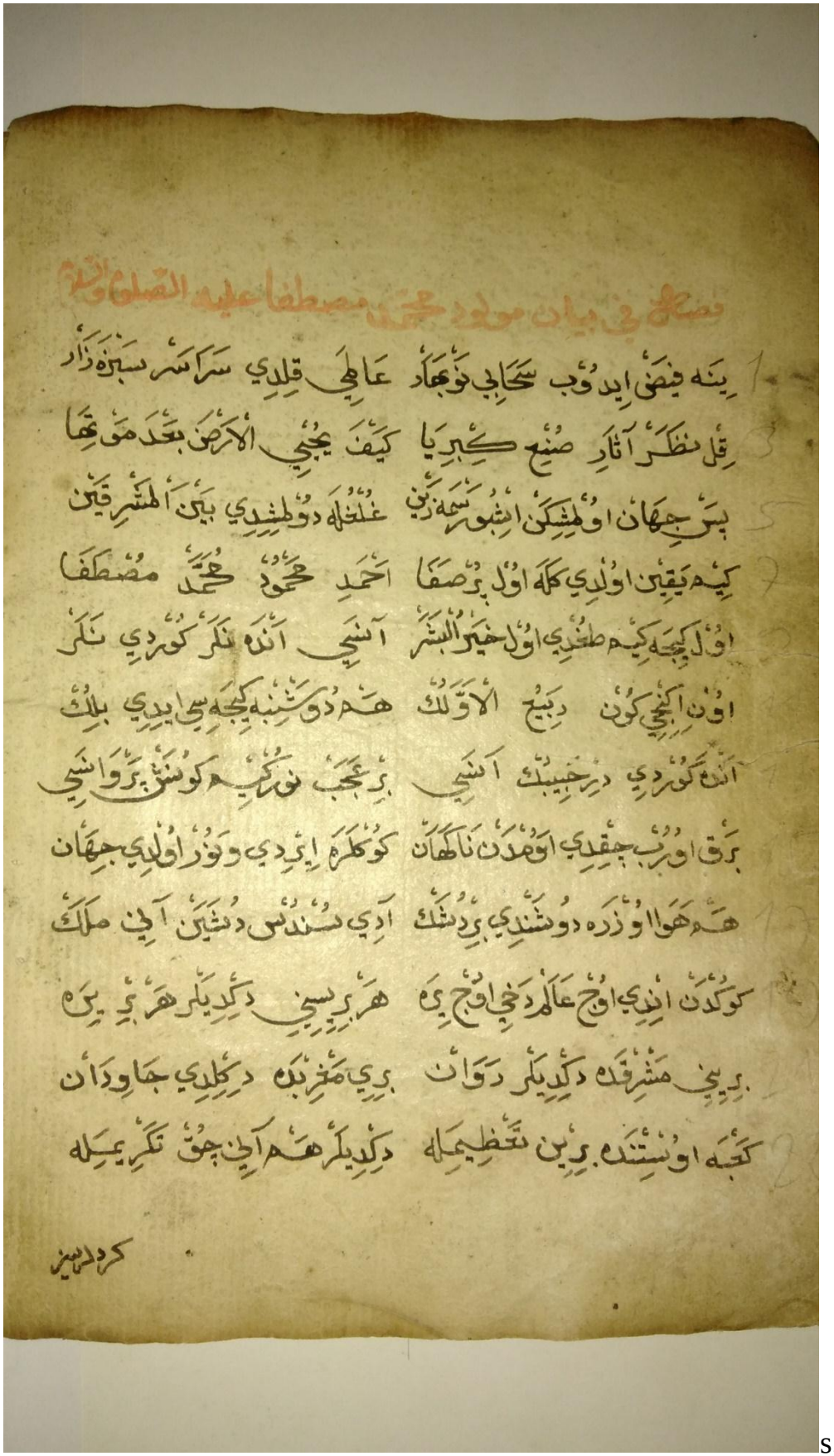
ای قالان عرفانی مخلوقه طلب بل محمد در بو وارلغه سبب
کر محمد کلمه سیدی عالمه تاج عزت اغزایدی آدمه
کر محمد کلمه سیدی عالمه بو البشر اد اولمز یدی آدمه
کر محمد دن ایر شمسه فتوح غرق اولوردی کندی طوفانینده نوح
نور احمد دن بولندی چون خلیل نار آکا کلستان ایدی جلیل
کر محمد نوری اولمسه سند حزن یعقوب ایر مدی مدد
نور احمد یوسف اولمسه تاج مصر تختنده اولورمدی خراج
عیسی اولدی محیون احمد امتی ویردی افلاک اوزره آکا رفعتی

هرنه

2.2a

s.3b

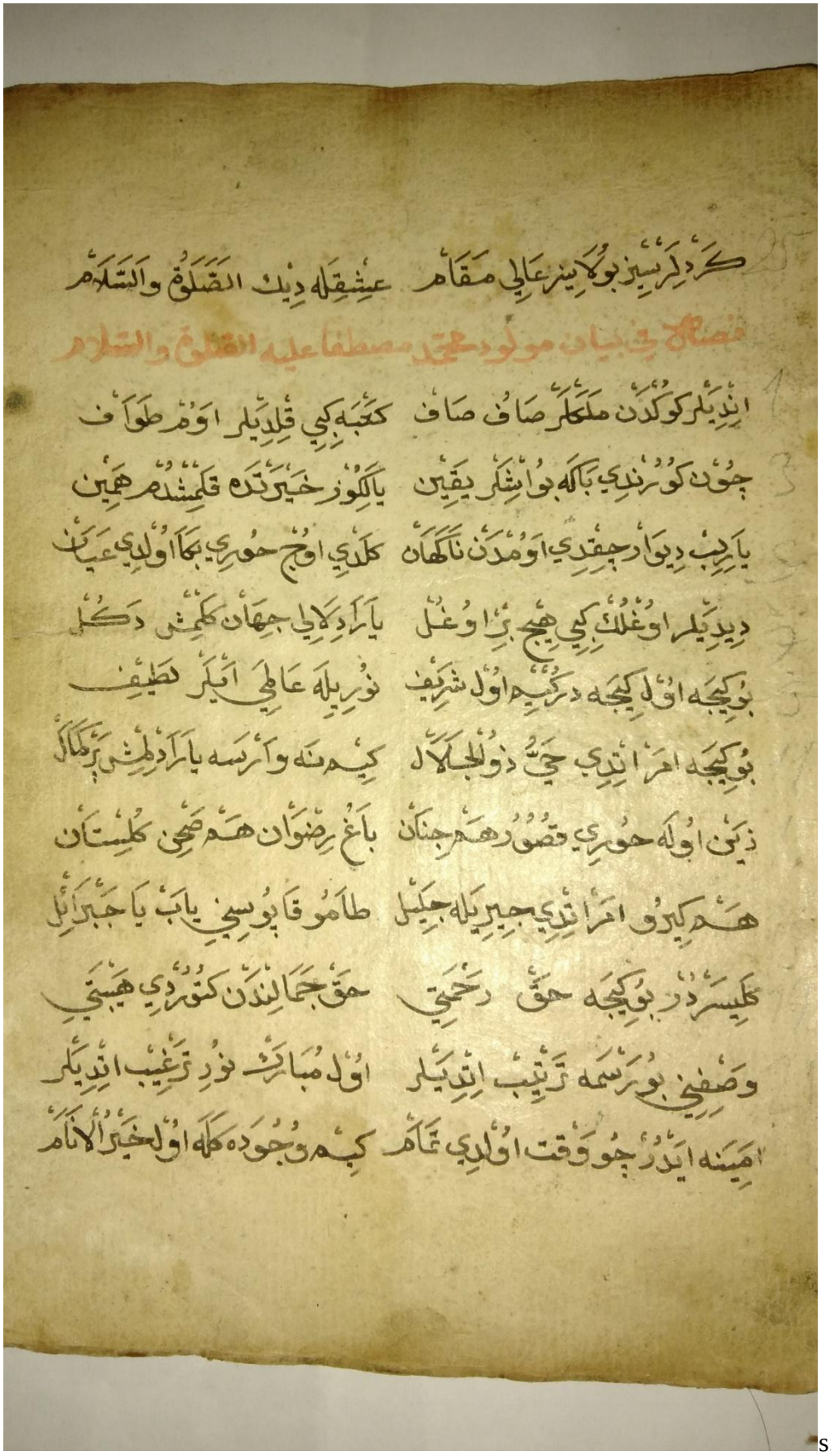

فصل في بيان مولود محمد مصطفا عليه الصلوة والسلام

ينه فيض ايدوب سحابي نوبهار عالمي قلدي سراسر سبزه زار
قل نظر آثار صنع كبريا كيف يحيي الارض بعد موتها
پس جهان اولمشكن اشبو سحه زين غلغله دولمشدي بين المشرقين
كيم يقين اولدي كله اول پر صفا احمد محمود محمد مصطفا
اول كجه كيم طغدي اول خير البشر آنسي آنده نكر كوردي نكر
اون اكنجي كون ربيع الاول هم دوشنبه كجه سي ايدي بلك
آنده كوردي دريخيبك آنسي پر عجب نور كيم كوشن پر واسي
برق اورب چقدي اومدن ناكهان كوكلم ايدي دونر اولدي جهان
هم هوا اوزره دوشندي پر دشك اردي سندس دشين آيني ملك
كوكدن اندي اوج عالم دخي اوج پر هر پرسي دكدكلر هر پر ين
پر يي مشرقده دكدكلر روان پر ي مغربده دكلدي جاودان
كعبه اوستنده پر ين تعظيمله دكدكلر هم آيني چوق تكريمله

كردايز

s.3a

كردلر سيز بولايسز عالي مقام عشقله ديك الصلوة والسلام

فصل في بيان مولود محمد مصطفا عليه الصلوة والسلام

ايديلر كوكدن ملكلر صاف صاف كعبه كي قلديلر اوم طواف

چون كورندي باكه بو اشكر يقين يا كلوز خير ته قيمشدم همين

يا رب ديوار چقدي اومدن ناگهان كلدي اوج حوري بكا اولدي عيان

ديديلر اوغلك كي هج بز اوغل يا رادلايي جهان كلمش دكل

بويجه اول كيجه دركيم اول شريف نوريله عالمي ايلر لطيف

بويجه امر ايدي حي ذو الجلال كيمسنه وارسه يا رادلمش زوال

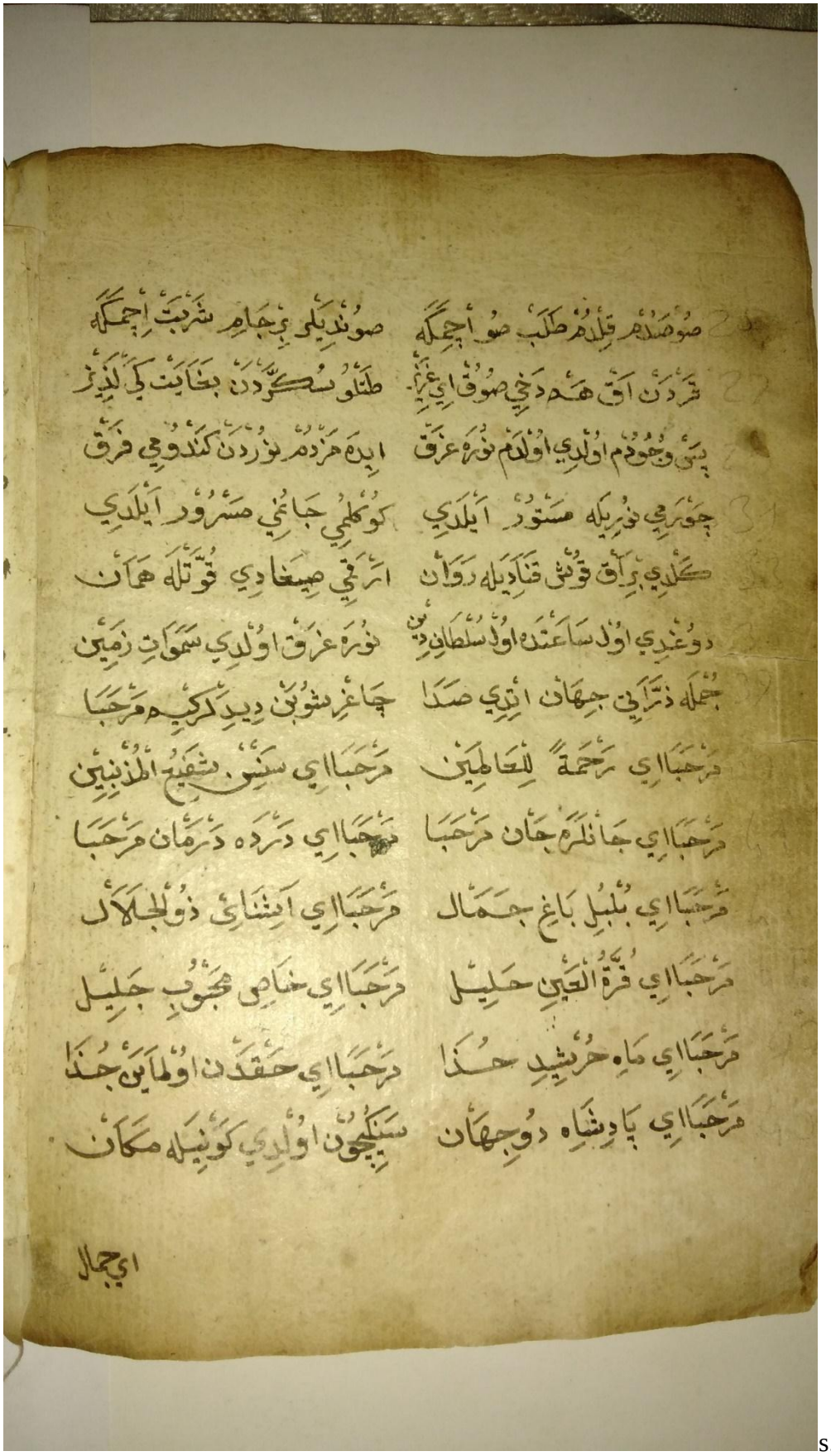
ذين اوله حوري قصورهم جنان باغ رضوان هم صحن كلستان

هم كيرو امر ايدي جبرئيل جليل طامو قا يوسيي يا جبرائيل

كليسر در بويجه حق رحمتي حق جمالندن كتوردي هيبتي

وصفني بورسمه ترتيب ايديلر اول مبارك نور ترغيب ايديلر

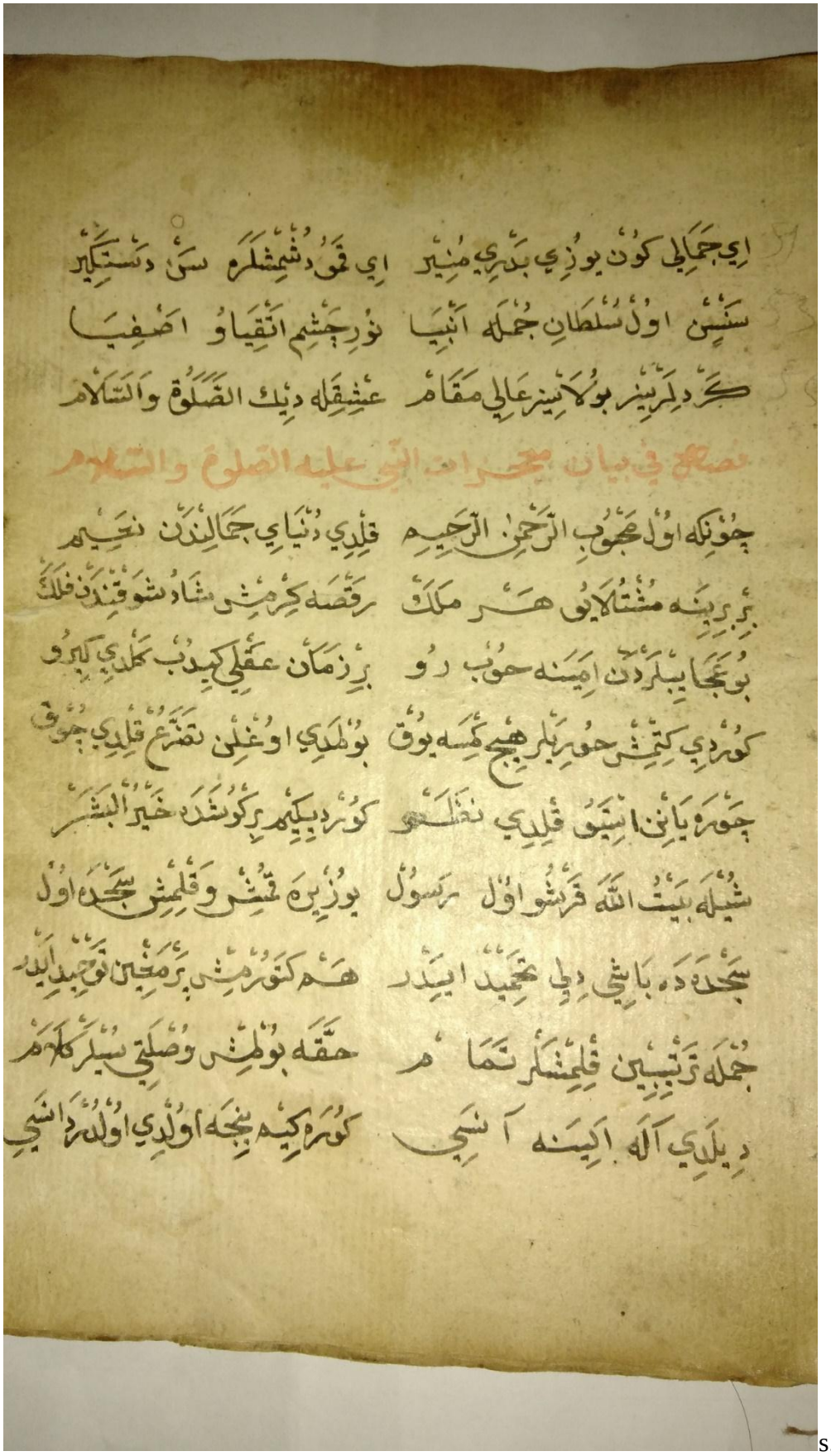
امينه ايدر چو وقت اولدي تمام كيم وجوده كله اول خير الانام

صوصدم قلدم طلب صو اچمگه صوندیلو بجامه شربت اچمگه
تردن اق هدهدی صوق ای غازی طتلو سکردن بخایت کی لذیذ
پس وجودم اولدی اولدم نوره غرق ایده مزدم نوردن کندومی فرق
چوره می نوریله مستور ایلدی کوکلمی جانمی مسرور ایلدی
کلدی براق قوتش قنادیله روان ارتمی صیغادی قوتله همان
دوغدی اولدساعتده اولدی سلطان دین نوره غرق اولدی سموات زمین
جمله ذرات جهان اتدی صدا چاغرشوبن دیدلر کریم مرحبا
مرحبا ای رحمة للعالمین مرحبا ای سنی شفیع المذنبین
مرحبا ای جانلرم جانان مرحبا مرحبا ای دردده درمان مرحبا
مرحبا ای بلبل باغ جمال مرحبا ای اشنای ذوالجلال
مرحبا ای قرة العین حلیل مرحبا ای خاص محبوب جلیل
مرحبا ای ماه خورشید حدا مرحبا ای حقدن اولماین جدا
مرحبا ای پادشاه دوجهان سنیکیون اولدی کونیله مکان

ای جمال

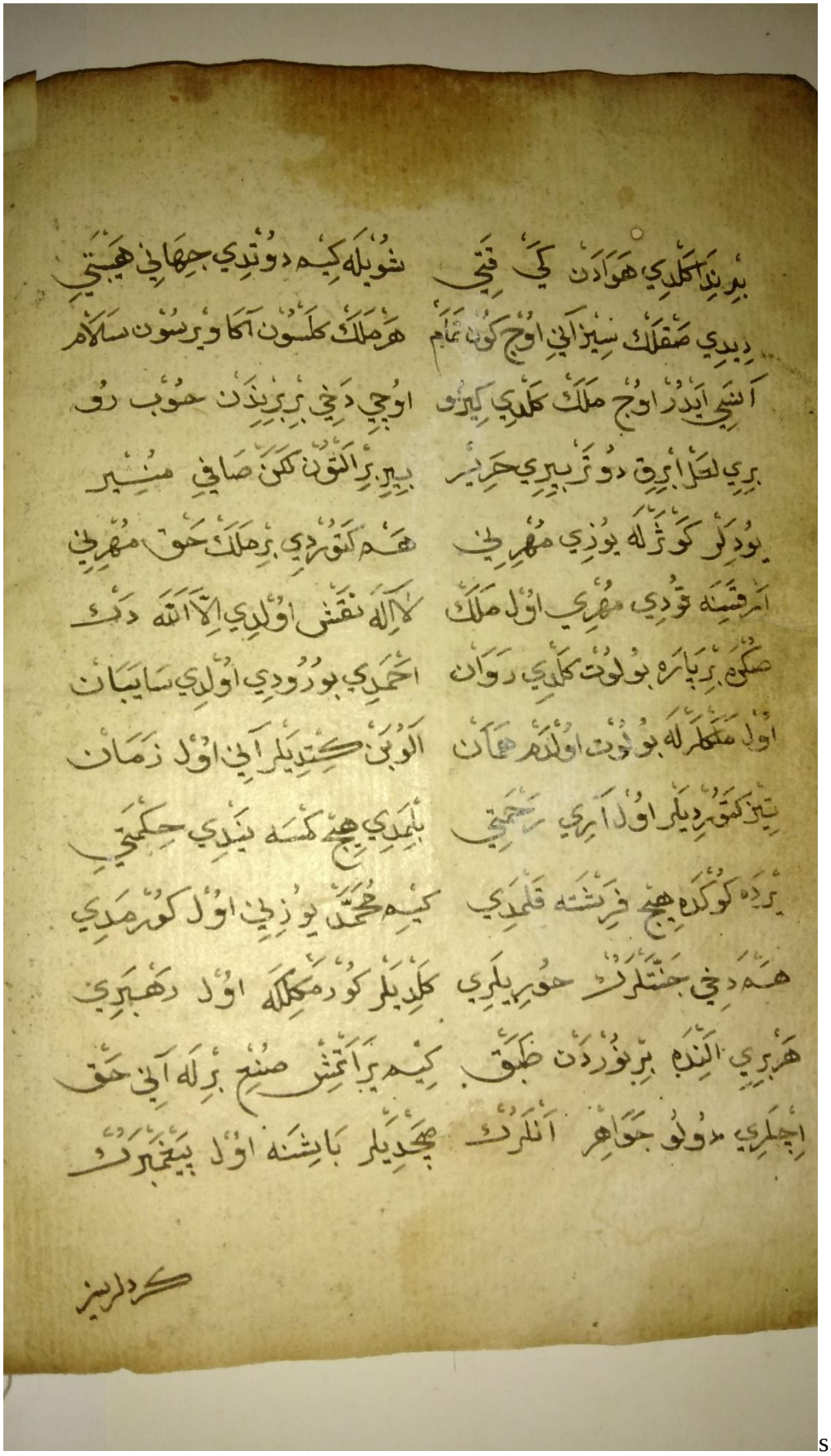
s.4a

اي جمالي كون يوزي بدري منير اي قمر دشمشلرك سن دستگير
سنسن اول سلطان جمله انبيا نور چشم اتقيا و اصفيا
كردلرينه بولاسين عالي مقام عشقله دينك الصلوة والسلام

فصل في بيان معجزات النبي عليه الصلوة والسلام

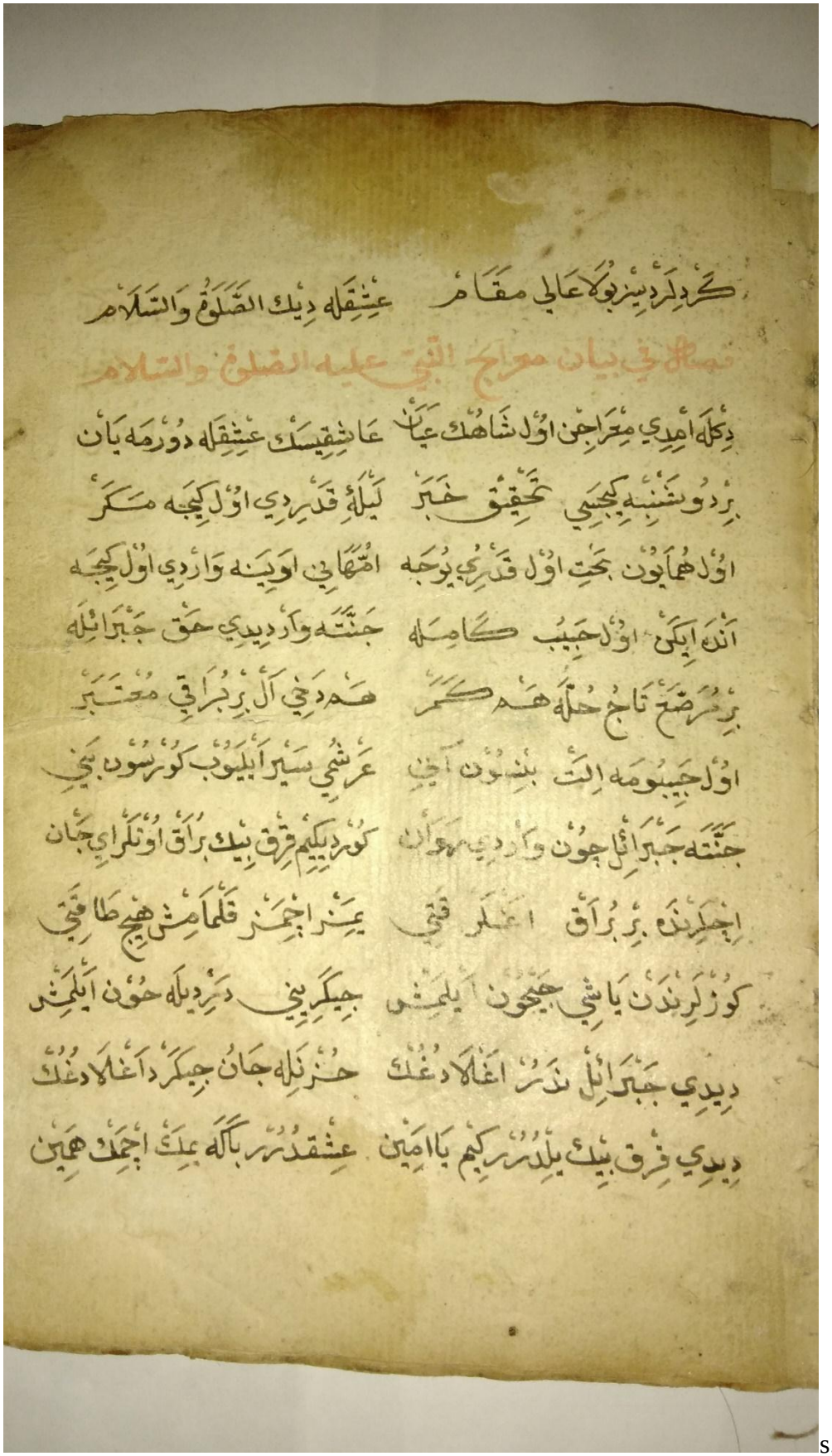
چونكه اول محبوب الرحمن الرحيم قلدي دنيايي جمالندن نعيم
بر برينه مشتلايوب هر ملك رقصه كرمش شاد شوقندن فلك
بو عجايبلردن امينه حوب رو بر زمان عقلي كيدوب كلدي يرو
كوردي كتمش حور بلر هپ كمسه يوق بولدي اوغلن تضرع قلدي چوق
حورة يا بني اينو قلدي نطق كوردي بكيم بركوشده خير البشر
شيله بيت الله قرشو اول رسول بوزين قمش و قلمش سجده اول
سجده ده باشي دلي محمد ايدر هم كنورمش برمغاين توحيد ايدر
جمله ترتيبين قلمشلر تمام حقه بولمش وصلي سيلر كلام
دلدي اله اينه انسي كورم كيم بنجه اولدي اولدر دانسي

بِرِنْدَاكْلِدِي هَوَادَن كِي قِتِي شُويلَه كِيم دُوتِدِي جِهَانِي هِيتِي
بِدِي صَقلَك سِيزَانِي اوْج كُون تَمَام هَر مَلَك كلسُون آكَا وِيرسُون سَلَام
آسَنِي اَيدُر اوْج مَلَك كَلدِي بِرُو اوْچِي دِينِي بِرِيذَن خُوب رُو
بِرِي لَعل اِبرِق دُوتَر بِيرِي حَرِير بِيرِ بِرَالتُون لَكِن صَافِي مُنِير
بُودِلُو كُوتَرلَه يُوزِي مُهرِيلِي هَم كَتُوردِي بِرمَلَك حَق مُهرِيلِي
اَرقَسِنَه تُودِي مُهرِي اوْل مَلَك لَا اِلَه نَقشِ اوْلدِي اِلَّا اللَّه دَك
صُكُن بِرپَارَه بُولُوت كَلدِي رَوَان اَحمَدِي بُورُودِي اوْلدِي سَايبَان
اوْل مَلَكلَر لَه بُولُوت اوْلدُم هَمَان اَلوبَن كِتدِيلَر اَنِي اوْل زَمَان
بِيز كَتُوردِيلَر اوْل اَرِي حَيَتِي بِلمَدِي هِيچ كِمسَه بِيذِي حِكمَتِي
بِرده كُوكدَه هِيچ فِرِشتَه قَلمَدِي كِيم مُحَمَّد يُوزِنِي اوْل كُورمَدِي
هَم دِينِي جَنَّتلَر حُورِيلَرِي كَلدِيلَر كُورمَكلَه اوْل رَهبَرِي
هَر بِرِي اَلدَه بِرنُورَدَن طَبَق كِيم بِرَاتمِش صُنع بِرلَه اَنِي حَق
اِچلَرِي دُولُو جَوَاهِر اَللَرَك هِچ دِيلَر بَاشِنَه اوْل پَيغَمبَرَك

كَردلرسِز

s.5a

گردلر دیزبولا عالی مقام عشقله دیك الصلوة والسلام

فصل فی بیان معراج النبی علیه الصلوة والسلام

دیکله امدی معراجن اول شاهك عیان عاشقیسك عشقله دورمه یان

بر دو شنبه کیجسی تحقیق خبر لیلة قدر دی اول کیجه مکر

اول همایون بخت اول قدری یوجه امتهایی اویقه وارمدی اول کیجه

اندن ایکی اول حبیب کامله جنته وارمدی حق جبرائیله

بر مرصع تاج حلله هم کمر هم دنی آل براقی معتبر

اول جیبومه الت بندون آیی عرشی سیر ایلیوب کورسوده بنی

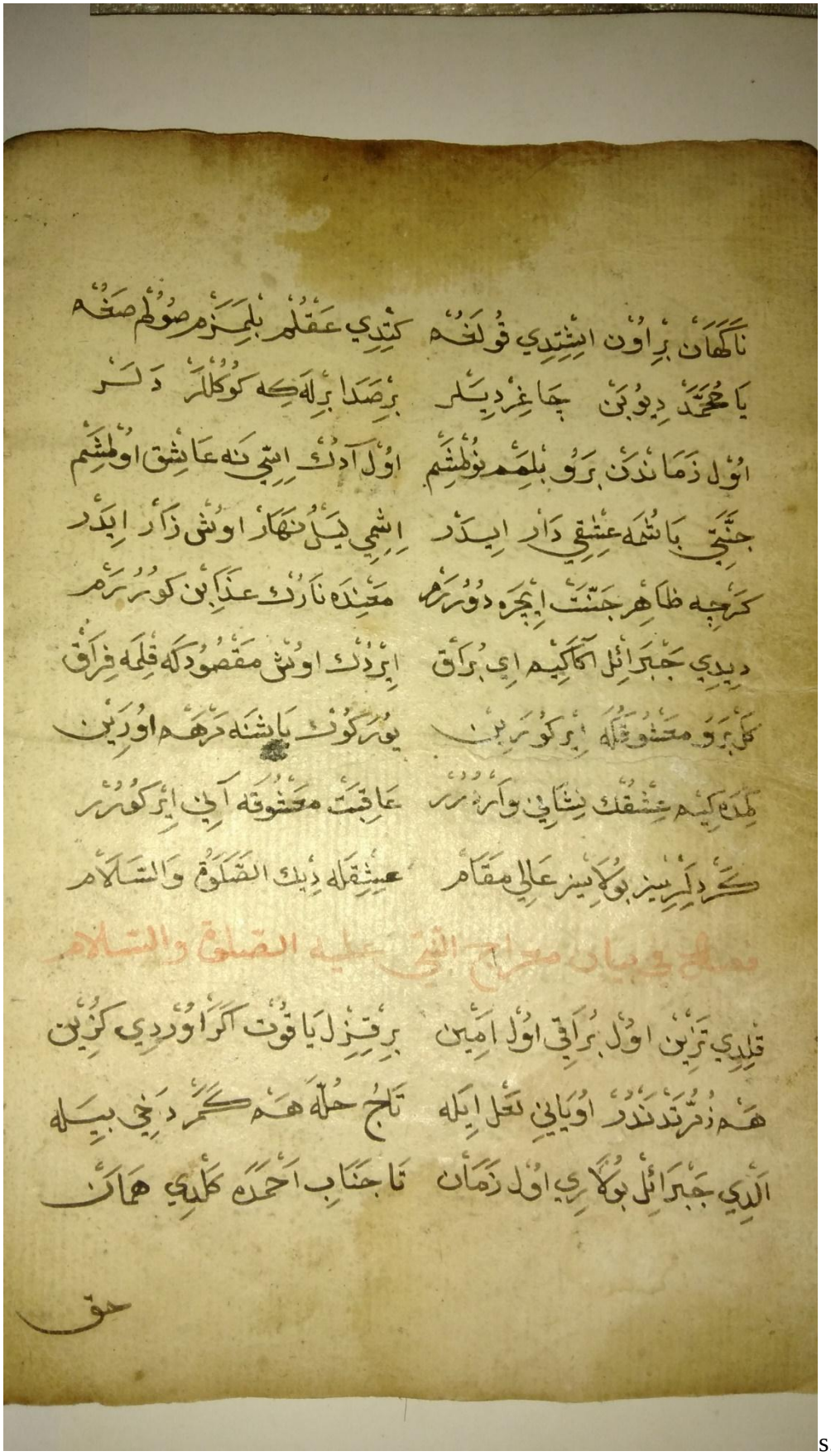
جنته جبرائیل چون وارمدی هان کوردیلیم فرق بیك براق اولکی جان

اچلدی بر براق اغلر قتی یمز اچمز قلمامش هیچ طاقتی

کوزلر ندن یاشی چیقون ایلمش جبکر بنی درد یله حزن ایلمش

دیدی جبرائیل ندر اغلادوغك حزنله جان جبکر داغلادوغك

دیدی فرق بیك یلدر کیم یامین عشقدر باکه بکا اچمك همین

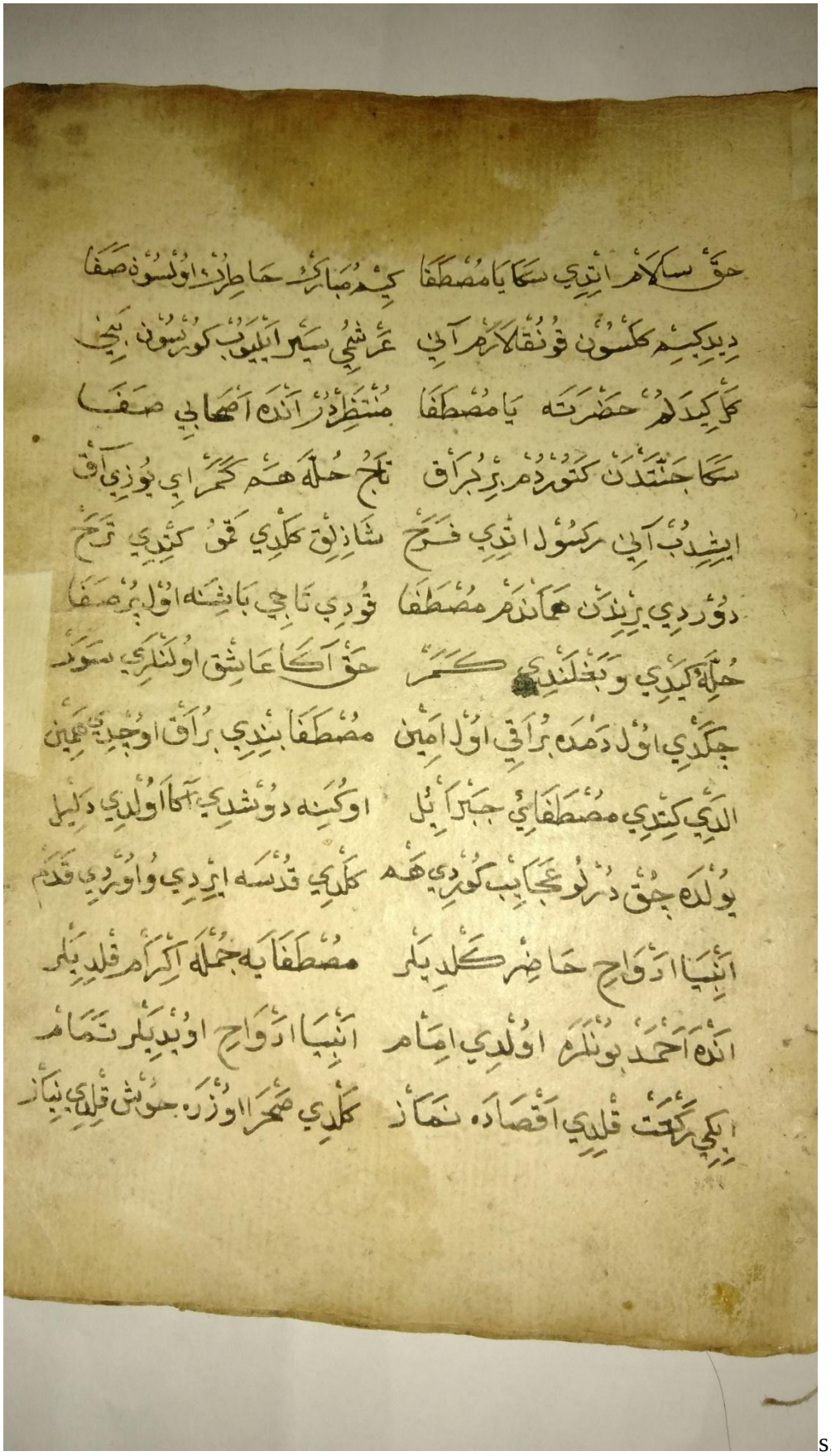

ناگهان برآوذن اشتدي قولغه کتدي عقلم بلمزم صوکم صغه
یا محمد دیوبن چاغردیلر برصدا برله کوکلمز دلر
اول زمانذن برو بلمم نوکمشم اول آدمک اسمی نه عاشق اولمشم
جنتی باشمه عشقی دار ایدر اشمی لیلی نهار اوتش زار ایدر
کرچه ظاهر جنتم ایچره دورم معتقده نارمک عذابن کورم
دیدی جبرائل اکا کیم ای براق ایرذک اوتش مقصودکه قلمه فراق
کل برو معشوقکله ایرکورشن یورکوک باشنه درهم اورشن
کلدکیم عشقک نشانی وارمی عاقبت معشوقه آنی ایرکورمی
کیدرسیز بولاسیز عالی مقام عشقله ذیک الصلوة والسلام

فصل فی بیان معراج النبی علیه الصلوة والسلام

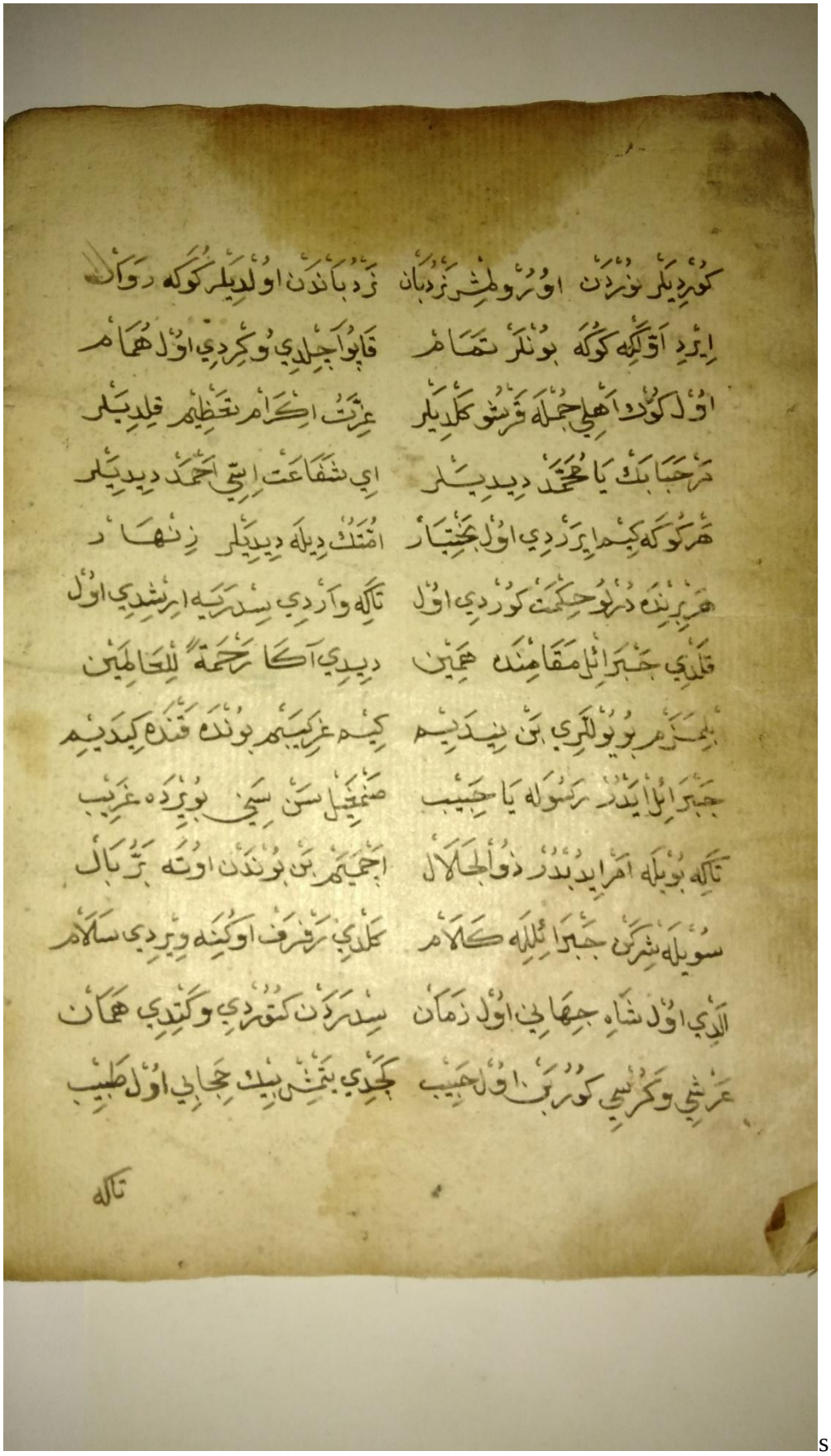
قلدی ترزین اول براقی اول امین برقزل یاقوت اکر اوردی کزین
هم زمرتدن اویانی تعل ایله تاج حلله هم کمر دخی بیله
الدی جبرائل بولاغی اول زمان تا جناب احمدن کلدی همان

حق

حق سلام ايتدي سكا يا مصطفا كيم مبارك خاطرك اولسون صفا
ديدكيم كلسون قونقلارم آي عرشي سير ايليوب كورسون بني
كم كيدلم حضرته يا مصطفا منتظردر انده اصحابي صفا
سكا جنتدن كتورمش براق تاج حلله هم كمر اي يوزي آق
ايشيدوب آي رسول ايتدي فرح شاذلي كلدي قو كتدي ترح
دوردي يزيدن همانده مصطفا قودي تابي باشنه اول پر صفا
حلله كيدي و بغلندي كمر حق آكا عاشق اولنلري سوير
چكدي اول دمده براقي اول امين مصطفا بندي براق اوجدي همين
الدي كتدي مصطفاي جبرائيل اوكنه دوشدي آكا اولدي دليل
يولده حق دوستلو عجايب كوردي هم كلدي قدسه ايردي و اوردي قدم
انبيا ارواح حاضر كلدي لر مصطفا يه جمله اكرام قلدي لر
انده احمد بولنمز اولدي امام انبيا ارواح اوندي لر تمام
ايكي ركعت قلدي اقصاده نماز كلدي صخرا اوزره جوش قلدي نياز

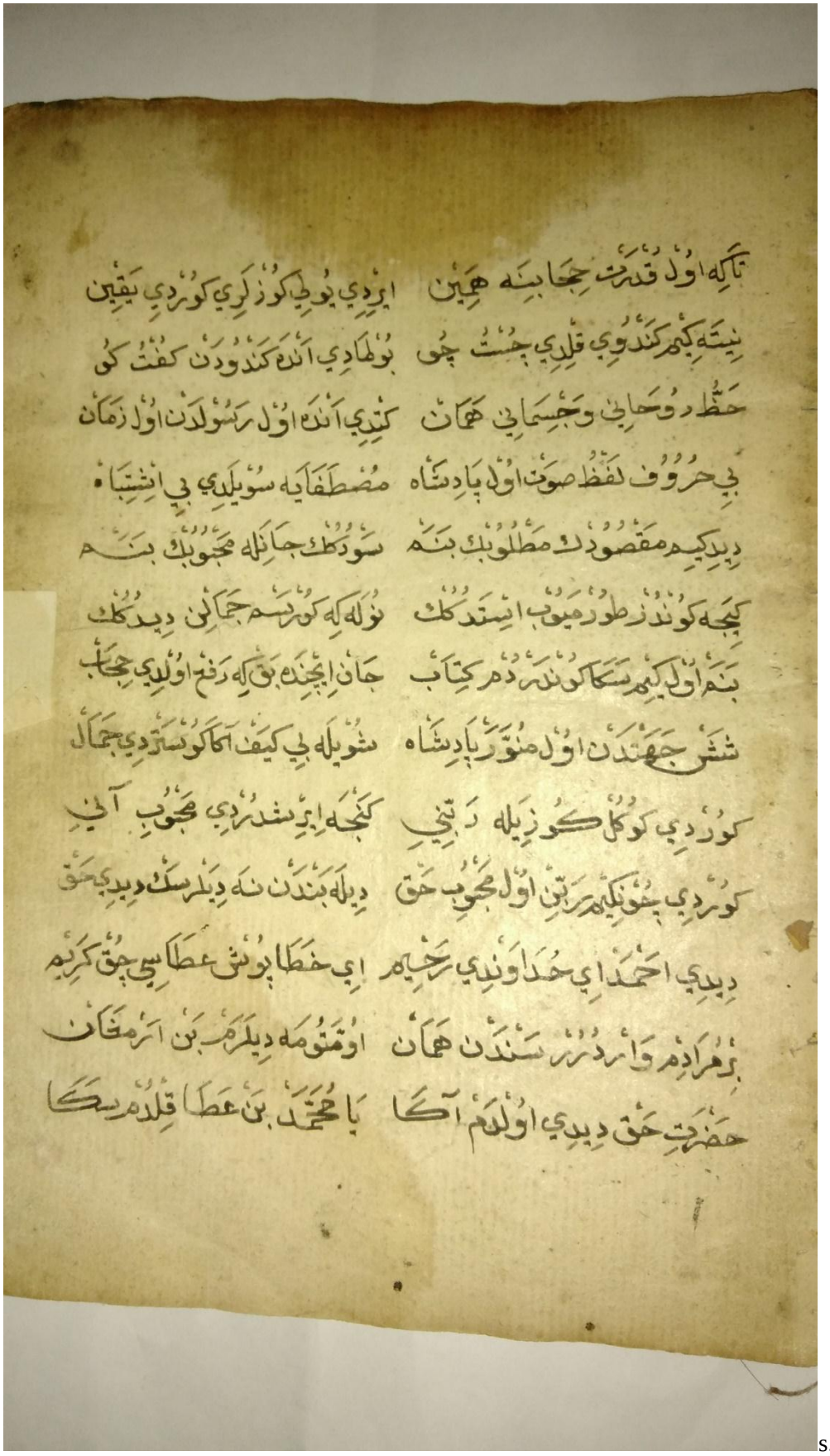
s.7b

كوردیلر نورین اورولمش زردیان زرد باندن اولدیلر کوکه روان
ایردی اوکله کوکه بولنر تمام قاپوا چلدی وکردی اول هما م
اول کون اهلی جمله قرشو کلدیلر عزت اکرام تعظیم قلدیلر
مرحبا بك یا محمد دیدیلر ای شفاعت ایتی احمد دیدیلر
هر کوکه کیسه ایردی اول مختار امتك دیله دیدیلر زنها ر
هر بنده در یو حکمت کوردی اول تاکه وارد سدره یه ارشدی اول
قلدی جبرائیل مقامنده همین دیدی اکا رحمة للعالمین
بلمز مر بو یولکری بن بیدیم کیسه غریبسه بوندن قنده کیدیم
جبرائیل ایدر رسوله یا حبیب صنمیکیل سن سنی بویرده غریب
تاکه بویله امر ایدر ذو الجلال اجیکه بن بوندن اوته ترپال
سویله شرکن جبرائیله کلام کلدی رفرف اوکنه ویردی سلام
الدی اول شاه جهانی اول زمان سدره دن کتوردی وکتدی همان
عرشی وکرسی کوردی اول حبیب کجدی بتمش بیك حجابی اول طبیب

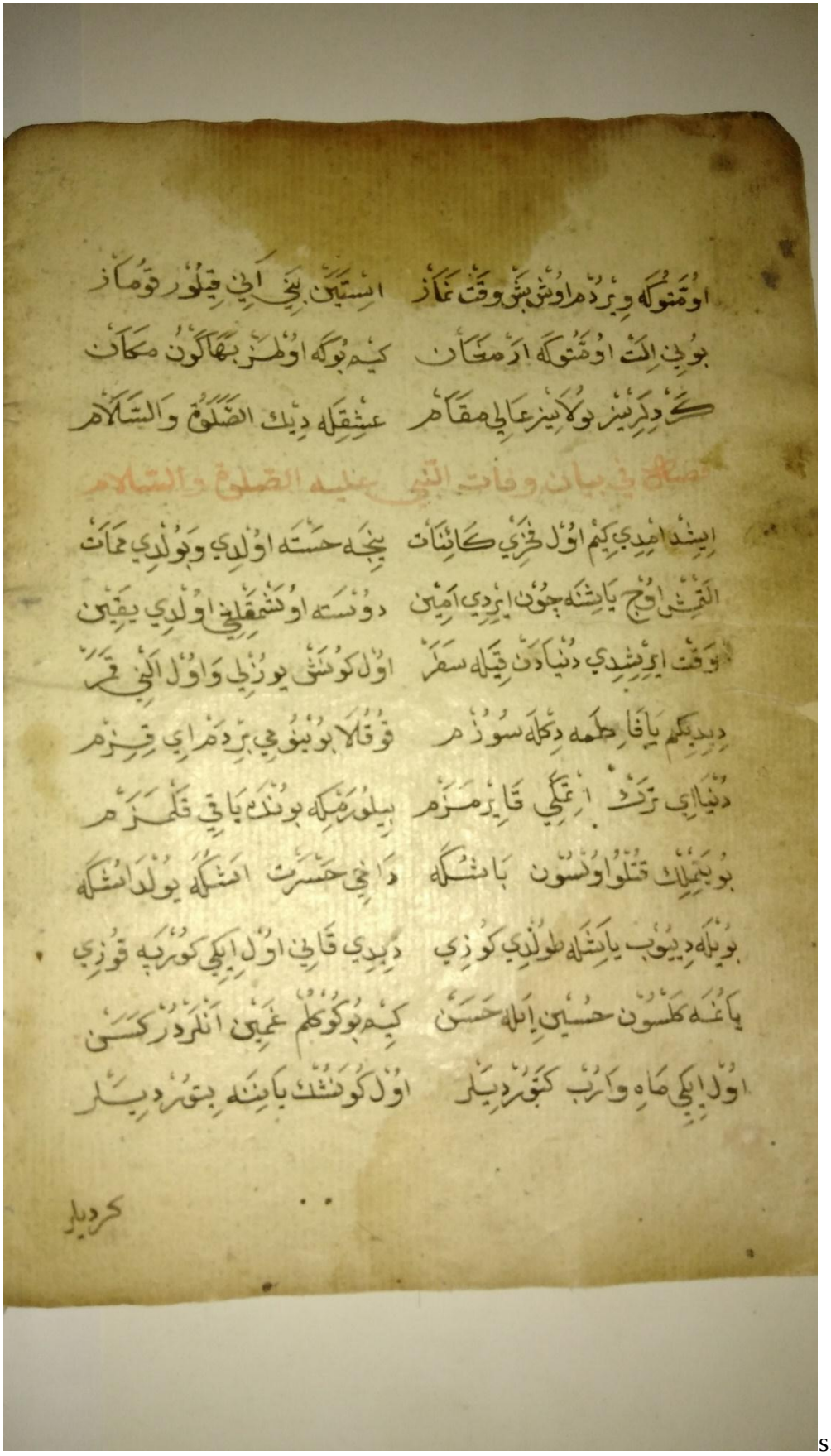
تاکه

s.7a

تاکه اول قدرت حجابنه همین ایردی یوبی کوزلری کوردی یقین
نیسته کیم کندوی قلدی چست چو بولمادی اندن کندودن کفت کو
حظ ده وحابی وجسمانی همان کتدی اندن اول رسولدن اول زمان
بی حروف لفظ صوت اول پادشاه مصطفایه سویلدی بی اشتباه
دیدکیم مقصودك مطلوبك بنم سودکك جانله محبوبك بنم
کیجه کوندز طوره میوب استدکك نوله که کورسم جمالن دیدکك
بنم اول کیم سکا کوندره دم کتاب جان ایچنده بق که رفع اولدی حجاب
شش جهتدن اول منوّر پادشاه سویله بی کیف اکا کوستردی جمال
کوردی کوکل کوزیله ربّنی کیجه ایرشدردی محبوب آنی
کوردی پتونکیم ربّنی اول محبوب حق دیله بندن نه دیلرسك دیدی حق
دیدی احمد ای خداوندی رحیم ای خطا پوش عطاسی چوق کریم
مرادم وار دیرسندن همان اومتومه دیلرم بن ارمغان
حضرت حق دیدی اولدم آکا یا محمد بن عطا قلدم سکا

s.8b

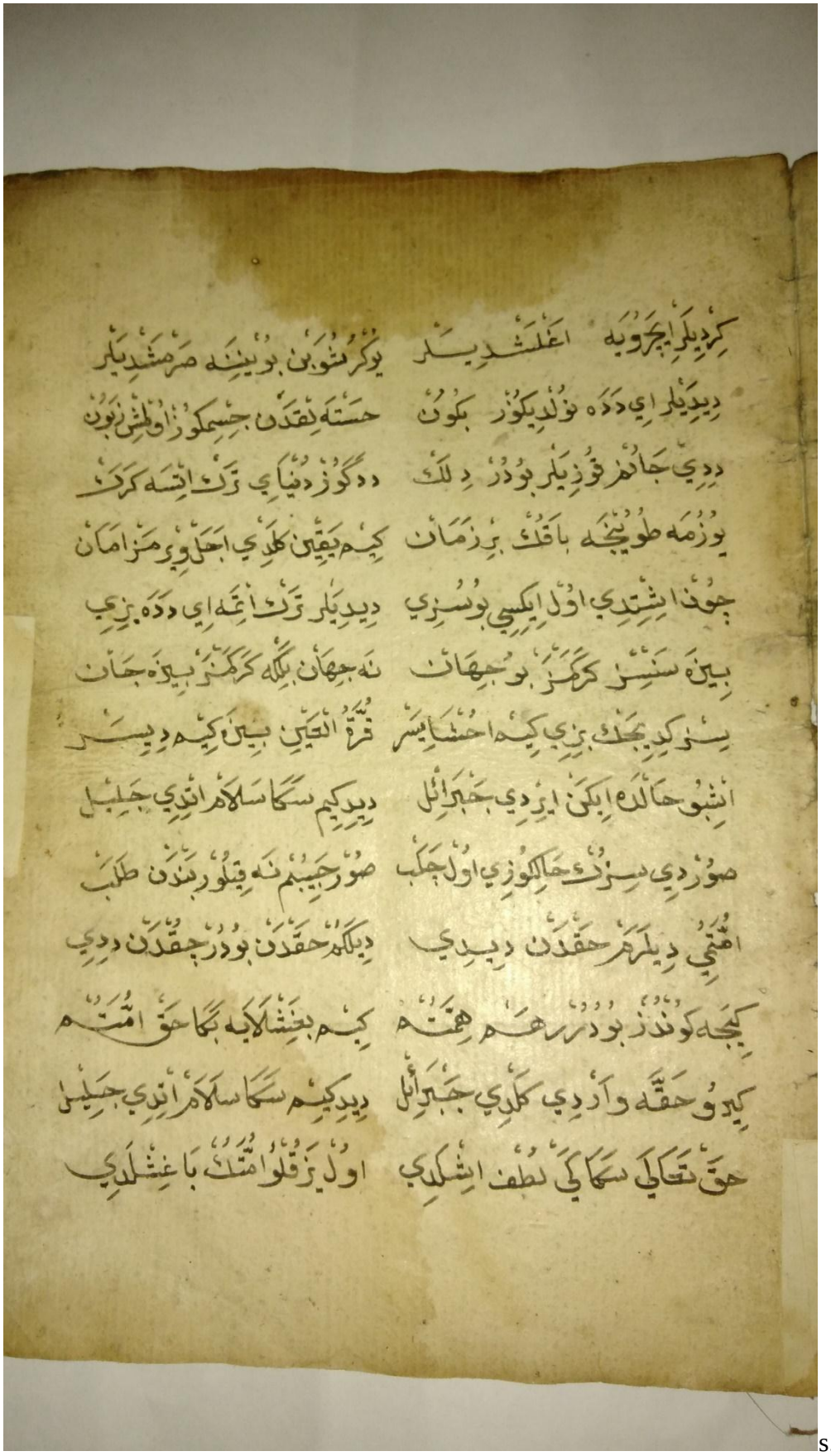

اوتمتوکه ویردم اوشبو وقت نماز استیمن بنی ای قیلور قومازم
بوبی الت اوتمتوکه ارمغان کیم بوکه اولمز بها کون مکان
کردیز بولا یز عالی مقام عشقله دیک الصلوة والسلام

صلعم فی بیان وفات النبی علیه الصلوة والسلام

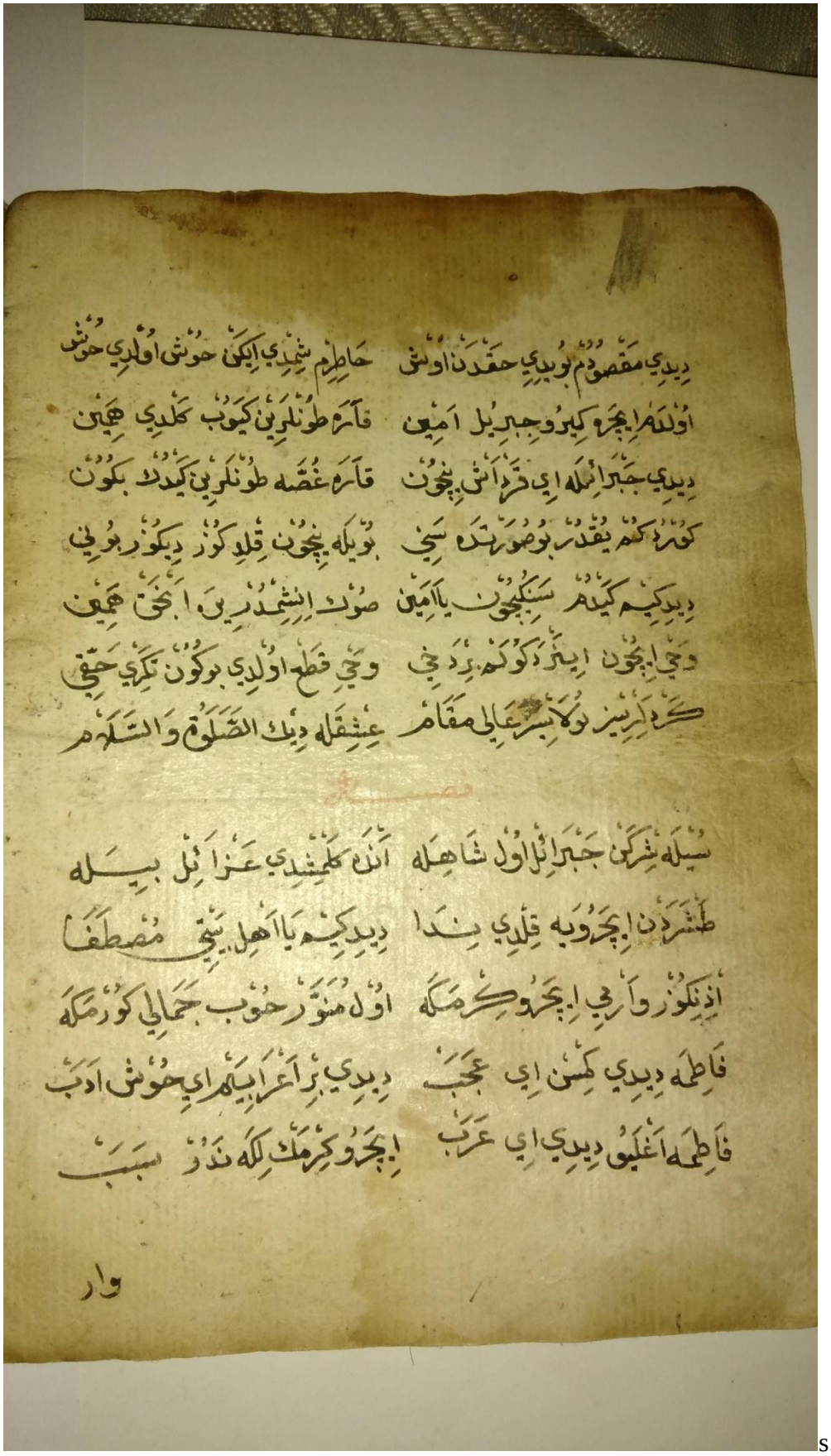
ایشدامدی کیم اول فخری کائنات یتجه حسته اولدی وبولدی ممات
التمش اوچ یاشنه چون ایردی امین دوشته اوشمغلی اولدی یقین
وقت ایرشدی دنیادن قیله سفر اول کوشی یوزلی واول ای قمر
دیدیکم یافاطمه دکله سوزم قوقلا بوبنوجی بردم ای قزم
دنیای ترک اتمکی قایرمزم بیلورمیکه بوندن باقی قلمزم
بوبیملک قتلوا ولسون باشکه دانی حسرت اشکه یولداشکه
بویله دیوب یاشله طولدی کوزی دیدی قانی اول ایکی کوزیه قوزی
یاغشه کلسون حسین ایله حسن کیم بوکوکلم غمین انلردن کسن
اول ایکی ماه وارب کبی دیلر اول کوشک یاننه یتوب دیلر

کردیلر

کردیلر ایچره یه اغلشدیلر — یوکرشوبن بوینه صرمشدیلر
دیدیلر ای دده نولدی کوزلر بکون — حسته لقدن جسمکوزلرك رنکی یوق
دیدی جانم قوزیلر بودر دللك — دده کوزده یای ترك ایتمه کرك
یوزمه طوغیجه باقك بزمان — کیم یقین کلدی اجل وی مزامان
چوقدن ایشتدی اول ایکسی بوسوزی — دیدیلر ترك ایتمه ای دده بزی
بیلمز سنسز کرکمز بو جهان — نه جهان بلکه کرکمز بیلمز جان
سنسز کیدیجك بزی کیم احسان یسر — قرة العین بیلن کیم دیسر
انشو حاللره ایکسی ایردی جبرائل — دیدیلر سکا سلام اندی جلیل
صوردی سزك حالکوزی اول جلب — صورجیلرینه قیلورلردن طلب
امتی دیلرم حقدن دیدی — دیلکم حقدن بودر حقدن دیدی
کیجه کوندز بودر همهم — کیم بغشلایه بکا حق امتم
کیدوحقه وارديجك کلدی جبرائل — دیدیلر سکا سلام اندی جلیل
حق تعالی سکا یی لطف ایشلدی — اول زقلوامتك باغشلدی

s.9b

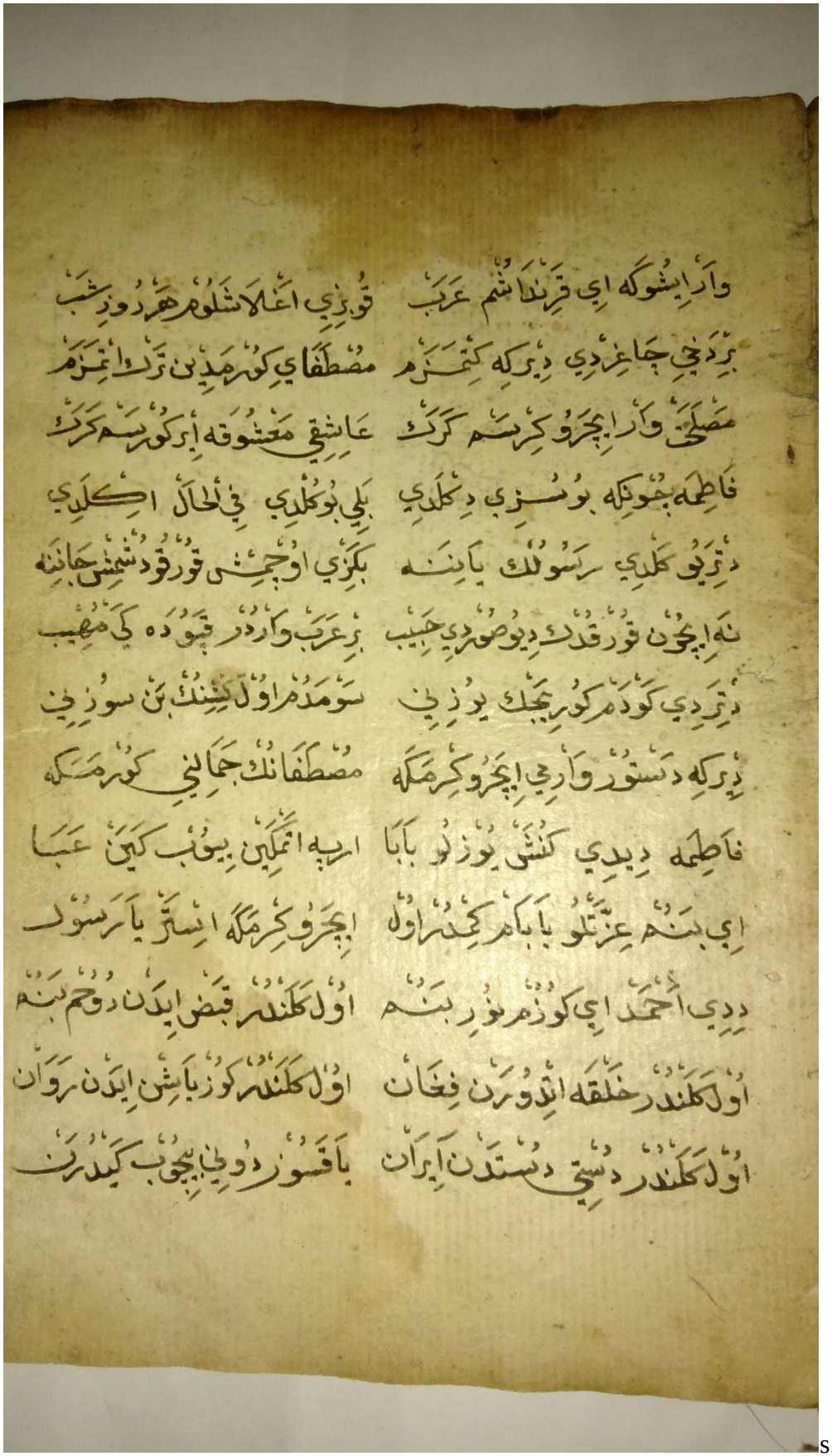

دیدی مقصودم بویدی حقدن اوتی حاطرم شیدی ایکن حوتی اولدی خوش
اولله ایچره کیرو جبرئیل امین قاره طونلرین کیوب کلدی همین
دیدی جبرائیله ای قرداشی بیخون قاره غصه طونلرین کیدوک بکون
کوردکم یقدر بوصورتده سنی بویله بیخون قلدی کوزدیکوزربوبنی
دیدکیم کیدم سنکیچون یاامین صوک ایشمدرین انجق همین
دیی ایچون ایتدکوکم ردی دیی قطع اولدی بوکون تکری حقی
کردکارسیز بولا بسرعالی مقام عشقله دیک الصلوة والسلام

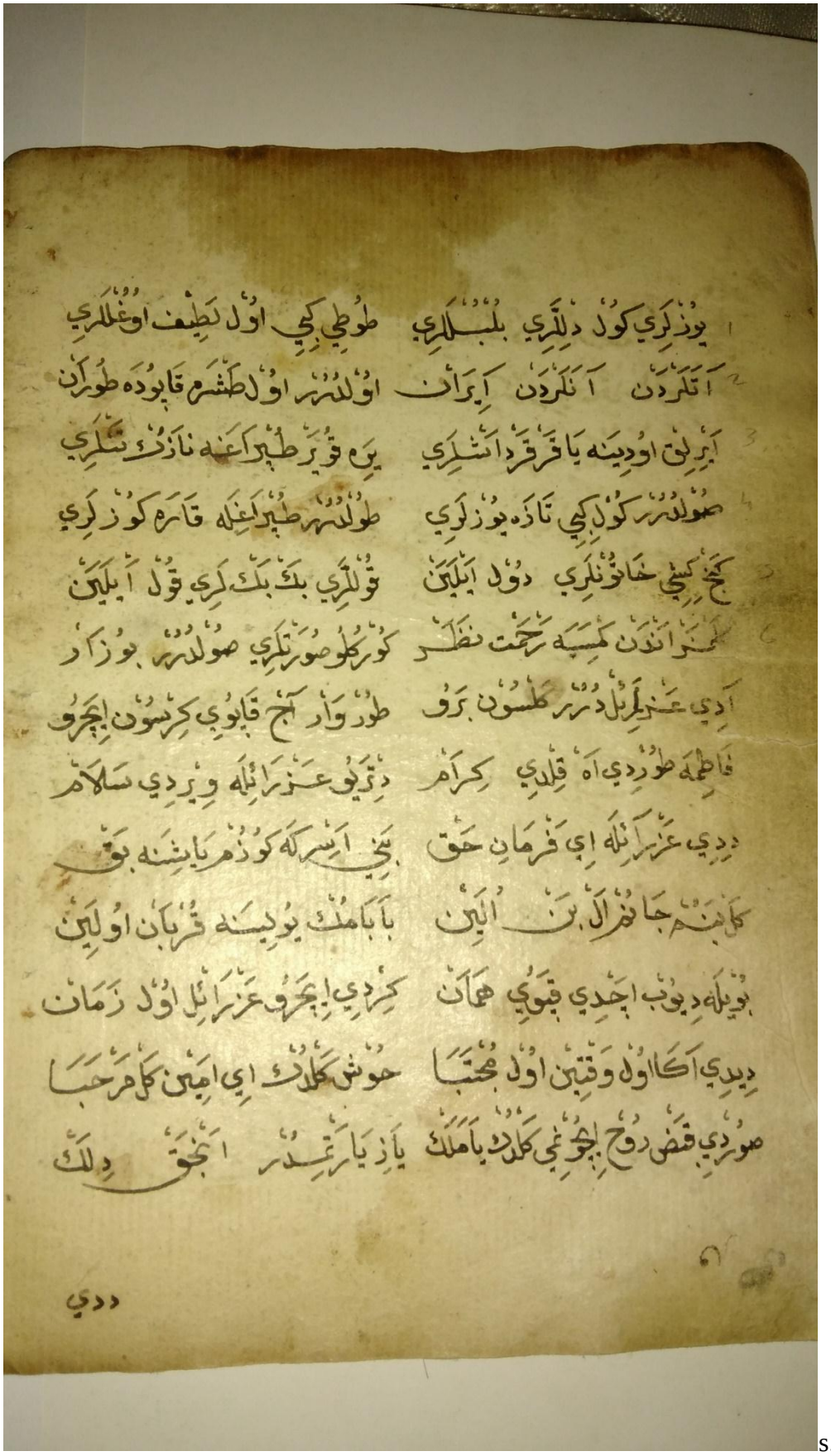
سیله شرکین جبرائل اول شاهله آلدی کلمشدی عزائل بیله
طشردن ایچرویه قلدی ندا دیدکیم یااهل بیتی مصطفا
اذنکوزواری ایچروکرمکه اول منورحوب جمالی کورمکه
فاطمه دیدی کمسن ای عجب دیدی بر اعرابیم ای حوش ادب
فاطمه اغلیوب دیدی ای عرب ایچروکرمک لکه ندر سبب

وار

s.9a

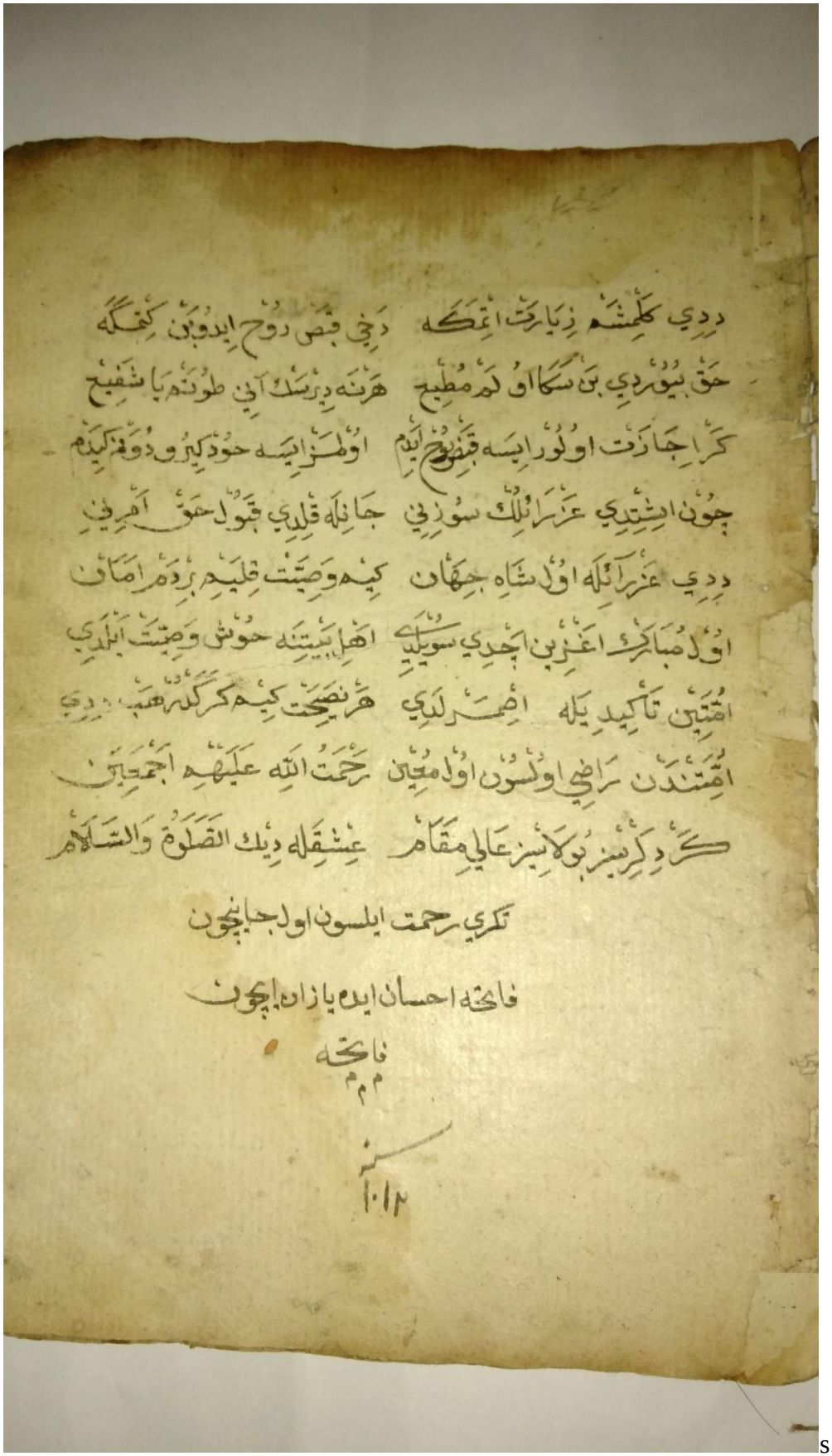
وار ایشوگه ای قرنداشم عرب قوزی اعلا شلوم هر روز شب
یردی چاغردی دیرکه کتمزم مصطفای کورمدین ترک ایتمزم
مصلحی وار ایچرو کرسم کرک عاشقی معشوقه ایر کورسم کرک
فاطمه جونکله بوسزی دکلدی بلی بوکلدی فی الحال اکلدی
دیرلر کلدی رسولك یانه بکزی اوچمش قورقودشمش جانه
نه ایچون قورقدك دیو صوردی حبیب ایرعرب وار در قپوده کی مهیب
دیردی کودم کورمجك یوزی سومدم اولیشنك بن سوزی
دیرکه دستور وار ایچرو کرمکه مصطفانك جمالنی کورمکه
فاطمه دیدی کنشی یوزلو بابا ارپه اتمکین یوب کین عبا
ای بنم عزتلو بابام کیدر اول ایچرو کرمکه ایستر یا رسول
دیدی احمد ای کوزم نوری بنم اول کلنده قبض ایدن روحم بنم
اول کلنده خلقه اتدورن فغان اول کلنده کوز یاشن ایدن روان
اول کلنده دستی دستدن ایران یا قسور دیو بیچوب کیدرن

يوزلري كول دللري بلبللري طوطي بكي اول لطيف اوغللري
آتلردن آتلردن آيرلدم اولدم اول طشره قاپوده طورلدم
آيرلدم اودينه يا قرقدا شلري يوم قوير طيراغنه نازك تللري
صولدم كول بكي تازه يوزلري طولدم طيراغله قاره كوزلري
كج كبي خاتونلري دول ايليكن تولري بك بك لري قول ايليكن
كمسنه رحمت نظر كورمكو صورتلري صولدم بوزار
آدي عزرائيل دم طسون برو طور وار آج قاپوي كرسون ايچرو
فاطمه طوردي اه قلدي كرام دتريو عزرائيله ويردي سلام
ددي عزرائيله اي فرمان حق بني اسرله كوزم يانسه بق
كلدم جانم آلمغا لن ايلن بابامك يوليسه قربان اولين
بويله ديوب اچدي قبوي همان كردي ايچرو عزرائيل اول زمان
ديدي اكا اول وقتين اول محتبا حوش كلدك اي امين كل مرحبا
صوردي قبض روح ايچون نيكدك يا ملك يا زيارتمدم انجق دلك

ددي

s.10a

دِدِي كِلمِشَم زِيارَتِ اِتمَكَه دَخِي قَصدِ رُوحِ اِيدُوبَن كِتمَكَه
حَقِ بيُورِدِي بَن سَكا اُولَم مُطِيع هَرنَه دِرسَك اَني طُوتَم يا شَفِيع
كَرَا اِجَارَت اُولُورايسَه قَبضِ رُوحِ اَيلَم اُولمَزايسَه حُودكِبِي دُوتَم كِيلَم
چُونِ اِشتِدِي عِزرَائِلُك سُوزِني جَانِلَه قَلدِي قَبُولِ حَقِ اَمرِنِي
دِدِي عِزرَائِلَه اُولِ شَاهِ جِهَان كِيمِ وَصِيَّت قِلَيمِ بِرَدَم اَمَان
اُولِ مُبَارَك اَغزِبن اَحمَدِي سُوَيلَدِي اَهلِ بَيتِنَه حُوشِ وَصِيَّت اَيلَدِي
اُمَّتِيمِ تَاكِيدِ يَلَه اَمرِ لَدِي هَر نَصِيحَت كِيمِ كَرگَلَه هَب دِدِي
اُمَّتَندَن رَاضِي اُولسُون اُولمِيَن رَحمَتُ اللهِ عَلَيهِم اَجمَعِيَن
كَردِگَارِ بِي نِيَازِ عَالِي مَقَام عِشقِلَه دِيَك اَلصَّلَوٰةُ وَالسَّلَام

تكري رحمت ايلسون اول جانبجون

فاتحه احسان ايده يازان اچون

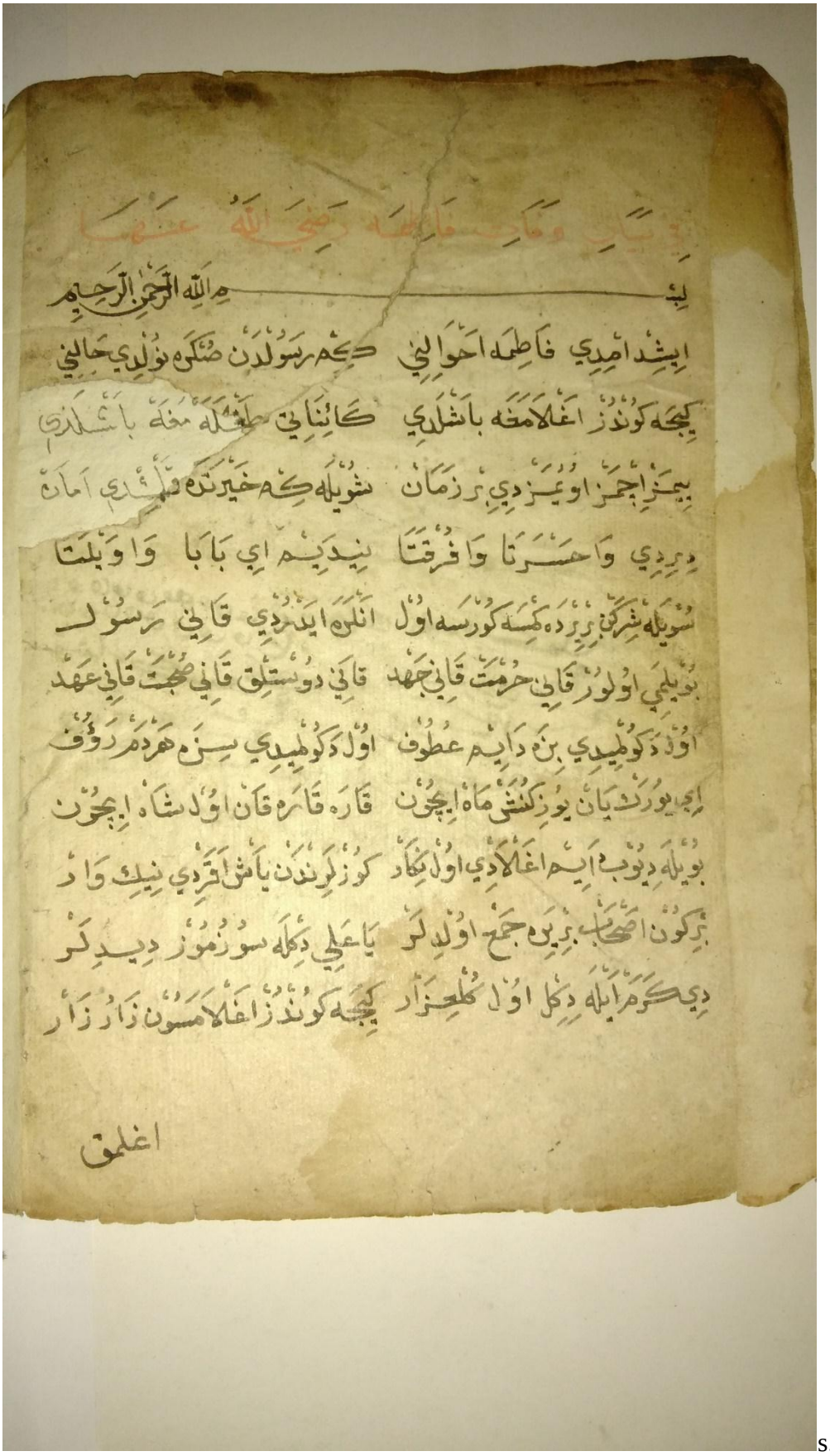
فاتحه

م م م

سنه

١٠١٢

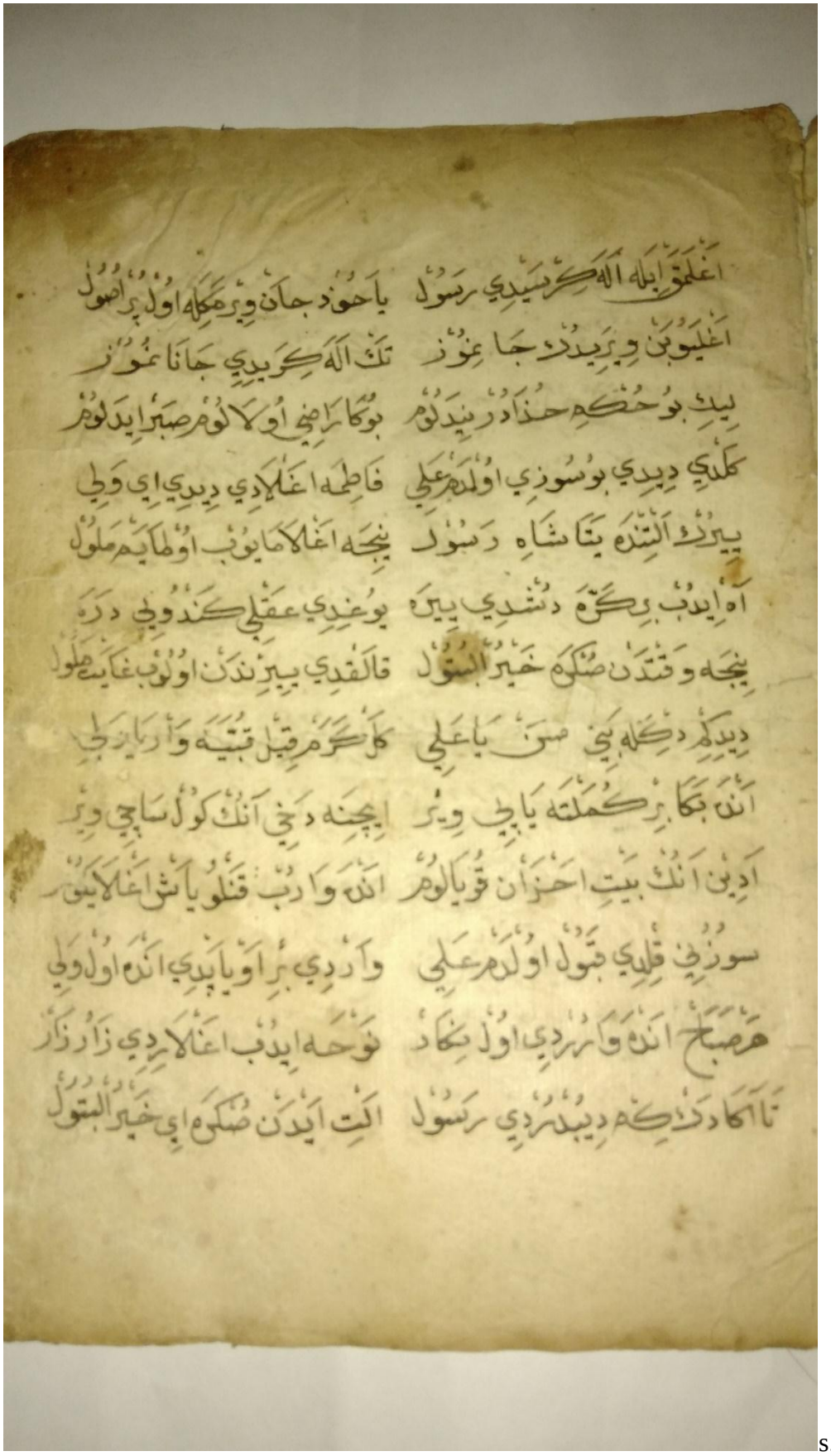
s.11b

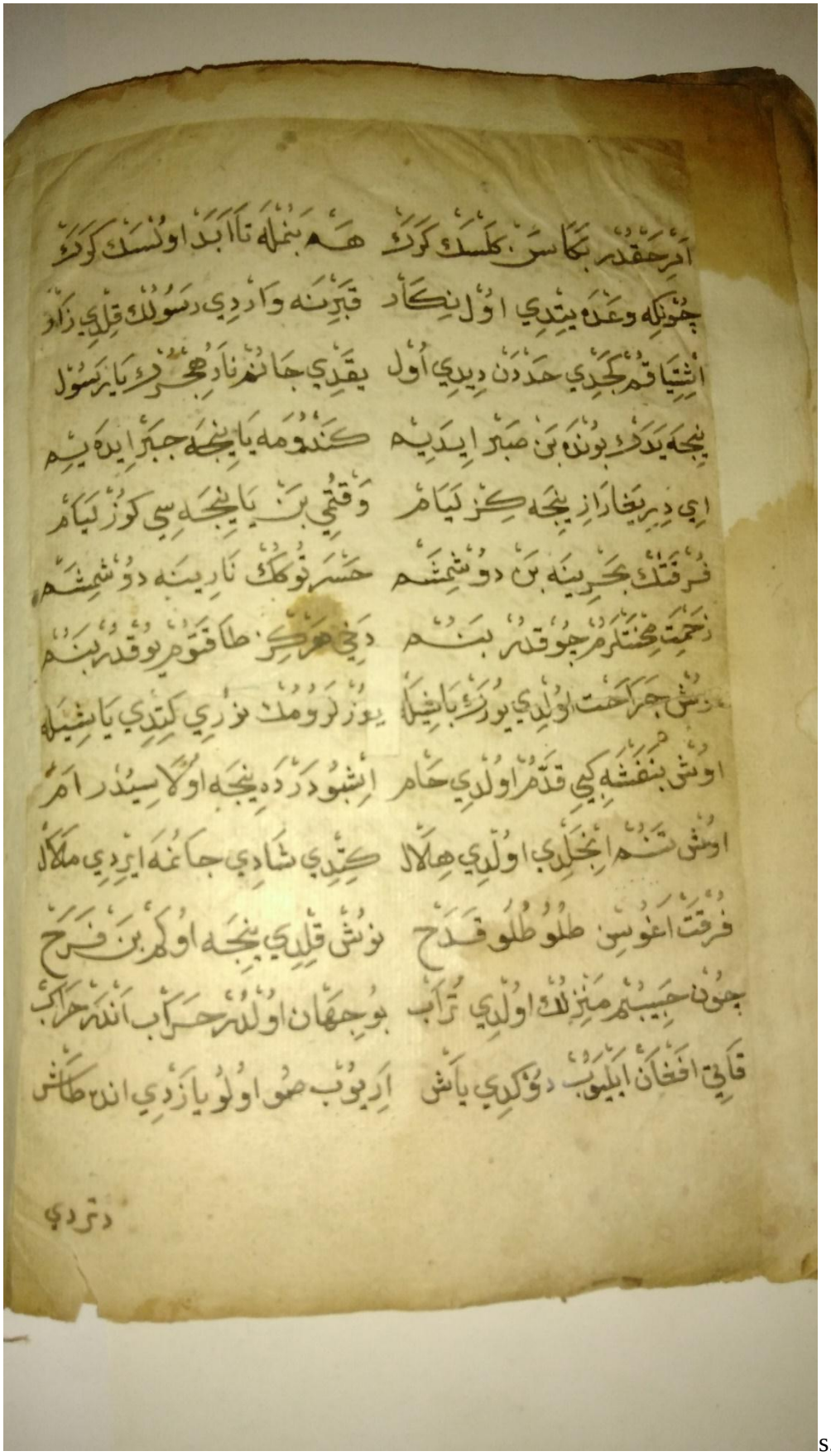
بسم الله الرحمن الرحيم

ايشد اميدي فاطمه احوالي كيم رسولدن صكره تولدي حالي
كيجه كوندز اغلامغه باشلادي كاينانلي اغلمغه باشلادي
بيمز اچمز اويمزدي بر زمان شويله كه خيردنده اشيدي امان
دردي واحسرتا وا فرقتا نيديم اي بابا واويلتا
شويله شركين بر زده كمسه كورمسه اول انلره ايدردي قاني رسول
بويلمي اولور قاني حرمت قاني جهد قاني دوستلق قاني صحبت قاني عهد
اولاد كوكلميدي بن دايم عطوف اولاد كوكلميدي بس هردم رؤف
ايمدي يورت يان يوزكشي ماه ايچون قاره قاره قان اولدشاه ايچون
بويله ديوب ايم اغلادي اولنكاد كوزلرندن ياش اقردي نيك وار
بركون اصحاب بره جمع اولدلر ياعلي دكله سوزموز ديدلر
ديكرم ايله دكل اول كلعزار كيجه كوندز اغلامسون زار زار

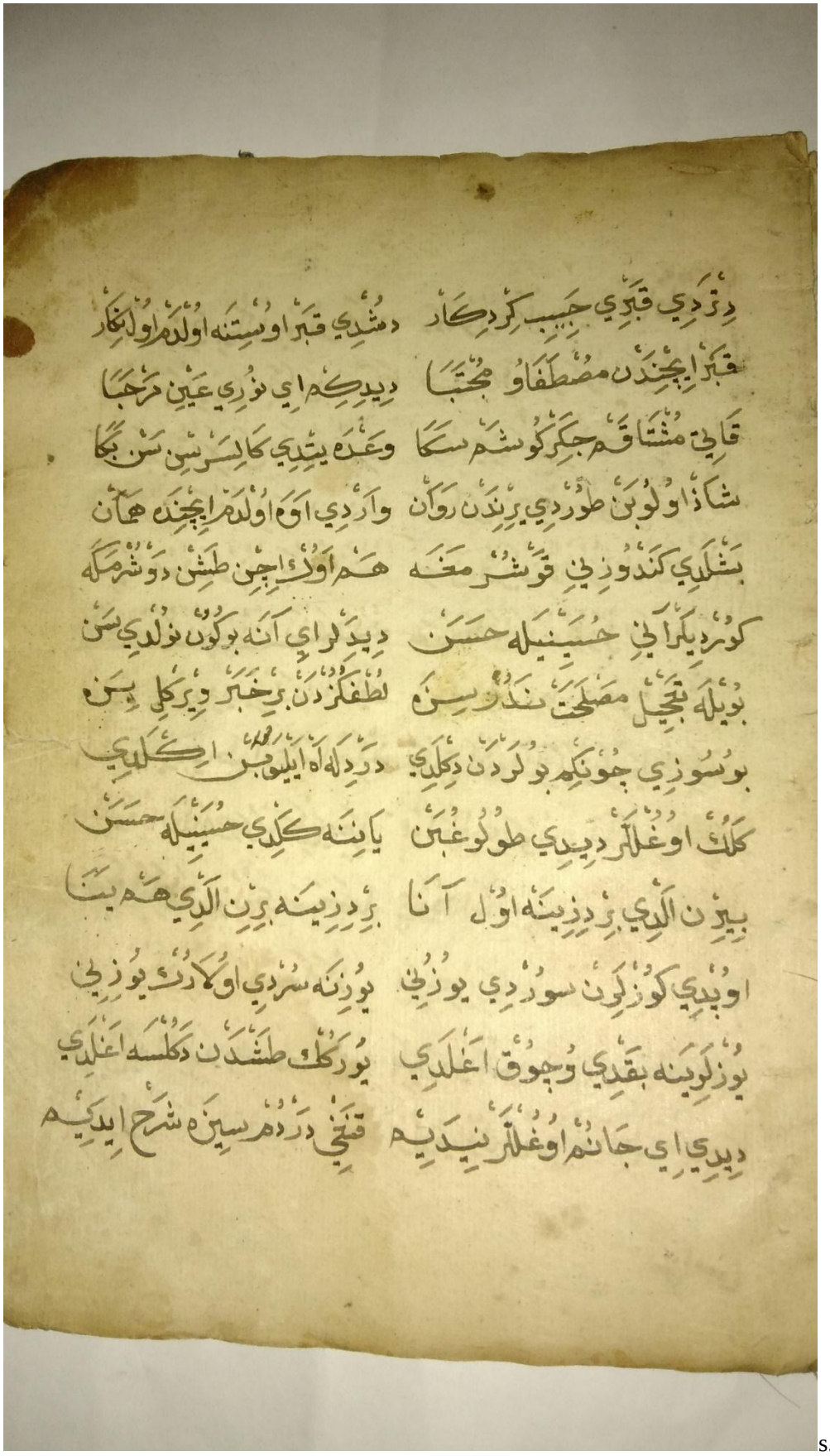
اغلق

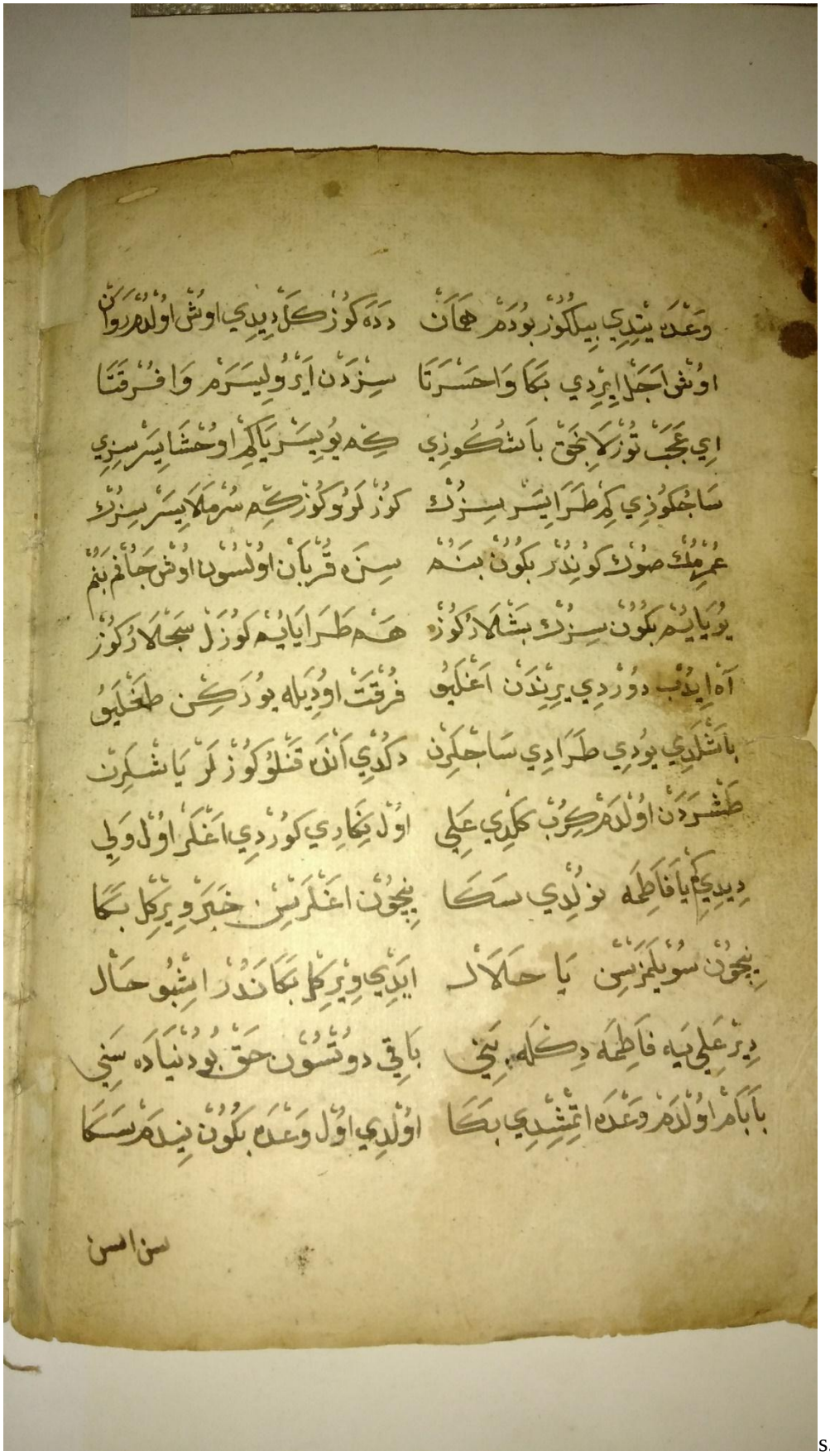
اغلمق ایله اله کرسیدی رسول یاخود جان ویرمکله اولور اصول
اغلیوبن ویریدی جانغوز تک اله کریدی جانا نمونر
لیک بوحکمه حذاد رندلوم بوکارامنی اولالوم صبر ایدلوم
کلدی دیدی بوسوزی اولدم علی فاطمه اغلادی دیدی ای ولی
پیرزن التنده یتاشاه رسول بنجه اغلامایوب اولمایم ملول
آه ایدوب بیگره دشدی پیره یوغدی عقلی کندوینی دره
بنجه وقتدن صکره خیر البتول قالقدی پیرزندن اولوب غایب ملول
دیدکم دکله بنی سن یاعلی کلکرم قبل قبتیه وارمایلی
اندن بکا برکلمته یاپی ویر ایچنه دینی انک کول ساچی ویر
ادبن انک بیت احزان قویالوم الله وارب قلوبانش اغلایوب
سوزنی قلدی قبول اولدم علی وارمدی برآویا پدی اندم اولدولی
هرصباح اندم وارمدی اولمکاد نوحه ایدوب اغلادی زارزار
تاکادرکه دیبدردی رسول الت ایدن صکره ای خیر البتول

s.12a

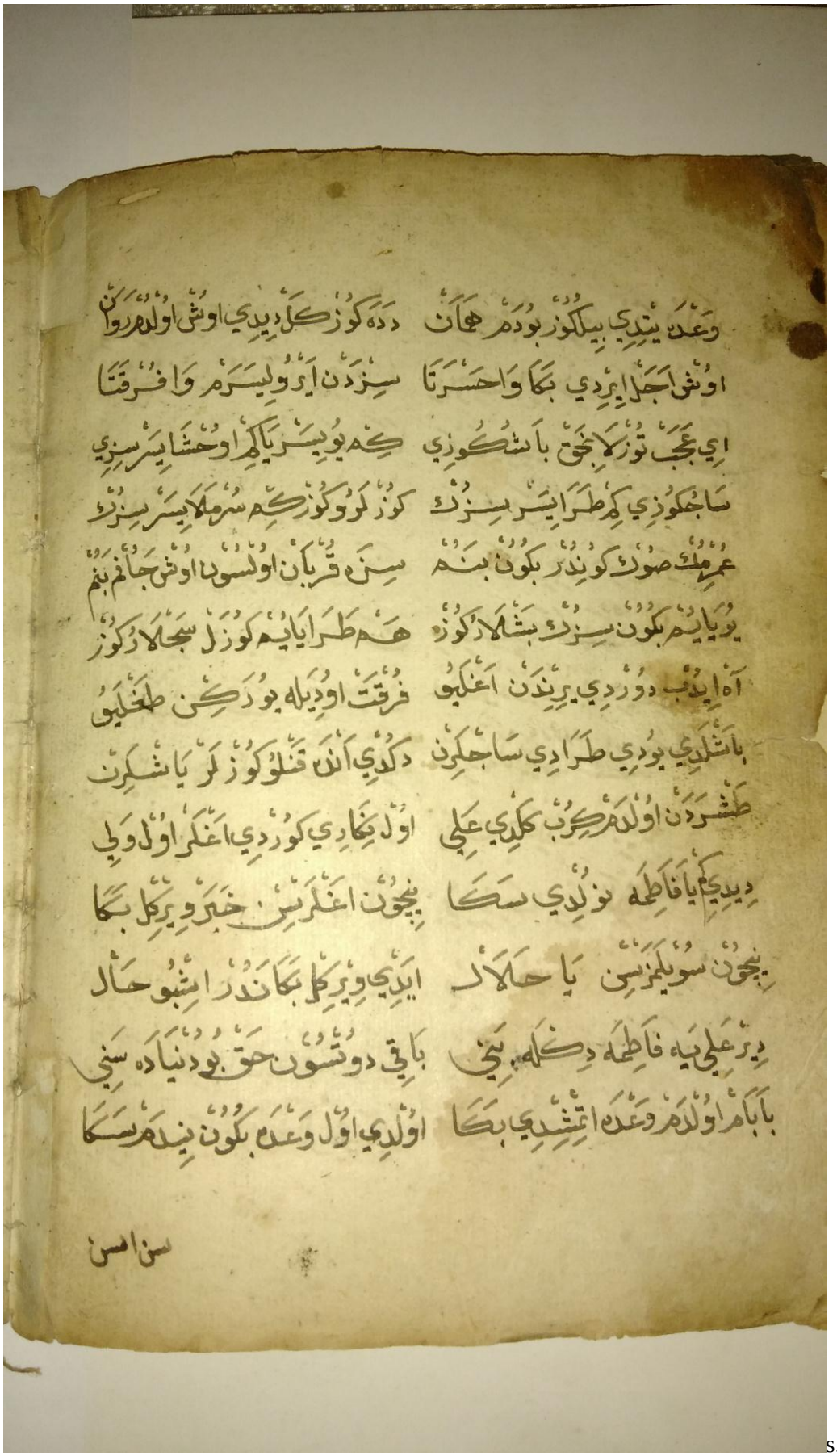

s.13b

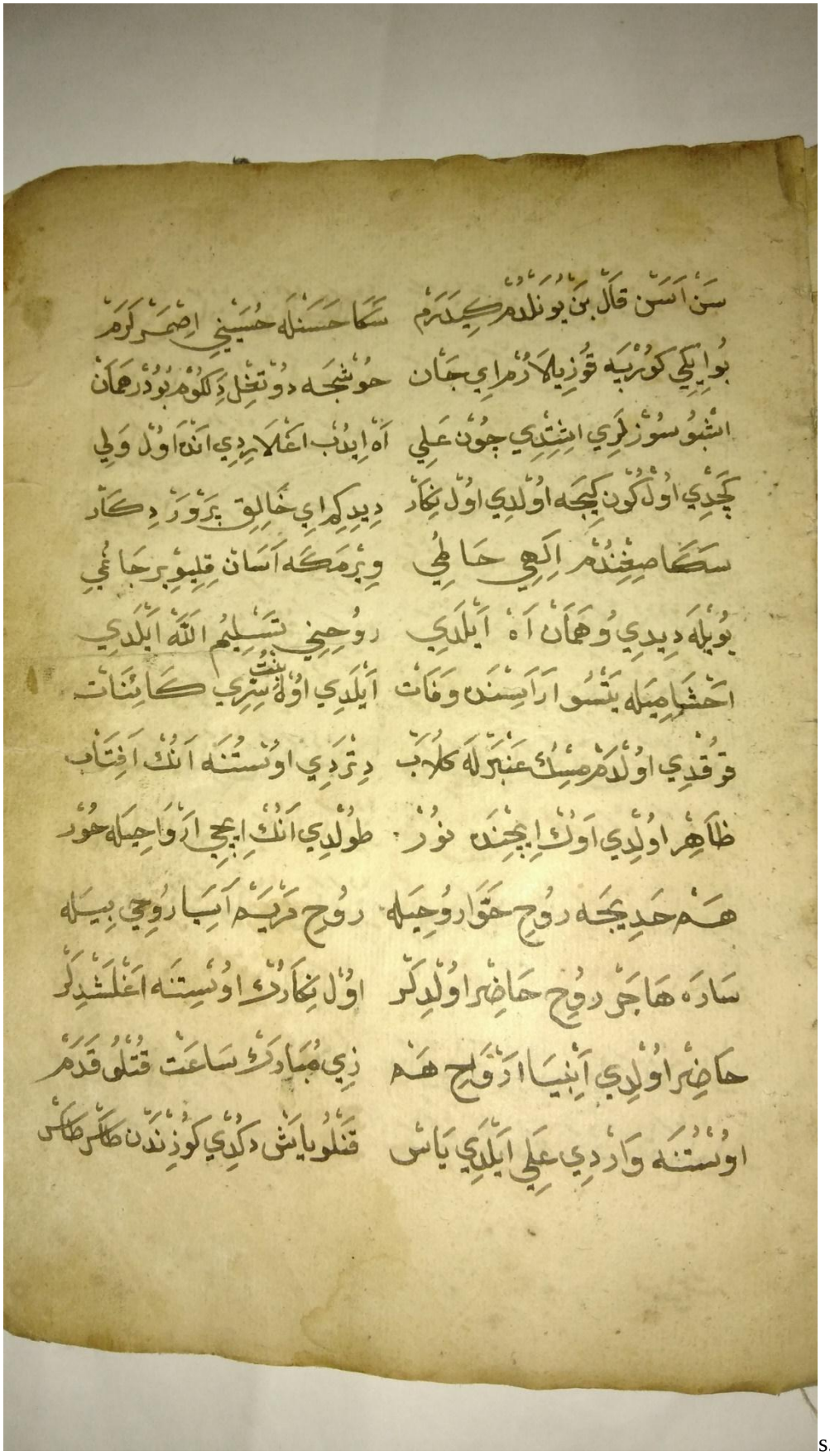
وعده يندي بيلكوز بودم هان دده كوزكدي ايوشي اولدم روان
اوشي اجل ايردي بكا واحسرتا سيزدن ايرولسم وافرقتا
اي عجب تورلا بخت باشكوزي كيم يوبسر ياكم اوحشا يسرسيزي
ساجلكوزي كم طرايسر سيزك كوزلرو كوزكم سرملا يسر سيزك
عمرمك صوك كوندر بكون بنم سن قربان اولسون اوشي جانم بنم
يوريايم بكون سيزك بشلا كوزه هم طرايايم كوزل سجلا كوز
آه ايدب دوردي يرندن اغليو فرقت اوديله يوركن طغليو
باشلدي يودي طرادي ساجلرن دكدي انن قلوكوزلر ياشلرن
طشردن اولدم كوب كلدي علي اول نكادي كوردي اغلر اولدولي
ديدي كم يافاطمه نولدي سكا يخون اغلرسن خبر ويركل بكا
يخون سويلمزسن يا حلال ايدي ويركل بكا ندر اشبو حال
ديرعلي يه فاطمه دكله بني باقي دوتسون حق بودنياده سني
بابام اولدم وعده اتمشدي بكا اولدي اول وعده بكون بندم سكا

s.13a

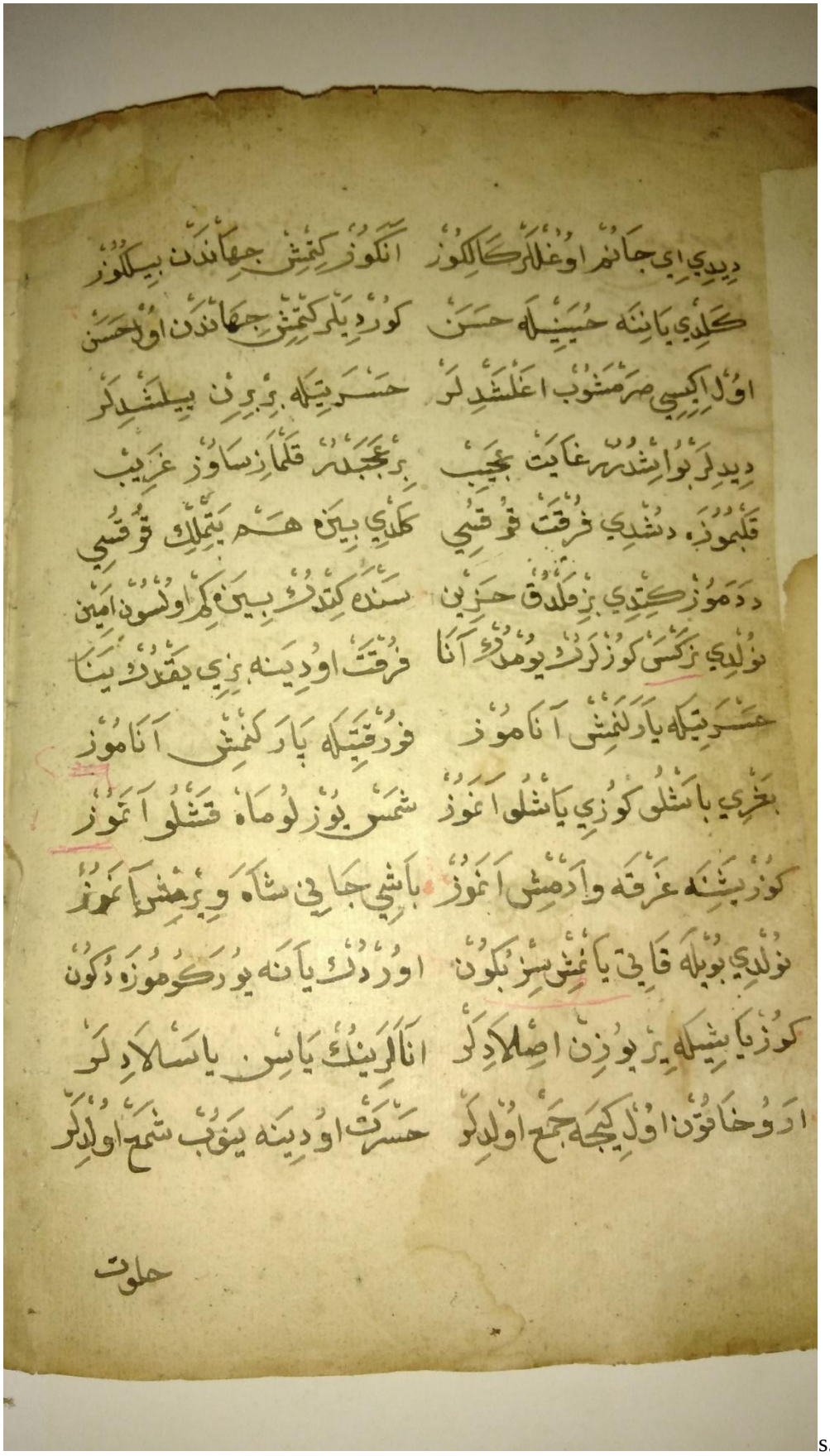

وعده يتدي بيلكوز بودم همان دده كوزكدي ديدي اوش اولدم روان
اوش اجل ايردي بكا واحسرتا سزدن ايرولمسم وافرقتا
اي عجب تورلا بخت باشكوزي كه يوبسز ياكم اوحشا يسزسزي
ساجلكوزي كم طرا يسز سزك كوزلرو كوزكه سرملا يسز سزك
عمرمك صوك كوندر بكون بنم سن قربان اولسون اوش جانم بنم
يوياسم بكون سزك بشلا كوزه هم طرا ياسم كوزل سجلا كوز
آه ايدوب دوردي يرندن اغلبو فرقت اوديله يوركن طغلبو
باشلدي يودي طرادي ساجلكرن دكدي آنن قلوكوزلر ياشلرن
طشردن اولدم كوب كلدي علي اول نكادي كوردي اغلر اول ولي
ديدي كم يا فاطمه نولدي سكا يخون اغلرسن خبر ويركل بكا
يخون سويلمزسن يا حلال ايدي ويركل بكا ندر اشبو حال
ديرعلي يه فاطمه دكله بني باقي دوتسون حق بودنياده سني
بابام اولدم وعده اتمشدي بكا اولدي اول وعده بكون نيدم سكا

s.14b

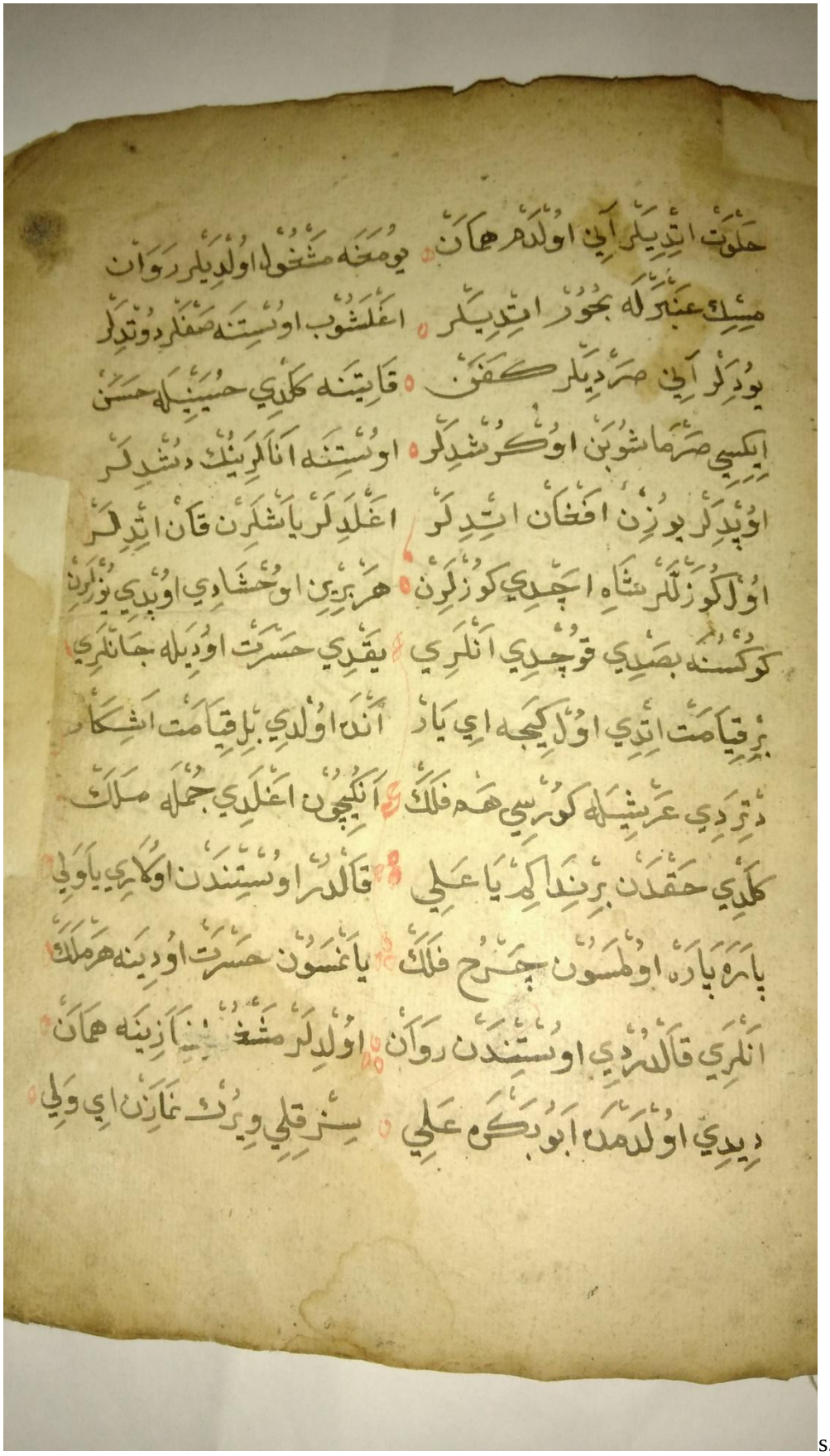

سن اسن قال بن یونلدم کیدم سکا حسنله حسینی اصغر کرم
بو ایکی کوزیله قوزیلارم ای جان حوشجه دوتغل دلکوم بودرهمان
اشبو سوزلری اشتدی چون علی آه ایدب اغلادی اندا اول ولی
کجدی اول کون کیجه اولدی اول نگار دیدکم ای خالق پروردکار
سکا صیغندم الهی حالمی ویرمکه آسان قیلیو برجانمی
یویله دیدی وهمان آه ایلدی روحینی تسلیم الله ایلدی
احشامیله یتسوار آسمان وفات ایلدی اولة بنت شری کائنات
توقدی اولدم مسك عنبر له کلاب دیردی اوستنه انك افتاب
ظاهر اولدی اوك ایچنده نور طولدی انك ایچی ارواحیله حور
هم خدیجه روح حوار وحیله روح مریم آسیا روحی بیله
ساره هاجر روح حاضر اولدکر اول نگاردك اوستنه اغلشدکر
حاضر اولدی انبیا ارواح هم ذی جمادك ساعت قتلو قدم
اوستنه وارادی علی ایلدی یاش قتلو یاش دکدی کوزندن طاس طاس

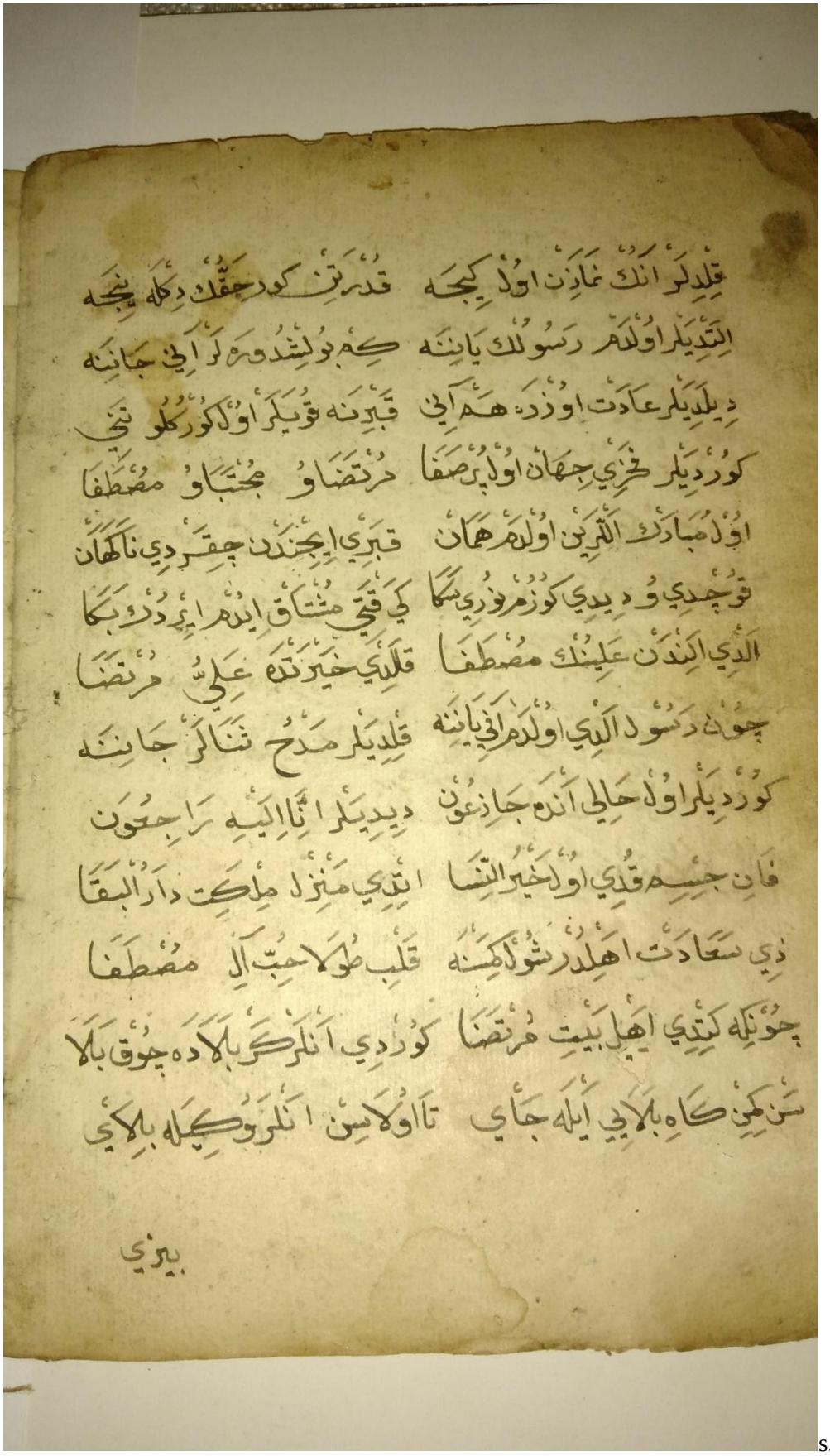

دیدی ای جانم اوغلار کالکوز انکوز کیمش جهاندن بیلکوز
کلدی یانه حسینله حسن کوردیلر کیمش جهاندن اولر حسن
اول اکسی صرمشوب اغلشدیلر حسرتیله یوزین پیلشدیلر
دیدلر بو اشدن غایت عجیب یوز عجبدر قلمز ساوز غریب
قلیمیوز دشدی فرقت قوقسی کلدی بیزه هم یتملک قوقسی
دده موز کیدی بزدن حزین سندن کیدن بیزم کم اولسون امین
نولدی بزکس کوزلرز یومدی آنا فرقت اودینه بزی یقدی بینا
حسرتیله یارلنمش آنا موز فورقتیله یارکنمش آنا موز
بغری یاشلو کوزی یاشلو اغلوز شمس یوزلو ماه قاشلو آیلوز
کوزیشنه غرقه وادمش اغلوز باشی جانی شاه ویرمش آیلوز
نولدی بویله قانی یاغمش سزبکون اوردک یانه یورکومزه دکون
کوزیاشیله یوزین اصلادیلر انالرینک یاسین یاسلادیلر
اروخاتون اولیکجه جمع اولدیلر حسرت اودینه یانوب شمع اولدیلر

حلوت

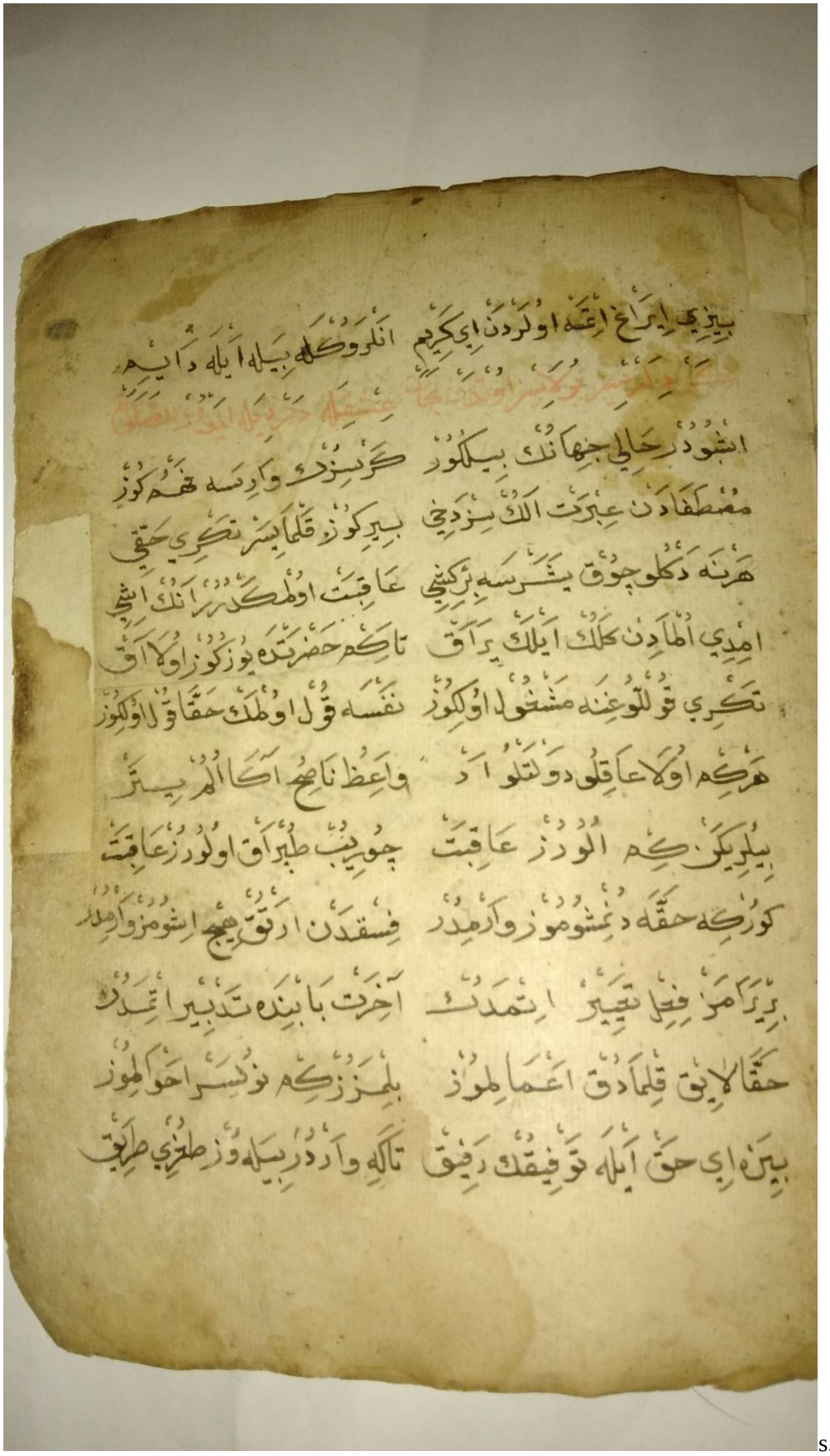

حلوت اتديلر اي اولدم همان ۞ يومغه مشغول اولديلر روان
مسك عنبر له بخور اتديلر ۞ اغلشوب اوستنه صفلر دوتديلر
يودلر اي صرديلر كفن ۞ قاتينه كلدي حسينله حسن
ايكسي صرماشوبن اوكرشدلر ۞ اوستنه انالرينك دشدلر
اوپدلر بوزن افغان اتدلر ۞ اغلدلر ياشلرن قان اتدلر
اولكوزلرشاه اچدي كوزلرن ۞ هر بيرين اوخشادي اوپدي يوزلرن
كوكسنه بصدي قوچدي انلري ۞ يقدي حسرت اوديله جانلري
بر قيامت اتدي اولكيجه اي يار ۞ آندن اولدي بر قيامت اشكار
دترادي عرشيله كورسي هم فلك ۞ انكيجون اغلدي جمله ملك
كلدي حقدن برندا كم يا علي ۞ قالدر اوستندن اولاري ياولي
پاره پاره اولمسون جرح فلك ۞ يانمسون حسرت اودينه هر ملك
انلري قالدرمدي اوستندن روان ۞ اولدلر مشغول نازينه همان
ديدي اولدم ابوبكر علي ۞ سز قلي ويرك نمازن اي ولي

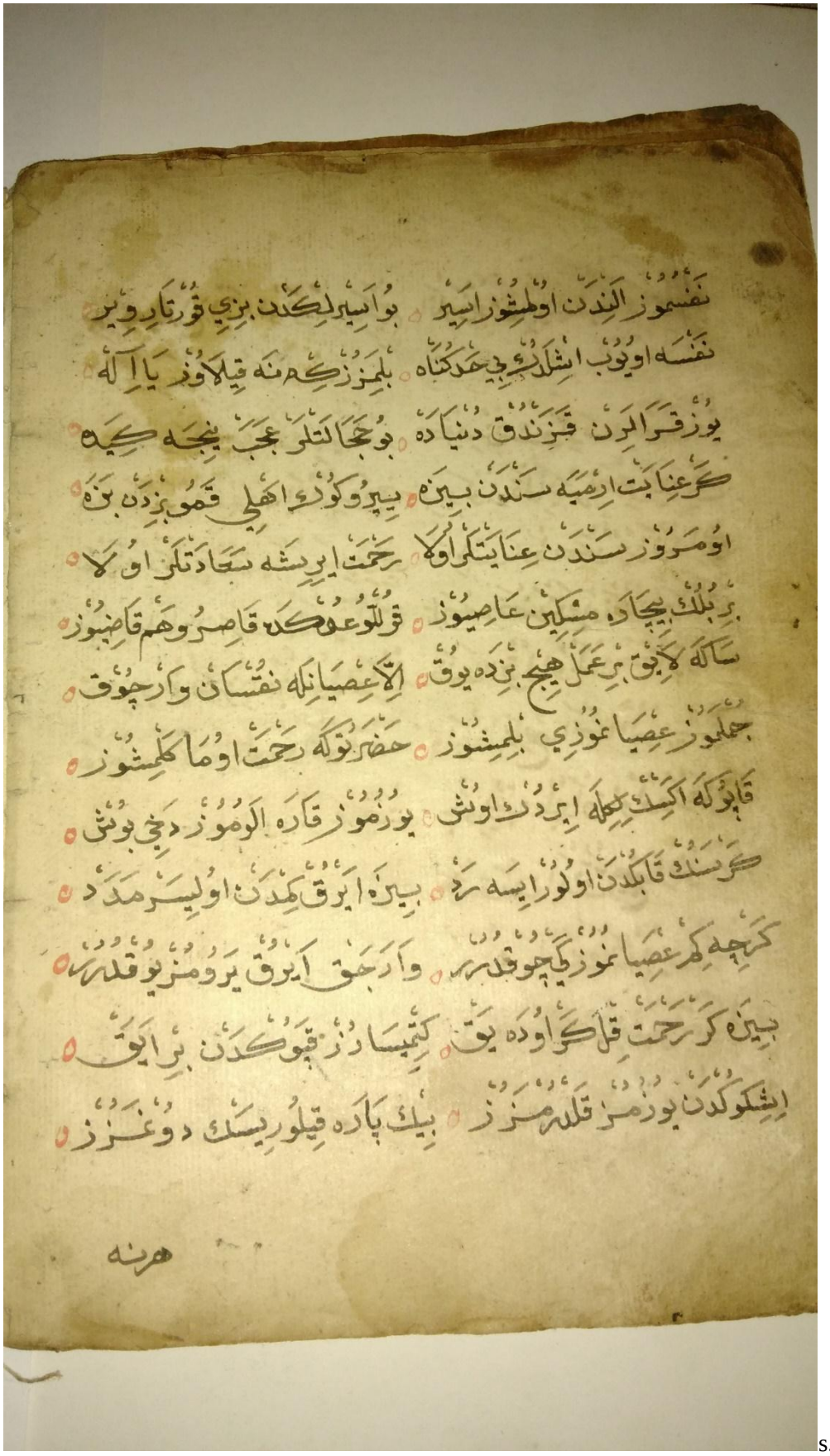

قلدلر انك نمازن اولكيجه قدرتن كور حقك دكله بنجه
التديلر اولدم رسولك يانه كه بولشدوه لر اني جانه
ديلديلر عادت اوزره هم اني قبرنه قويلر اولكور كلوتني
كوردبلر فخري جهان اولپر صفا مرتضا و مجتبا و مصطفا
اولمبارك الثرين اولدم همان قبري اچندن چقردي ناكهان
قوچدي و ديدي كوزم نوري سكا كي قيمتي مشتاق ايدم ايردم بكا
الدي الندن عليك مصطفا قلديخبر ته علي مرتضا
چوق رسول الدي اولدم اني يانه قلديلر مدح ثنالر جانه
كوردبلر اولحالي اندم جازعون ديديلر انا اليه راجعون
فان جسمه قدي اولخير النسا التدي منزل ملكت دار البقا
ذي سعادت اهلدر شوله كمسنه قلب طولا حبت آل مصطفا
چوقله كتدي اهل بيت مرتضا كوردي انلر كربلاده چوق بلا
سن كمن كاه بلايي ايله جاي تا اولاسن انلر وكيله بلاي

بيزي

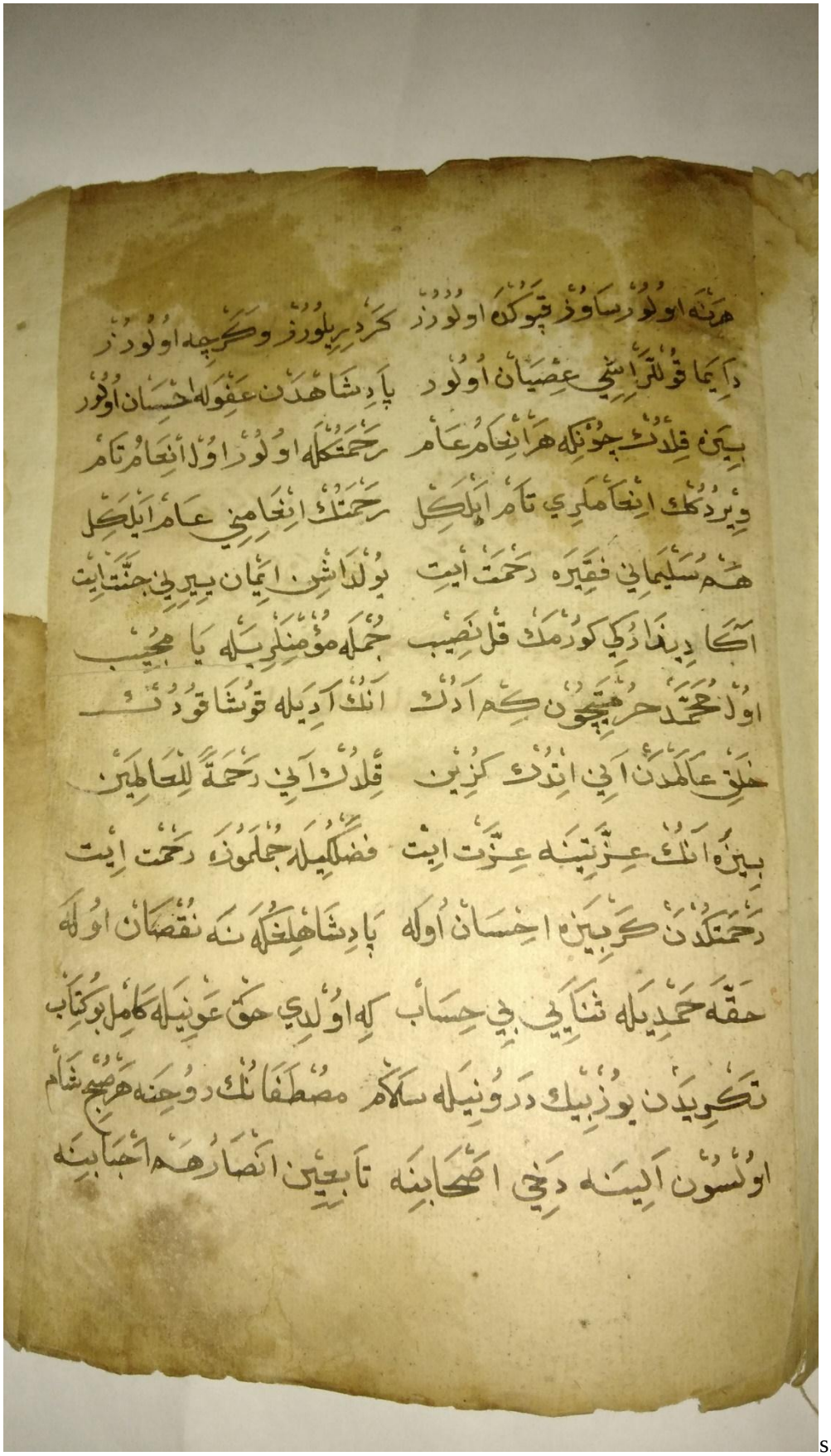
s.16a

نفسموز الندن اولمشوز اسير ○ بو اسير لكدن برى قورتار ويرر
نفسه اويوب اشلدى بى حد گناه ○ بلمز كه نه قيلاوز يا اله
يوز قرا اولدن قبر ندوق دنيا ده ○ بو جهالتلر عجب يمجه كيه
گر عنايت ارمسه سندن بينه ○ بيرو كوزى اهلى قموبزدن بنه
اومروز سندن عنايتلى اولا ○ رحمت ايرشه سعادتلى اولا
بر بلك بيجاره مسكين عاصيوز ○ قوللوغوكده قاصر وهم قاصيوز
سالكه لايق بر عمل هيچ بزده يوق ○ الا عصيان له نفسمان وار چوق
جملموز عصيانموزى بلمشوز ○ حضرتوكه رحمت اوما كلمشوز
قاپوكه اكسك كله ايردك اوتش ○ يورموز قاره الومموز دخى بوتش
گر سنك قابلدن اولور ايسه رد ○ بينه ايرق كمدن اولير مدد
گرچه كم عصيانموزى يوقدر ○ وار حق ايرق يرومز يوقدر
بينه گر رحمت قل گاوده يوق ○ كتميسارز قبوكدن برايوق
اشكوكدن يورمز قلدر مزز ○ بيك پاره قيلور يسك دوغرز

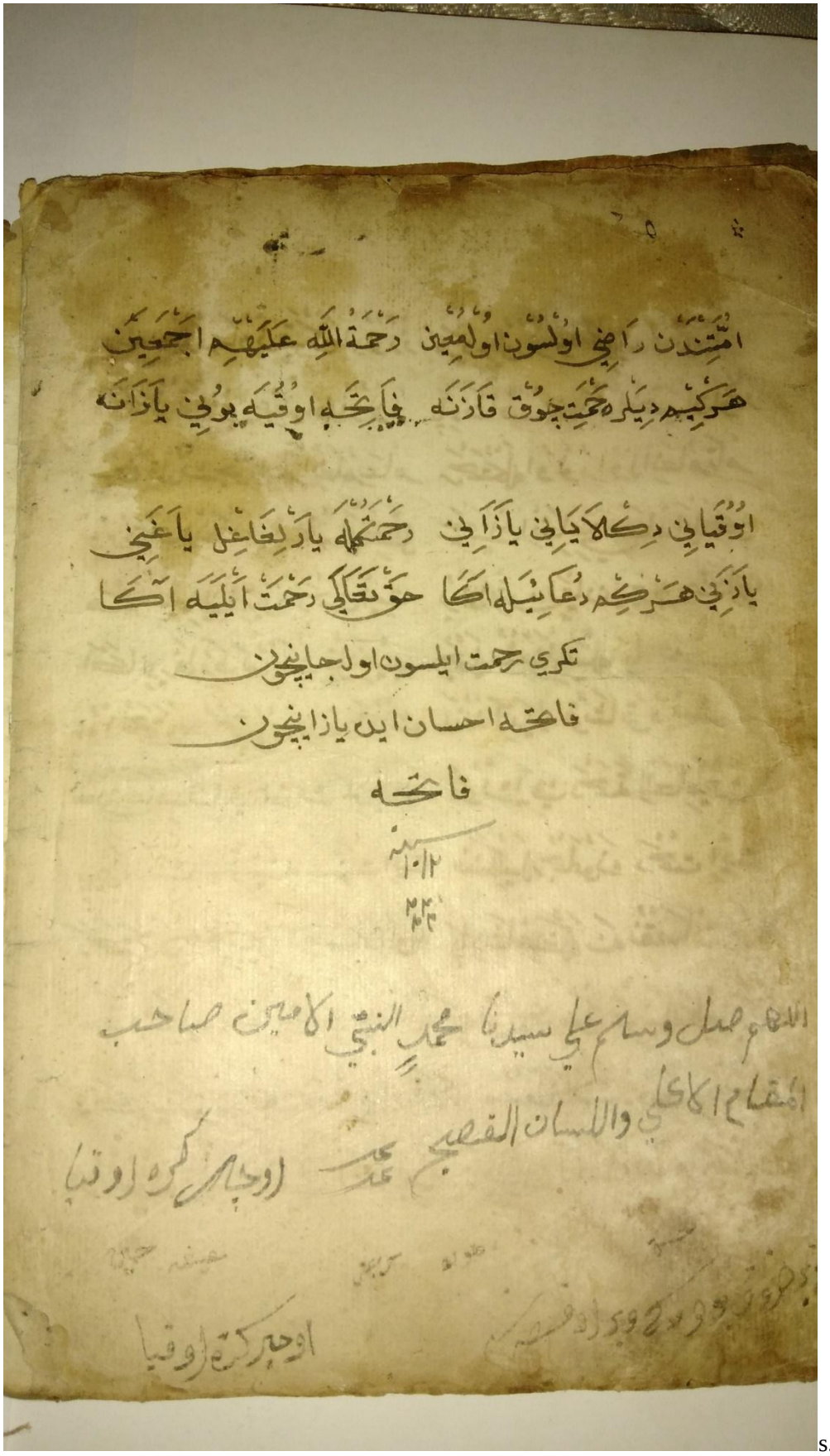
هرنه

s.17b

هرنه اولور رسا وذ قيلكن اولور ذ كردكار اولور وكرچه اولور ذ
دايما قولترا سني عصيان اولور پادشاهدن عفوله احسان اولور
بيزه قلدك چونكه هر انعام عام رحمتكله اولور اول انعام تام
ويردك انعامكي تام ايلكل رحمتك انعامني عام ايلكل
هم سليماني فقيره رحمت ايت بولداشن ايمان بيرلي جنت ايت
اكا دينداركي كورمك قل نصيب جمله مؤمنلر يله يا مجيب
اول محمد حرمتيچون كم اردك انك اديله قوشا قودك
خلق عالمدن اني ايتدك كزين قلدك اني رحمة للعالمين
بيزه انك عزتينه عزت ايت فضلكيله جملمزه رحمت ايت
رحمتلدن كربيزه احسان اوله پادشاهلغله نه نقصان اوله
حقه حمد يله ثنايي بي حساب كه اولدي حق عونيله كامل بو كتاب
تكريدن يوزبيك درود نيله سلام مصطفانك روحنه هر صبح شام
اولسون اليسه دخي اصحابينه تابعين انصارهم احبابينه

s.17a

امتدن راضي اولسون اولميين رحمة الله عليهم اجمعين
هركيم ديله رحمت چوق قازنه يا رب اوقيه يوني يازانه

اوقيانى دكلا يانى يازانى رحمتكله يا رب يا غافل يا غنى
يازنى هركم دعا ئيله اكا حق تعالى رحمت أيليه آكا

تكرى رحمت ايلسون اولجا يانجون

فاتحه احسان ايدن يازا يانجون

فاتحه

١٠١٢
٢٤٤

اللهم صل وسلم على سيدنا محمد النبي الامين صاحب
المقام الاعلى واللسان الفصيح

اوچ يوز كره اوقيا

اوچ يوز كره اوقيا

s.18b

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	**Furkan GÜNDOĞDU**
Doğum Yeri	**İstanbul**
Doğum Tarihi	**23.02.1994**

Eğitim Bilgileri

Lisans Eğitim Bilgileri	**Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü**
Yüksek Lisans Bilgileri	**Çankırı Karatekin Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalı**

Yabancı Dil	**İngilizce**

İLETİŞİM

Adres	**Fevzi Çakmak Mahallesi Yavuz Selim Sokak No:57/1 Küçükçekmece/İstanbul**
Mail	**Furkan_4252@hotmail.com**